

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŻERKÓW NA LATA 2024-2033

Opracowanie:

Urząd Miasta i Gminy Żerków

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033

opracowano w oparciu o analizę materiałów źródłowych (aktualnych dokumentów planistycznych i sprawozdań) Urzędu Miasta i Gminy Żerków i gminnych jednostek organizacyjnych, dane statystyczne ujęte w formie wskaźników, wykresów i tabel porównawczych oraz informacje pozyskane w procesie partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033

zawiera najaktualniejsze dane w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, a więc dane według stanu na 31 grudnia 2022 roku (o ile nie zaznaczono inaczej).

 **Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	5
CZĘŚĆ I STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ŻERKÓW.....	8
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	9
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	12
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....	14
4.1. Ocena sytuacji Gminy	15
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe.....	17
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	18
CZĘŚĆ II STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY ŻERKÓW	21
1. Misja i wizja	22
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	24
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żerków oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	34
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	38
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	44
6. Ramy finansowe i źródła finansowania	47
ZAŁĄCZNIKI	49
Załącznik 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY ŻERKÓW.....	50
Załącznik 2: LISTA PROJEKTÓW IIT	105
Załącznik 3: WZÓR ANKIETY	116
Załącznik 4: TABELA EWALUACYJNA.....	121

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2033 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Żerków, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030* oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dodatkowo, Strategia Rozwoju Gminy Żerków będzie stanowiła ramy dla tworzenia planów i programów lokalnych, które będą realizowane w ciągu jej obowiązywania. Dzięki temu dokument ten będzie zawierał wytyczne i punkt odniesienia dla wszelkich inicjatyw i działań podejmowanych na poziomie lokalnym w Gminie Żerków, mających na celu wspieranie rozwoju w okresie od 2024 do 2033 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033 została opracowana w sposób kompleksowy, wykorzystując różnorodne dane i dokumenty jako podstawę dla jej tworzenia. Dokument powstał w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Żerków w określonym czasie. Kluczowym dokumentem prawnym, który był wykorzystywany w procesie przygotowania Strategii, była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania samorządów gminnych (w tym Gminy Żerków) i określa ich zakres kompetencji oraz zasady działania. Wykorzystanie tego aktu prawnego pozwoliło na stworzenie strategii rozwoju uwzględniającej istniejące ramy prawne i możliwości działania gminy w zakresie jej rozwoju na lata 2024-2033.

Prace nad Strategią rozpoczęto w 2023 roku decyzją Burmistrza Miasta i Gminy Żerków o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały intencyjnej określającej szczegółowy tryb i harmonogram prac nad Strategią.

Ważnym elementem na etapie diagnozowania i programowania założeń Strategii była aktywna partycypacja społeczna, którą umożliwiono interesariuszom Gminy m.in. mieszkańcom, partnerom społeczno-gospodarczym Gminy, podmiotom reprezentującym społeczeństwo obywatelskie, podmiotom działającym na rzecz ochrony środowiska, podmiotom odpowiedzialnym za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, a także pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy oraz badaniem ankietowym, w którym wzięło udział 106 osób. Wyniki tych badań zostały uwzględnione przy opracowaniu wniosków z diagnozy oraz głównych założeń Strategii. Dodatkowo odbyły warsztaty strategiczne dotyczące przyszłych kierunków rozwoju Gminy, na których uczestniczyli m.in. przedstawiciele Urzędu Gminy i oraz chętne osoby poinformowane o spotkaniu poprzez otwarte zaproszenie. Podczas spotkań wypracowano główne obszary problemowe oraz potencjały Gminy Żerków, a następnie na ich podstawie stworzono misję, wizję rozwoju Gminy, a także główne cele i

kierunki działań. Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Strategii były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w dwóch formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym. Strategia została również zaopiniowana przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego w kontekście sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

CZĘŚĆ I
STAN I WYZWANIA ROZWOJU
GMINY ŻERKÓW

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Żerków jest gminą miejsko-wiejską położoną w środkowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie jarocińskim. Siedzibą Gminy, a zarazem głównym ośrodkiem wielofunkcyjnym jest miasto Żerków. Obszar miasta bazuje przede wszystkim na turystyce, wykorzystując potencjał przyrodniczy tzw. „Szwajcarii Żerkowskiej”. Z kolei głównymi ośrodkami rozwojowymi – poza obszarem miejskim, są miejscowości Żółków, Chrzan oraz Komorze Przybysławskie. Dominującą formę pokrycia i użytkowania terenu stanowią użytki rolne, zajmujące 79,5% całkowitej powierzchni Gminy. Lesistość jest na względnie średnim poziomie – tereny leśne obejmują 15,4% powierzchni Gminy.

Gmina odznacza się dobrą dostępnością transportową, co związane jest przede wszystkim z przebiegiem pobliskiej drogi ekspresowej nr 11, prowadzącej od Jarocina do obwodnicy Poznania. Największymi ośrodkami, do których mogą dostać się mieszkańcy w ciągu godziny są: Jarocin (około 20 minut podróży), Pleszew i Środa Wielkopolska (około 40 minut podróży), a także Poznań (około 1 godziny podróży). Co więcej, dzięki rozwiniętej siatce połączeń komunikacyjnych, Żerków ma również dobre połączenie z takimi miastami jak Leszno, Ostrów Wielkopolski, Kalisz, Konin oraz Gniezno. Poza transportem drogowym, Żerków posiada również dostęp do sieci kolejowej – najbliższy dworzec kolejowy zlokalizowany jest w miejscowości Chrzan. Trasa przejazdu wpisana jest w linię kolejową nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice, a operatorem przejazdów są Koleje Wielkopolskie. Warto również dodać, że od 2018 roku odcinek Krotoszyn – Jarocin został oficjalnie wpisany jako część Poznańskiej Kolei Metropolitalnej. Ponadto na terenie Żerkowa funkcjonuje transport zbiorowy realizowany przez prywatnego przewoźnika, który umożliwia przemieszczanie się mieszkańców zarówno w obrębie gminy, jak i poza jej terenem.

W Gminie uchwalonych zostało 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają zaledwie około 0,86% całkowitej powierzchni Żerkowa. Niewielki udział powierzchni objęty planami może skutkować trudnościami w racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią i jej zagospodarowaniem, w tym m.in. rozwojem rozproszonej zabudowy.

W aspekcie dostępności przestrzennej, największymi barierami są przede wszystkim elektrownie wiatrowe w miejscowości Dobieszczyzna oraz tory kolejowe w Chrzanie, które nie tylko zmniejszają walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru Gminy, ale również utrudniają przemieszczanie się wewnątrzgminne. Ograniczenie stanowią również formy ochrony przyrody – a zwłaszcza obszar Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego, zajmującego około 60% całkowitej powierzchni Gminy, które mimo że stanowią potencjał do rozwoju turystyki to jednocześnie hamują rozwój inwestycyjny.

Położone w obrębie Gminy zasoby przyrodnicze i krajobrazowe stwarzają potencjał do dalszego rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych z nastawieniem na turystykę weekendową. Atrakcyjność turystyczną oraz rekreacyjną podnoszą również przebiegające przez teren Gminy szlaki piesze i rowerowe, a także organizowane na rzekach spływy kajakowe.

Na obszarze Gminy Żerków zlokalizowanych jest również ponad 300 obiektów uznanych jako zabytkowe, z czego większość stanowią domy mieszkalne. Co więcej od 2007 roku na terenie Gminy funkcjonuje Mickiewiczowski Park Kulturowy, którego obszar obejmuje miasto Żerków oraz wsie Brzóstków, Gęczew, Lgów oraz Śmiełów. Na terenie parku znajduje się Muzeum Adama Mickiewicza – jedyna stała ekspozycja w Polsce poświęcona temu poecie.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Rozwój gospodarczy w dużej mierze związany jest z przedsiębiorczością. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy Żerków stanowią 12,8% wszystkich podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu jarocińskiego. Corocznie zwiększa się liczba działających na terenie Gminy przedsiębiorstw, a liczba nowo zarejestrowanych firm zdecydowanie przewyższa liczbę firm wyrejestrowanych. Na terenie Gminy brakuje jednak terenów inwestycyjnych, gdzie lokalizowane by mogły być nowe przedsiębiorstwa lub też większe zakłady pracy.

Na kształtowanie się poziomu gospodarki wpływ ma również sytuacja związana z rynkiem pracy, która przekłada się także na możliwość uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia, a tym samym na jakość i zadowolenie z życia mieszkańców. Możliwość uzyskania zatrudnienia jest jednym z najslabiej ocenianych aspektów w przeprowadzonym na potrzeby niniejszego dokumentu badaniu ankietowym. Sytuację tą potwierdza udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym, który w Gminie Żerków jest wyższy zarówno od średniej dla powiatu, jak i województwa.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządu terytorialnego nierozdzielnie powiązany jest z dostępnością i jakością infrastruktury. W Gminie Żerków główny układ komunikacyjny tworzą drogi powiatowe, schodzące się promieniście w kierunku miasta Żerków. Poza wspomnianymi drogami powiatowymi, układ komunikacyjny Gminy tworzą również drogi gminne, droga wojewódzka, a także linia kolejowa. Łączna długość komunikacyjnej sieci drogowej wynosi 208,6 km. Z uwagi na występujące okresowo duże natężenie ruchu drogowego, przekładającego się na emisję ponadnormatywnego poziomu hałasu, wskazane jest wprowadzenie elementów ograniczających to zjawisko, m.in. w postaci nasadzeń wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Warto jednak dodać, że mieszkańcy poskreślają również potrzebę dalszego rozwoju infrastruktury pieszo-rowerowej, dzięki której możliwy będzie wybór alternatywnego w stosunku do pojazdu samochodowego środka transportu.

Ograniczeniem utrudniającym powstawanie nowych przedsiębiorstw w Gminie lub realizację inwestycji, w konsekwencji blokującym rozwój gospodarczy jest brak wolnych terenów inwestycyjnych oraz duży udział obszarów chronionych.

Analizując dostęp do infrastruktury sieciowej, zauważa się wysoki poziom dostępności do infrastruktury wodociągowej. Jednakże w celu zwiększenia jakości tego rodzaju infrastruktury, niezbędna jest wymiana przestarzałej sieci azbestowo-cementowej, połączenie poszczególnych wodociągów, a także modernizacja stacji uzdatniania wody. Z kolei dostęp do sieci kanalizacyjnej jest ograniczony, a poziom jej dostępności kształtuje się na poziomie 65,5%. Porównując udział osób korzystających z sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, stwierdza się, że wielu mieszkańców w celu odprowadzania nieczystości wykorzystuje zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Zauważa się więc potrzebę dalszego wsparcia mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie. Ponadto na terenie Gminy funkcjonują cztery oczyszczalnie ścieków: Oczyszczalnia Żółków, Oczyszczalnia Raszewy, Oczyszczalnia Kamień oraz Oczyszczalnia przydomowa przy szkole podstawowej w Dobieszczyźnie. Należy przy tym dodać, że oczyszczalnia przy szkole podstawowej w Dobieszczyźnie wykorzystywana jest tylko na potrzeby uczniów. Obecnie przepuszczalnie są przepustowe i przy obecnych prognozach demograficznych dla Gminy nie przewiduje się, aby ich parametry były niewystarczające.

Gmina odznacza się niewielkim poziomem dostępności sieci gazowej – zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku z sieci korzystało 31,2% mieszkańców. Zauważa się więc potrzebę dalszego rozwoju sieci gazowej, umożliwiającą korzystanie z alternatywnego w stosunku do paliw kopalnych źródła energii cieplnej.

W dobie wciąż rozwijającej się edukacji oraz pracy zdalnej, niezwykle ważny jest dostęp do wysokiej jakości sieci internetowej. Niestety na terenie Gminy Żerków żadna z wchodzących w jej skład miejscowości nie jest w 100% zaopatrywana w sieć internetową, przekładając się tym samym na wykluczenie cyfrowe części mieszkańców. Potrzeba dalszego rozwoju sieci internetowej wykazana została również w przeprowadzonym badaniu ankietowym, gdzie mieszkańcy wskazali ten aspekt jako jeden z priorytetów.

W Gminie Żerków corocznie zwiększa się masa zebranych odpadów komunalnych, przy czym należy zaznaczyć rosnący udział opadów zebranych w sposób selektywny. Taka sytuacja oznaczać może wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i większe przywiązanie do dbałości o środowisko przyrodnicze. Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór odpadów komunalnych jest firma „ZGO-NOVA” Sp. z o. o. Witaszyczki, ul. Mariusza Małynicza 1, 63-200 Jarocin, natomiast za zagospodarowanie odpadów komunalnych odpowiada Wielkopolskie Centrum Recyklingu Sp. z o.o., z siedzibą w Witaszyczkach, ul. Mariusza Małynicza 1, 63-200 Jarocin. Z kolei odbiorem odpadów z nieruchomości niezamieszkałych zajmują się inne przedsiębiorstwa posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności w tym zakresie i na podstawie odrębnych umów. Odpady zebrane z terenu Gminy składowane i gospodarowane są w Wielkopolskim Centrum Recyklingu Sp. z o.o. Ponadto na terenie miejscowości Brzostków funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Opadów Komunalnych.

W związku z postępującymi zmianami klimatycznymi, a także ingerencją człowieka w poszczególne elementy ekosystemów, Gmina Żerków podejmuje działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. W ramach mitygacji do zmian klimatu, w Gminie planowane jest poddanie części budynków użyteczności publicznej termomodernizacji, a także wymiany wykorzystywanych w nich źródeł energii cieplnej. Gmina kontroluje również jakość powietrza poprzez stację monitoringu jakości powietrza zamontowaną na żerkowskim rynku, a także poprzez prowadzenie ewidencji źródeł ciepła wykorzystywanych do ogrzewania budynków na terenie Gminy. Ponadto w Urzędzie Miasta i Gminy znajduje się Punkt konsultacyjno-informacyjny Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”, czyli programu którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła oraz poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych.

Analizując poziom dochodów budżetu Miasta i Gminy Żerków zauważyć można, że ulegają one corocznemu i systematycznemu wzrostowi z 50,7 mln zł w 2017 roku do 80,6 mln zł w 2022 roku. Corocznie wzrastały również wydatki bieżące, które poza wynagrodzeniami i kosztami obsługi długu zwiększyły się z 28,9 mln zł w 2017 roku do 43,1 mln zł w 2022 roku. Analizując jednak potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2031, jego suma w prognozowanym okresie wyniesie ponad 36 mln zł.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Najważniejszym potencjałem rozwojowym jednostki samorządu terytorialnego są jej mieszkańcy – ich obecność, aktywność społeczna i zawodowa oraz zaangażowanie w rozwój gminy. Zgodnie z danymi GUS, w 2022 roku Gminę Żerków zamieszkiwało 9 790 osób, stanowiąc tym samym 14% mieszkańców powiatu jarocińskiego. Niestety w Gminie obserwowany jest stały i systematyczny spadek liczby mieszkańców na przestrzeni lat, co związane jest m.in. z odpływem mieszkańców do większych ośrodków miejskich, których atrakcyjność przyciąga nie tylko ze względu na korzystniejsze warunki zatrudnienia, ale również większą dostępność do zróżnicowanych usług.

Programując rozwój Gminy Żerków na kolejne lata, należy mieć na uwadze postępujący proces starzenia się społeczeństwa, który niesie za sobą szereg konsekwencji – szczególnie w zakresie gospodarki lokalnej, zastępowalności pokoleń na rynku pracy oraz obciążenia systemu finansów publicznych. Zwiększający się udział seniorów wiązać się będzie z koniecznością zwiększenia dostępu do usług skierowanych do tej grupy społecznej, w tym usług opiekuńczych, a także różnorodnych form aktywizacji i spędzania wolnego czasu. Co więcej, Gmina będzie musiała podjąć również konkretne działania w celu zatrzymania, a także przyciągnięcia młodszych mieszkańców, aby częściowo złagodzić zidentyfikowany proces starzenia się społeczeństwa.

W Gminie Żerków opieka nad dziećmi do lat 3 zapewniana jest poprzez funkcjonowanie prywatnego żłobka „Szalona Żyrafa” w Żerkowie. Ponadto mieszkańcy mogą oddać pod opiekę swoje dzieci również do żłobków zlokalizowanych w Jaraczewie, Jarocinie oraz Kotlinie. Z kolei opiekę przedszkolną na terenie Gminy zapewnia Publiczne Przedszkole w Żerkowie oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w miejscowościach Chrzan, Dobieszczyzna, Komorze Przybysławie oraz Żerków. Zgodnie z danymi GUS, upowszechnienie opieki przedszkolnej w 2021 roku kształtowało się na poziomie 79,4%, co oznacza, że nie wszystkie dzieci z terenu Gminy korzystały z opieki przedszkolnej. Warto jednak podkreślić, że według informacji Urzędu Miasta i Gminy Żerków, wszystkie dzieci w wieku 3-5 lat, na które zostały złożone wnioski o objęcie opieką przedszkolną miały zapewnione miejsce w tego rodzaju instytucji.

Edukację na poziomie podstawowym zapewniają cztery szkoły podstawowe, zlokalizowane w miejscowościach Chrzan, Dobieszczyzna, Komorze Przybysławskie oraz Żerków. Stan bazy dydaktycznej określić można jako dobry, ale zróżnicowany – jednostki edukacyjne różnią się m.in. liczbą sal lekcyjnych, liczną dostępnych komputerów i projektorów multimedialnych, liczbą szafek dla uczniów, czy też liczbą stypendystów. Na terenie Gminy brak jest szkół ponadpodstawowych, a głównymi kierunkami dojazdów do szkół z kolejnego etapu edukacji są Jarocin, Tarce oraz Września.

Gmina Żerków posiada rozwiniętą i zróżnicowaną ofertę kulturalną. Podmiotem realizującym zadania z zakresu kultury oraz sportu i rekreacji jest Ośrodek Kultury i Rekreacji „Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne”. Ośrodek poza realizacją działań kulturalnych, może również prowadzić działalność w zakresie turystyczno-wypoczynkowym, posiadając w swoich zasobach pokoje do wynajęcia, restaurację, kręgielnię, kompleks odkrytych basenów, siłownię, saunę oraz kabinę ciepła. Innym podmiotem realizującym zadania z zakresu upowszechniania kultury jest Biblioteka Miasta i Gminy Żerków. Ponadto na terenie Gminy funkcjonują liczne świetlice wiejskie, które wykorzystywane są jako miejsca spotkań i integracji społeczności lokalnych.

Ważnym obiektem kulturalnym na terenie Gminy Żerków jest również Muzeum Adama Mickiewicza, które zlokalizowane jest na terenie Mickiewiczowskiego Parku Kulturowego w Śmiełowie. Miejsce to oferuje wiele zróżnicowanych form aktywności, wśród których wymienić można m.in. cykle zajęć wakacyjnych, czy też lekcji z warsztatami dla szkół.

Rozwinięta i zróżnicowana oferta kulturalna w Gminie Żerków wynika z jej potencjału endogenicznego w zakresie kultury, który przede wszystkim związany jest z postacią Adama Mickiewicza. Poeta podczas trzytygodniowego pobytu w 1831 r. w Pałacu w Śmiełowie miał okazję poznać tradycje wielkopolskie, będące źródłem inspiracji dla wielu wątków i tematów poruszonych w epopei narodowej – Panu Tadeuszu. Do wybitnych postaci mieszkających na terenie Gminy Żerków zalicza się również Jacob Steinhardt – niemiecko-izraelski grafik i malarz, który był stypendystą Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu, a także dyrektorem szkoły plastycznej w Palestynie i Wydziału Grafiki w Akademii Sztuki i Projektowania Besaleel w Jerozolimie. Potencjału endogenicznego Gminy Żerków jest także związany z jej szczególnymi walorami przyrodniczymi. To właśnie tutaj w 1989 r. utworzono obszar chronionego krajobrazu „Szwajcaria Żerkowska”, który w przeważającej większości wchodzi w skład Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego.

Poza obiektami kulturalnymi, Gmina Żerków posiada również dobrze rozwiniętą bazę sportową, na którą składają się liczne obiekty o zróżnicowanej ofercie, w tym m.in. stadion sportowy, hala sportowa, strzelnica, kort tenisowy, boiska sportowe, siłownia zewnętrzna oraz kompleks basenowy.

Na terenie Gminy działa wiele organizacji pozarządowych oraz fundacji. Aktywną działalność prowadzą także Koła Gospodyń Wiejskich oraz kluby sportowe. Należy kontynuować wspieranie aktywności tych organizacji, gdyż stanowią one ogromny potencjał w zakresie rozwoju całej Gminy – dostarczają one mieszkańcom szeroki zakres usług i aktywności w zakresie sportu, kultury, rekreacji itd.

W czasach występowania coraz częstszych sytuacji kryzysowych związanych z anomaliami pogodowymi, a także niestabilną sytuacją geopolityczną, coraz ważniejsza staje się działalność służb ratunkowych oraz ich współpraca z samorządem. W tym zakresie na terenie Gminy Żerków odpowiadają Posterunek Policji w Żerkowie oraz osiem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego trzy z nich wpisane są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Warto dodać, że w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, na terenie Gminy funkcjonuje również monitoring wizyjny.

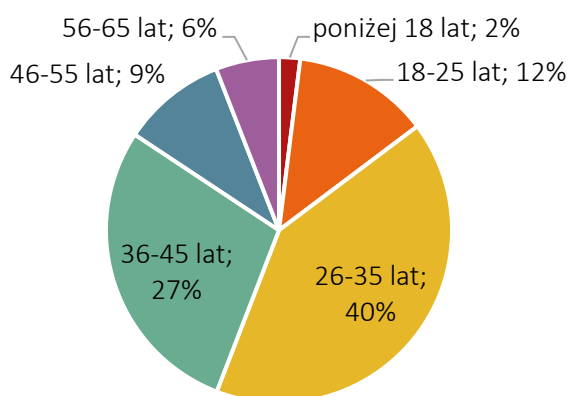
Opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Żerków realizowana jest przede wszystkim w oparciu o Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej (NZOZ), które znajdują się w Żerkowie oraz Dobieszczyźnie. Dodatkowo na terenie miasta zlokalizowane są dwie apteki. Gmina aktywnie współpracuje także z innymi podmiotami w zakresie realizacji programów profilaktycznych, dzięki którym mieszkańcy mają możliwość przeprowadzenia kontrolnych badań.

W Gminie Żerków za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowania działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem odpowiadają cztery podmioty: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żerkowie, Dom Pomocy Społecznej w Raszewach, Środowiskowy Dom Samopomocy w Dobieszczyźnie oraz Zakład Aktywności Zawodowej w Żerkowie.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

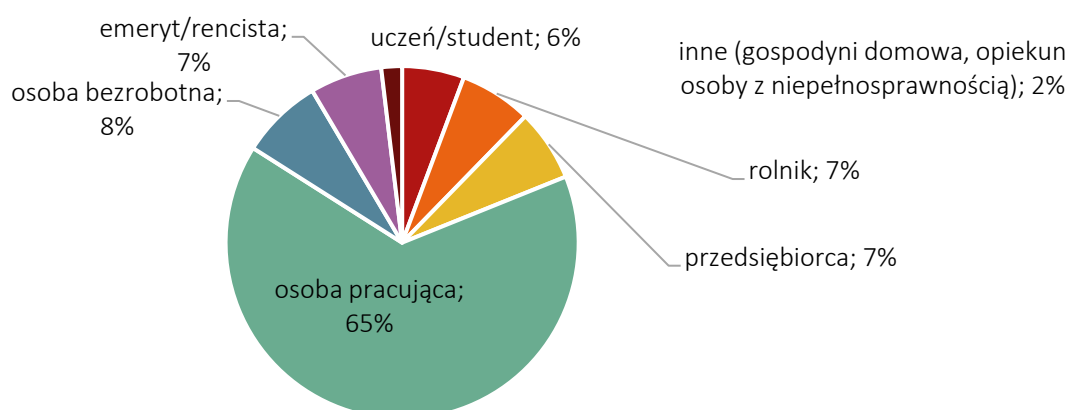
W celu zdiagnozowania stanu społeczno-gospodarczego Gminy Żerków przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców. Odpowiedzi udzielać można było poprzez kwestionariusz on-line lub tradycyjny (papierowy) formularz. Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców oraz interesariuszy Gminy Żerków na temat jakości życia w Gminie oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu wielu obszarów funkcjonowania Gminy, a poruszane tematy dotyczyły społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury.

Respondenci składali odpowiedzi od 24 października do 29 listopada 2023 roku. Łącznie zebrano 106 odpowiedzi. Większą część respondentów stanowiły kobiety (55%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej osób było w przedziale wiekowym 26-35 lat (40%). Zdecydowaną większość (65%) stanowiły osoby pracujące. Szczegółowe dane na temat ankietowanych przedstawiają poniższe wykresy. Wzór ankiety dla mieszkańców stanowi załącznik 3 do niniejszego opracowania.

Ryc. 1. Metryczka – struktura wiekowa ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 2. Metryczka – ankietowani według zatrudnienia

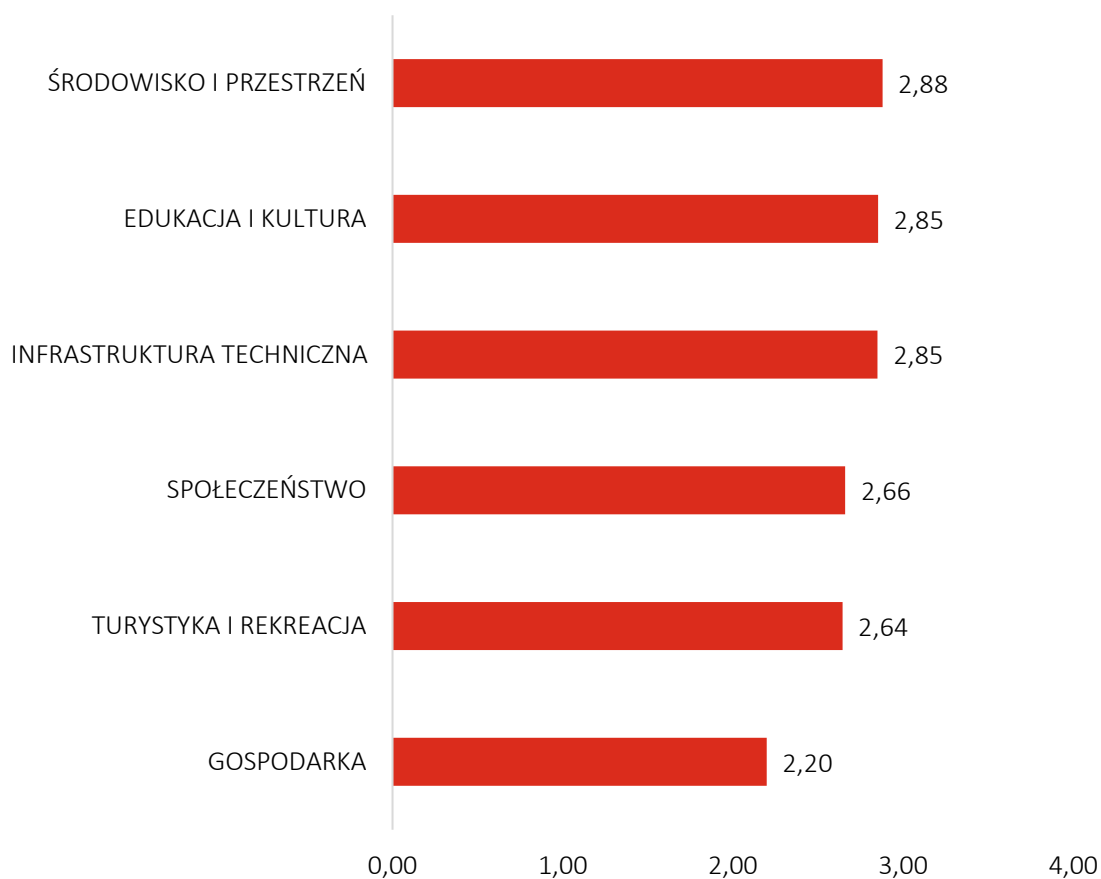
Źródło: opracowanie własne.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Żerków w skali od 0 do 5, gdzie:

- 0 – oznacza „nie mam zdania”,
- 1 – oznacza „bardzo źle”,
- 2 – oznacza „źle”,
- 3 – oznacza „dostatecznie/zadawalająco/neutralnie”,
- 4 – oznacza „dobrze”,
- 5 – oznacza „bardzo dobrze”,

mieszkańcy **najkorzystniej** oceniają działania w zakresie **środowiska i przestrzeni** oraz **edukacji i kultury** – średnia ocen dla tych obszarów wynosi prawie 2,9. Z kolei **najmniej korzystnie** oceniony został obszar **gospodarki** – średnia ocena dla obszaru wynosi 2,2. Natomiast średnia ocena dla wszystkich obszarów wyniosła 2,7, co oznacza, że respondenci najczęściej oceniali poszczególne aspekty jako zadawalające (neutralnie) lub złe.

Ryc. 3. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Poniżej zestawione zostały najlepiej i najgorzej ocenione elementy w każdym z obszarów. Kolorem zielonym zaznaczono najwyższej ocenione aspekty, a kolorem czerwonym najniższej ocenione. Dodatkowo przy poszczególnych odpowiedziach dopisano średnią ocenę jaką ten konkretnie aspekt uzyskał w całym badaniu zgodną ze skalą przedstawioną powyżej.

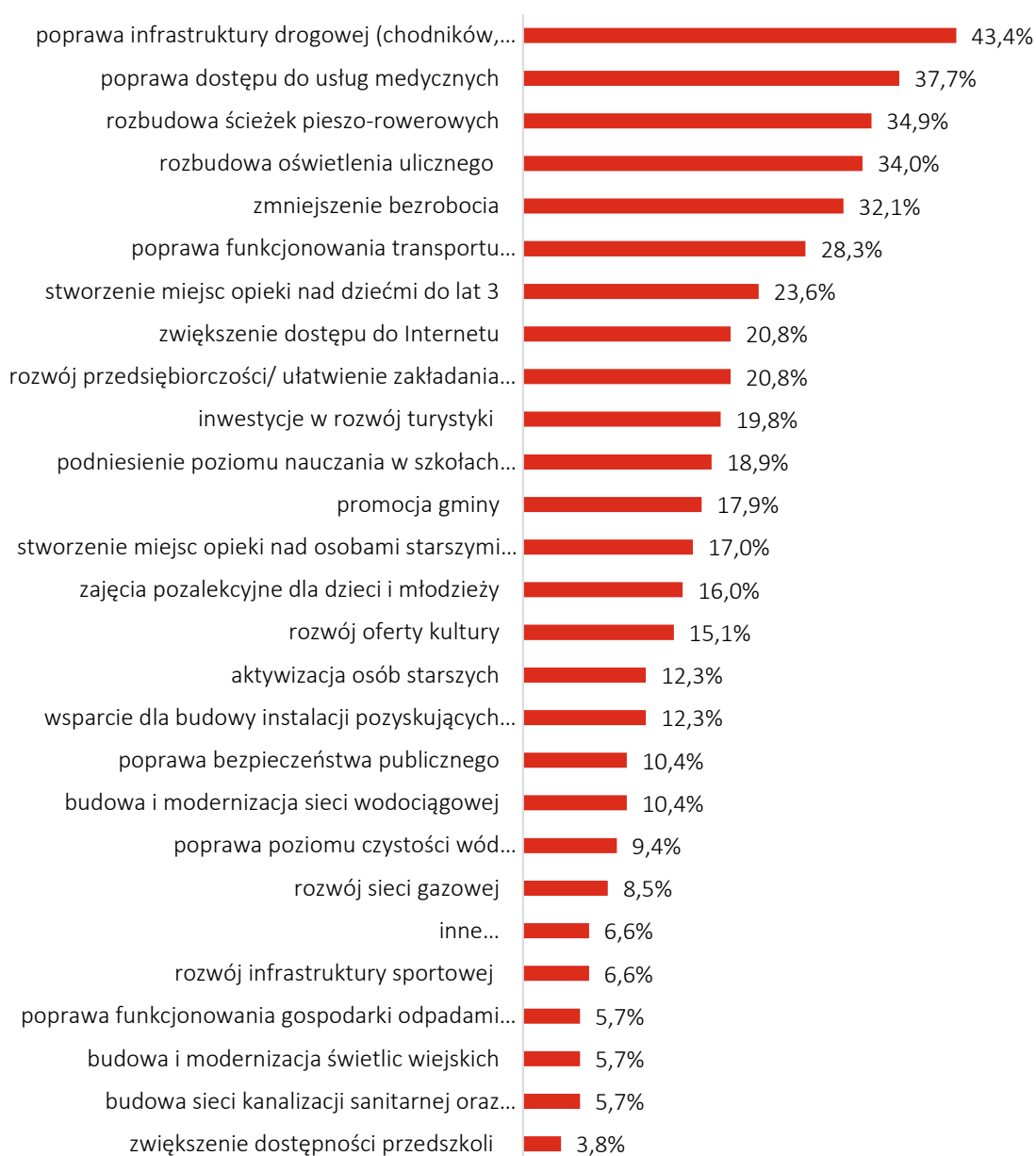
Ryc. 4. Schemat najniżej i najwyżej ocenianych aspektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Zdecydowanie najczęściej wskazywanymi odpowiedziami były **poprawa infrastruktury drogowej**, w tym chodników, dróg, itp. (odpowiedź zaznaczyło ponad 40% ankietowanych), **poprawa dostępu do usług medycznych** (odpowiedź wskazało 38% ankietowanych), **rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych** (35%) oraz **zmniejszenie bezrobocia** (32%). Pozostałe kwestie ważne były dla mniej niż 30% osób biorących udział w badaniu ankietowym. Szczegółowe zestawienie przedstawia to wykres poniżej.

Osoby, które zaznaczyły odpowiedź „inne” (prawie 7% ankietowanych) miały możliwość samodzielnego zaproponowania odpowiedzi. Należały do nich: zwiększenie dostępu do światłowodu, zwiększenie częstości patroli policji, stworzenie specjalistycznych gabinetów lekarskich (okulista, ginekolog, kardiolog, psycholog), poprawa czystości powietrza, przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Ryc. 5. Główne priorytety rozwoju Gminy Żerków według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto dzięki analizie SWOT można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

Analizę SWOT dla Gminy Żerków opracowano bazując na:

- 1) Diagnozie sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żerków oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Żerków, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;
- 2) wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy oraz interesariuszy Strategii;
- 3) materiale wypracowanym podczas warsztatu z mieszkańcami.

Analizę SWOT dla Gminy Żerków przedstawia poniższe zestawienie.

	SILNE STRONY		SŁABE STRONY
	▪ Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, świadczące o atrakcyjności turystycznej gminy ▪ Kultywowanie historii związanej z polskim wieszczem – Adamem Mickiewiczem poprzez funkcjonowanie Mickiewiczowskiego Parku Kulturowego w Śmiełowie wraz z Muzeum Adama Mickiewicza ▪ Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna, umożliwiająca przemieszczanie się do większych ośrodków miejskich, w tym m.in. Jarocina, Środy Wielkopolskiej, Kalisza czy Poznania ▪ Istniejące piesze i rowerowe szlaki turystyczne oraz organizowane spływy kajakowe ▪ Aktywne funkcjonowanie na rzecz rozpowszechniania kultury Ośrodka Kultury i Rekreacji „Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne” oraz Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Żerków		▪ Systematyczny odpływ ludności z terenu gminy, zwłaszcza osób młodych ▪ Niekorzystne trendy demograficzne, w tym postępujący proces starzenia się społeczeństwa ▪ Niewystarczająco rozwinięte usługi społeczne, w tym opiekuńcze dla dzieci (oferta żłobkowa) oraz seniorów (aktywizacja) ▪ Niedostatecznie uregulowana polityka przestrzenna gminy (niewielki udział objęcia terenu gminy MPZP) ▪ Ograniczone możliwości inwestycyjne na skutek niewystarczającej powierzchni terenów inwestycyjnych oraz bariery w postaci obszarów chronionych ▪ Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna, wymagająca modernizacji ▪ Niewystarczające warunki lokalowo-techniczne do rozszerzania oferty kulturalnej dla mieszkańców

▪ Przynależność do licznych stowarzyszeń i towarzystw działających wspólnie na rzecz rozwoju gminy i regionu ▪ Aktywna działalność organizacji pozarządowych oraz klubów sportowych ▪ Wysoki stopień zwodociągowania gminy (91,8%) ▪ Uregulowany system gospodarowania odpadami komunalnymi oraz coroczny przyrost ilości odpadów zbieranych w sposób selektywny ▪ Funkcjonowanie na terenie gminy PSZOK ▪ Wysoki poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej (79,4%) ▪ 17 świetlic wiejskich udostępnionych dla mieszkańców oraz ogólnodostępna baza sportowa ▪ Liczne wydarzenia kulturalne i sportowe organizowane na terenie gminy ▪ Zadowolenie mieszkańców z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy Żerków	▪ Niewykorzystany potencjał kulturalny i turystyczny związany z działalnością sławnych postaci na terenie Gminy Żerków: Jacob Steinhardt, Maria Chełkowska ▪ Niewystarczająca dynamika rozwoju przedsiębiorczości oraz ograniczona liczba potencjalnych miejsc pracy ▪ Niedostateczny stan techniczny infrastruktury drogowej i okołodrogowej ▪ Niedostateczny poziom oznakowania infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej ▪ Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna i gazowa ▪ Przestarzała infrastruktura wodociągowa, wymagająca przeprowadzenia modernizacji ▪ Ograniczenia w dostępie do Internetu szerokopasmowego, powodujące tym samym wykluczenie cyfrowe części mieszkańców ▪ Niewystarczająca oferta opieki zdrowotnej, w szczególności specjalistycznej ▪ Bardzo wysoka różnorodność oczekiwań mieszkańców względem oferty kulturalnej ▪ Niewystarczający poziom promocji gminy na tle regionu
---	--

	SZANSE		ZAGROŻENIA
▪ Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej i nastawienie samorządu na pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych ▪ Zmieniające się przepisy prawne w zakresie planowania przestrzennego (przygotowanie planu ogólnego może pomóc w uregulowaniu przestrzeni) ▪ Zwiększająca się świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, OZE, transformacji energetycznej ▪ Napływ nowych turystów dzięki aktywnej promocji zasobów gminy na tle regionu		▪ Rosnąca konkurencyjność wśród gmin w zakresie pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych ▪ Zagrożenia związane z kryzysami międzynarodowymi i globalnymi, które mają bezpośredni wpływ na sytuację gospodarczą kraju ▪ Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, mogący przełożyć się na brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy ▪ Zagrożenie wystąpienia powodzi związane z przebiegiem rzek Prosną oraz Lutynią ▪ Pogarszający się stan środowiska naturalnego, zmiany klimatyczne oraz zjawiska ekstremalne	

CZĘŚĆ II
STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU
GMINY ŻERKÓW

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033 jest kompleksowym dokumentem, podczas opracowywania którego przeanalizowano aktualną sytuację Gminy. Badanie uwzględniło zarówno mocne strony, które stanowią fundament do wykorzystania, jak i obszary problemowe wymagające specjalnej uwagi i rozwiązania.

W procesie strategicznym (podczas warsztatów z mieszkańcami) stworzono **misję**, czyli główne cele i wartości, które stanowią przewodnik do kierunków działań dla Gminy Żerków na przyszłość oraz **wizję** Gminy, czyli sprecyzowany obraz przyszłości. Ponadto wizja była kluczowym elementem, pomagającym w definiowaniu kierunków, w których Gmina powinna zmierzać, aby zrealizować swoje aspiracje i spełnić oczekiwania społeczności lokalnej. Cały proces strategiczny miał na celu ustalenie ram rozwoju Gminy Żerków na kolejne lata, gwarantując rozsądne działania i harmonijne wysiłki w dążeniu do zamierzonych celów.

Misja jest to element strategii, który ukazuje najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Żerków** brzmi następująco:

Zapewnienie mieszkańcom Gminy Żerków jak najlepszych warunków do życia, pracy, wypoczynku oraz rozwoju, a odwiedzającym ją turystom atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego wśród unikatowych walorów przyrodniczych i kulturowych.

W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie **wizji**, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Wizja ukazuje Gminę Żerków w perspektywie strategicznej, zmienionej poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez władze celów.

Wizja Gminy:

- obrazuje stan docelowy Gminy w 2033 roku,
- ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy,
- jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

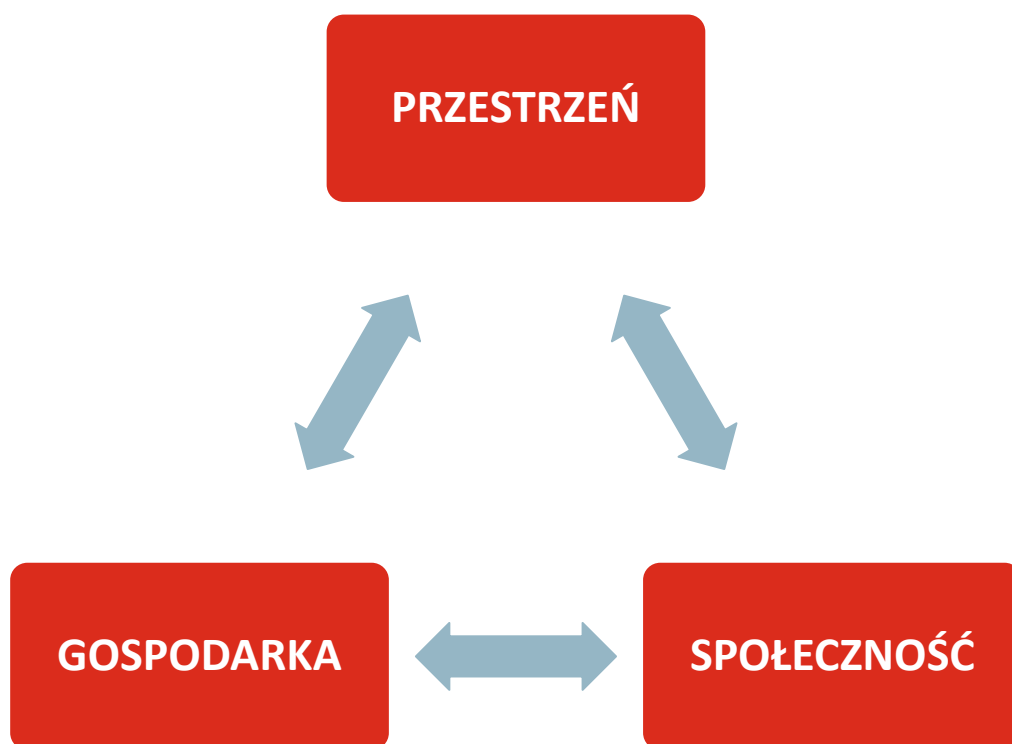
Wizja Gminy Żerków brzmi następująco:

W 2033 roku Gmina Żerków jest miejscem przyjaznym mieszkańcom, turystom i inwestorom. Wspiera aktywność i rozwój mieszkańców, a także tworzy warunki do bezpiecznego, zdrowego i wygodnego życia w oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe oraz zmodernizowaną infrastrukturę techniczną.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Żerków, jej aspektów ekonomicznych, społecznych oraz przestrzennych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono trzy główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu realizacji założeń strategicznych, ustalono również cele szczegółowe (inaczej nazywane także celami operacyjnymi), które zawierają kierunki działań w jakich Gmina powinna się rozwijać.

Wyznaczone dla Gminy Żerków cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem dla osiągnięcia zakładanych rezultatów rozwoju Gminy Żerków. Do każdego z celów operacyjnych przyporządkowano również kierunki działań, które wpłyną na możliwość osiągnięcia określonych celów, a także zaproponowano wskaźniki, których analiza pozwoli na monitorowanie stopnia spełnienia zaplanowanych założeń.

PRZESTRZEŃ

CEL STRATEGICZNY 1

GMINA O NOWOCZESNEJ I ATRAKCYJNEJ PRZESTRZENI

CELE OPERACYJNE:

- 1.1. FUNKCJONALNA I DOBRZE ZAGOSPODAROWANA PRZESTRZEŃ
- 1.2. ROZWINIĘTA I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ORAZ KOMUNIKACYJNA
- 1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

GOSPODARKA

CEL STRATEGICZNY 2

GMINA ROZWINIĘTA GOSPODARCZO I TURYSTYCZNIE

CELE OPERACYJNE:

- 2.1. ROZWINIĘTA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA
- 2.2. ROZWINIĘTA OFERTA KULTURALNA, TURYSTYCZNA I REKREACYJNA

SPOŁECZNOŚĆ

CEL STRATEGICZNY 3

GMINA O SILNYM WYMIARZE SPOŁECZNYM

CELE OPERACYJNE:

- 3.1. PODNIESIENIE JAKOŚCI EDUKACJI ORAZ OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3
- 3.2. ROZWINIĘTE USŁUGI SPOŁECZNE I SENIORALNE
- 3.3. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI USŁUG ZDROWOTNYCH W TROSCE O ZDROWIE MIESZKAŃCÓW
- 3.4. ZINTEGROWANA I AKTYWNA SPOŁECZNOŚĆ

CEL STRATEGICZNY 1: GMINA O NOWOCZESNEJ I ATRAKCYJNEJ PRZESTRZENI			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Funkcjonalna i dobrze zagospodarowana przestrzeń	→ Regulacja polityki przestrzennej m.in. poprzez opracowanie nowych oraz aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) → Opracowanie innych dokumentów planistycznych, w tym planu ogólnego gminy → Zachowanie ładu przestrzennego poprzez planowanie przestrzenne ograniczające budownictwo mieszkaniowe rozproszone → Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej m.in. poprzez remonty oraz modernizację budynków i obiektów publicznych → Dostosowanie obiektów i budynków publicznych do standardów technicznych spełniających wymagania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami → Zwiększenie stanu gotowości operacyjnej jednostek OSP m.in. poprzez ich wyposażenie → Poprawa bezpieczeństwa poprzez rozbudowę monitoringu wizyjnego miejskiego oraz na obszarze wiejskim → Poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez odpowiednie oznakowanie i doświetlenie ścieżek dla pieszych, przejść dla pieszych oraz ścieżek rowerowych	Uregulowanie polityki przestrzennej oraz zachowanie ładu przestrzennego Zwiększenie poziomu funkcjonalności, estetyki przestrzeni publicznej Przystosowanie przestrzeni i obiektów do wymagań w zakresie dostępności Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Zmniejszenie poziomu hałasu oraz zanieczyszczenia powietrza w centrum miasta	▪ Udział powierzchni gminy objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego [%] ▪ liczba budynków i obiektów publicznych poddanych remontowi/modernizacji [szt.] ▪ liczba obiektów i budynków przystosowanych do standardów dostępności [szt.] ▪ liczba jednostek OSP poddanych dodatkowemu wyposażeniu [szt.] ▪ liczba punktów monitoringu wizyjnego [szt.]

1.2. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	→ Modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury drogowej → Modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej, w tym m.in. ścieżek rowerowych i pieszych → Współpraca z zarządcami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy i budowy odcinków drogowych → Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury oświetlenia ulicznego → Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury przystankowej → Zwiększenie ilości miejsc postojowych na terenie miasta → Modernizacja istniejącej oraz budowa nowej gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej → Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną → Zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz rozwój e-usług	Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i okołodrogowej Podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego Zapewnienie wysokiej jakości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Utrzymanie czystości wód i gleb dzięki prawidłowemu postępowaniu z nieczystościami ciekłym Zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości Internetu	▪ długość wyremontowanych dróg gminnych [km] ▪ długość wybudowanych dróg gminnych [km] ▪ liczba wymienionych opraw oświetlenia ulicznego [szt.] ▪ liczba wyremontowanych przystanków komunikacyjnych [szt.] ▪ długość wyremontowanej sieci wodociągowej [km] ▪ długość wybudowanej sieci wodociągowej [km] ▪ długość wyremontowanej sieci kanalizacyjnej [km] ▪ długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km] ▪ liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
1.3. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości środowiska przyrodniczego	→ Poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego poprzez kompleksową termomodernizację → Montaż mikroinstalacji OZE na budynkach sektora publicznego oraz wsparcie w rozwoju OZE dla sektora prywatnego → Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę przestarzałych i wysokomisyjnych instalacji grzewczych w budynkach sektora publicznego i prywatnego → Rozbudowa sieci gazowej → Zwiększenie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych	Poprawa efektywności energetycznej gminy poprzez redukcję energii finalnej Poprawa stanu i jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza Rozwój alternatywnych źródeł energii cieplnej	▪ liczba budynków publicznych poddanych termomodernizacji [szt.] ▪ liczba budynków i obiektów wyposażonych w mikroinstalacje OZE [szt.] ▪ powierzchnia odnowionych terenów zielonych [ha] ▪ długość wybudowanej sieci gazowej [km] ▪ liczba zastosowanych rozwiązań minimalizujących utratę naturalnej retencji

	→ Zapobieganie powodziom i przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom → Rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu m.in. poprzez rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury → Wzmocnienie odporności istniejących terenów zielonych m.in. poprzez ich odnowienie oraz zwiększenie bioróżnorodności → Zachowanie właściwości ekosystemowych poprzez dbałość i istniejące zasoby przyrodnicze, zachowanie form ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej → Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie zmian klimatu oraz transformacji energetycznej m.in. poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych → Budowanie postaw proekologicznych mieszkańców i zachęcanie ich do dbałości o środowisko przyrodnicze m.in. poprzez działania edukacyjne oraz wspieranie inicjatyw i akcji społecznych	Regulacja i utrzymanie odpowiednich stosunków wodnych Przystosowanie do zmian klimatu i zabezpieczenia obszaru przed ich niepożądanymi skutkami Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców	lub spowalniających odpływ odprowadzanych wód [szt.] ▪ liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska [szt.]
--	--	---	---

CEL STRATEGICZNY 2: GMINA ROZWINIĘTA GOSPODARCZO I TURYSTYCZNIE			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwinięta przedsiębiorczość i aktywność gospodarcza	→ Rozwój stref inwestycyjnych wraz z rozwojem infrastruktury towarzyszącej i uzbrojeniem terenów → Rozwój oferty gospodarczej zachęcającej do powstawania nowych przedsiębiorstw i inwestycji → Zachęcanie mieszkańców do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej → Wdrażanie zróżnicowanych instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji oraz zdobywania doświadczenia zawodowego przez mieszkańców → Wsparcie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy	Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy Wzrost gospodarczy spowodowany zwiększającą się liczbą przedsiębiorstw Aktywizacja i zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców Podniesienie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców	▪ powierzchnia stref inwestycyjnych [ha] ▪ liczba nowych podmiotów gospodarczych [szt.] ▪ stopień bezrobocia [%] ▪ liczba przeprowadzonych akcji podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców [szt.]
2.2. Rozwinięta oferta kulturalna, turystyczna i rekreacyjna	→ Zachowanie, modernizacja i konserwacja obiektów dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych → Rozwój infrastruktury turystycznej, w tym dążenie do powiększenia i modernizacji bazy noclegowej i gastronomicznej → Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, w tym m.in. poprzez tworzenie punktów widokowych w regionie „Szwajcarii Żerkowskiej” → Odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym szlaków pieszych i rowerowych oraz obiektów zabytkowych → Wzmocnienie wykorzystania obiektów kulturowych, rekreacyjnych i sportowych	Wzmocnienie roli zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym Zapewnienie mieszkańcom i turystom bogatej oferty wypoczynkowej oraz zróżnicowanych możliwości spędzania wolnego czasu Zachowanie lokalnych zabytków w dobrym stanie technicznym Zwiększenie zainteresowania gminą oraz wzrost jej rozpoznawalności, przekładające	▪ liczba wyremontowanych gminnych obiektów zabytkowych [szt.] ▪ powierzchnia terenów turystycznych i rekreacyjnych [ha] ▪ liczba wprowadzonych oznakowań turystycznych [szt.] ▪ liczba wykorzystywanych obiektów na cele kulturalne, rekreacyjne i sportowe [szt.] ▪ liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych gminy [szt.]

	→ Zwiększenie promocji gminy, w tym poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz mediów społecznościowych → Wykorzystanie unikatowych zasobów przyrodniczych regionu „Szwajcarii Żerkowskiej” do promocji turystyczno-rekreacyjnej gminy → Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w promocji gminy poprzez wsparcie i zwiększenie działalności Mickiewiczowskiego Parku Kulturowego w Śmiełowie oraz Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Żerków → Stworzenie produktów lokalnych promujących teren gminy → Organizacja wydarzeń kulturalnych, mających na celu promocję gminy w skali województwa	się na napływ nowych mieszkańców i turystów Wzrost rozpoznawalności gminy w regionie jako miejsca atrakcyjnego turystycznie i rekreacyjnie Rozwój bazy hotelowej i gastronomicznej	▪ liczba kanałów wykorzystywanych do promocji gminy [szt.] ▪ liczba miejsc noclegowych [szt.] ▪ liczba produktów lokalnych [szt.]
--	---	---	---

CEL STRATEGICZNY 3: GMINA O SILNYM WYMIARZE SPOŁECZNYM			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Podniesienie jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3	→ Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 → Modernizacja oraz doposażenie obiektów szkolnych i przedszkolnych, w tym bazy dydaktycznej i sportowej, wspomagającej rozwój fizyczny i psychiczny dzieci i młodzieży → Dalsza organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, wspierających ich rozwój pasji i zainteresowań → Opracowanie oraz wdrożenie programów wsparcia dla uczniów wymagających dodatkowej pomocy w nauce oraz uczniów szczególnie uzdolnionych → Rozwój edukacji w zakresie ekologii oraz ochrony środowiska od najmłodszych lat życia	Wsparcie rozwoju dzieci oraz powrotu rodziców na rynek pracy poprzez zapewnienie opieki żłobkowej Poprawa jakości bazy oświatowej i sportowej, przekładającej się na wysoki poziom edukacji i aktywności fizyczną dzieci Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych, umożliwiających rozwój pasji i zainteresowań dzieci Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów zmagającym się z trudnościami w nauce Umożliwienie dalszego rozwoju uczniów szczególnie uzdolnionych Rozwój świadomości ekologicznej od najmłodszych lat	▪ poziom upowszechnienia opieki nad dziećmi do lat 3 [%] ▪ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.] ▪ liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych [szt.] ▪ liczba realizowanych programów wsparcia [szt.] ▪ liczba uczniów otrzymujących dodatkowe wsparcie [szt.] ▪ liczba zajęć edukacyjnych poświęconych zagadnieniu ekologii [szt.]
3.2. Rozwinięte usługi społeczne i senioralne	→ Rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacyjnych, w tym dostosowanie ich do potrzeb odbiorców → Zwiększenie oferty opiekuńczej, włączającej oraz aktywizującej dla osób z niepełnosprawnością → Rozwój gminnej opieki senioralnej, uwzględniającej potrzeby osób starszych	Zapewnienie zróżnicowanych form usług społecznych dedykowanych osobom niesamodzielnym potrzebującym wsparcia w codziennym życiu Rozwój oferty usług skierowanych do seniorów i dostosowanych do ich potrzeb	▪ liczba nowowprowadzonych usług społecznych [szt.] ▪ liczba opiekunów osób niesamodzielnych [os.] ▪ liczba mieszkań chronionych i wspomaganych na terenie gminy [szt.] ▪ liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie

	→ Rozwój mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym → Dążenie do integracji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznymi osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	Zintegrowanie społeczeństwa oraz zachęcenie do wzajemnego wspierania się mieszkańców Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	aktywizacji osób starszych [szt.] liczba inicjatyw przeciwdziałających marginalizacji społecznej [szt.]
3.3. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych w trosce o zdrowie mieszkańców	→ Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym → Rozwój programów zdrowotnych i profilaktycznych → Podejmowanie inicjatyw uczących mieszkańców zdrowego trybu życia → Rozwój edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców, zwiększającej ich świadomość w zakresie zdrowia	Zwiększenie dostępności mieszkańców do kompleksowej opieki medycznej Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie oraz profilaktyki zdrowotnej	- liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych [szt.] - liczba mieszkańców biorących udział w programach profilaktyki zdrowotnej [os.] - liczba kampanii edukacyjnych w zakresie dbałości o zdrowie [szt.]
3.4. Zintegrowana i aktywna społeczność	→ Zwiększenie aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju i promocji gminy → Dążenie do zwiększenia integracji społecznej, w tym integracji międzypokoleniowej oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i osób z niepełnosprawnością → Zapewnienie możliwości aktywnego i kreatywnego spędzania wolnego dla wszystkich grup wiekowych → Organizacja wydarzeń integrujących mieszkańców oraz zwiększających poczucie tożsamości lokalnej, w tym m.in. festynów, jarmarków → Wspieranie i tworzenie miejsc integracji społecznej, umożliwiającej wspólne spędzanie czasu wolnego mieszkańców w przestrzeni publicznej	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój i życie gminy Zwiększenie poziomu integracji wśród mieszkańców, w tym integracji międzypokoleniowej Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej i sportowej, odpowiadającej potrzebom wszystkich mieszkańców Zwiększenie znaczenia i skali działalności funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych	- liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych [szt.] - liczba funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych - liczba miejsc integracji mieszkańców [szt.] - liczba obiektów kulturalnych na terenie gminy [szt.] - liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych [szt.]

	→ Wsparcie i aktywizacja świetlic wiejskich, m.in. poprzez zapewnienie zróżnicowanej oferty zajęć → Dalsze wspieranie i zaangażowanie w rozwój gminy organizacji pozarządowych → Rozwój bazy sportowej, wpływającej na zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców	Zwiększenie poziomu aktywności fizycznej mieszkańców	
--	---	--	--

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żerków oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Żerków położona jest w powiecie jarocińskim, w środkowej części województwa wielkopolskiego i graniczy z siedmioma gminami: Miłosław, Kołaczkowo, Gizałki, Pyzdry, Kotlin, Czermin, Nowe Miasto nad Wartą i Jarocin. Całkowita powierzchnia Gminy Żerków wynosi 170,05 km², a jej obszar podzielony został na 21 jednostek pomocniczych (sołectw). Siedzibą Gminy, a zarazem największym ośrodkiem wielofunkcyjnym jest miasto Żerków, które odznacza się największą intensywnością zabudowy.

Dominującą formą użytkowania i zagospodarowania przestrzeni Gminy są użytki rolne, zajmujące około 79,5% jej powierzchni. Natomiast leśnictwo kształtuje się na średnim poziomie – lasy i tereny leśne zajmują około 15,4% całkowitej powierzchni, przy czym warto podkreślić, że co roku zwiększa się liczba zalesianych w Gminie terenów.

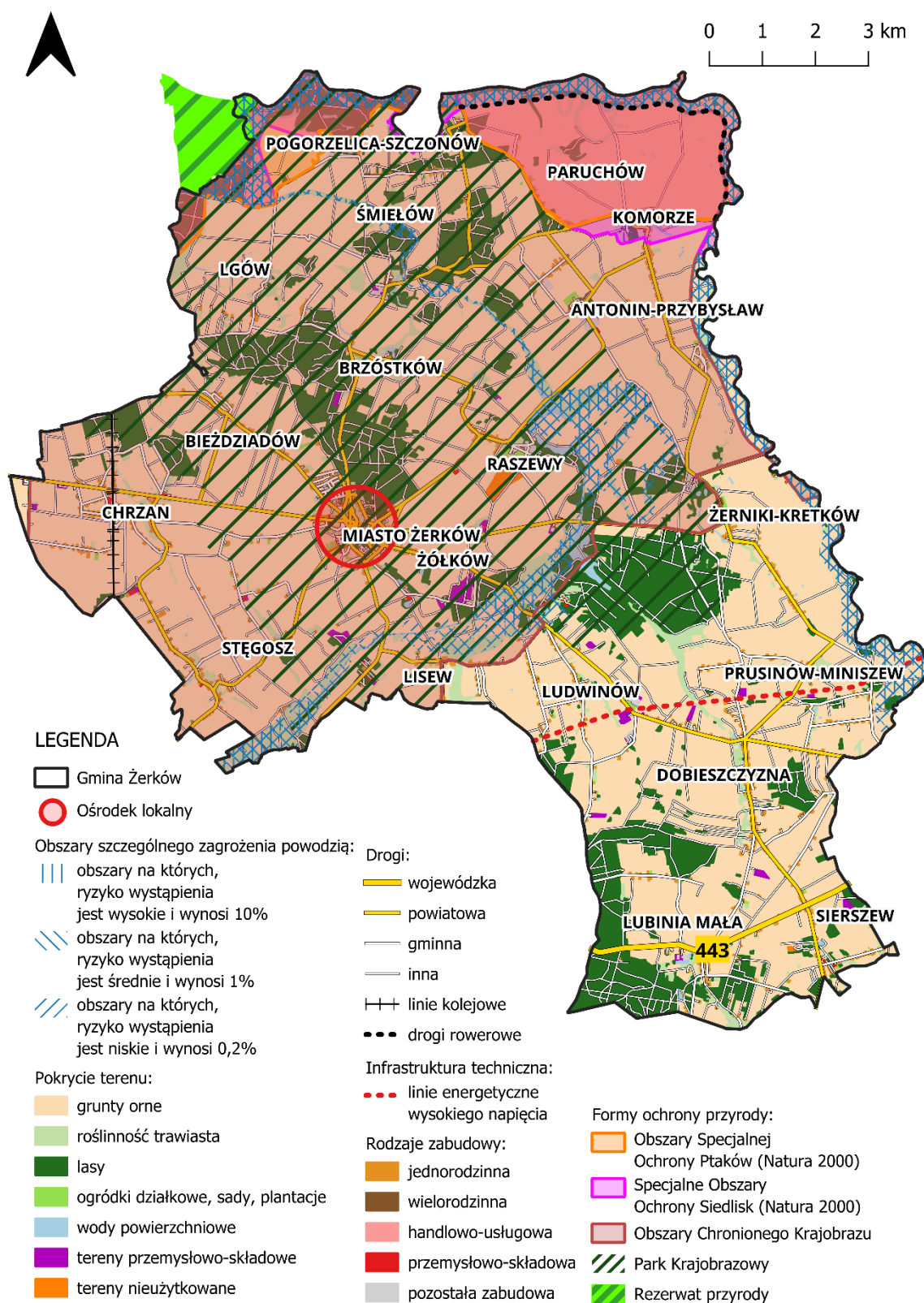
Obszar Gminy w znacznej części pokryty jest obszarowymi formami ochrony przyrody, z czego największą powierzchnię zajmuje Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy. Powierzchnia parku położona w granicach administracyjnych Gminy wynosi 8 680 ha, zajmując tym samym około 60% jej powierzchni całkowitej. Innymi formami ochrony przyrody na terenie Gminy Żerków są: Rezerwat „Czeszewski Las”, Obszar Natura 2000 „Dolina Środkowej Warty”, Obszar Natura 2000 „Ostoja Nadwarciańska”, Obszar Natura 2000 „Lasy Żerkowsko-Czeszewskie” oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Szwajcaria Żerkowska”.

Sieć komunikacyjną tworzą drogi gminne, powiatowe oraz droga wojewódzka nr 443. Główny układ komunikacyjny oparty jest na schodzących się promieniście w kierunku miasta Żerków drogach powiatowych. Dodatkowo przez teren Gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice ze stacją kolejową „Żerków” w miejscowości Chrzan. Dodatkowo układ komunikacyjny uzupełniany jest przez przebiegające przez teren Gminy drogi rowerowe.

Ponadto przez teren Gminy Żerków przebiegają dwa szlaki piesze – szlak czerwony oraz szlak zielony, związany z historyczną obecnością Adama Mickiewicza na tym terenie. Drugim typem tras mających swój przebieg w obrębie Gminy są szlaki rowerowe – czerwony oraz czarny, będące częścią Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Należy przy tym zaznaczyć, że obszar parku ujęty również został jako fragment Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej.

Na terenie Gminy istnieją dwie kopalnie gazu ziemnego – Radlin I oraz Radlin II. Kopalnia Radlin I znajduje się jest w miejscowości Stęgosz, natomiast kopalnia Radlin II zlokalizowana jest przy skrzyżowaniu dróg Żerków, Klęka i Mieszków – Dębno. Z kopalni Radlin I w kierunku Krobii przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 500 mm, a w kierunku miasta gazociąg o średnicy 80 mm doprowadzający gaz do stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia. Poza gazem ziemnym, na terenie Gminy znajdują się pokłady złóż kruszyw naturalnych. Ponadto przez teren Gminy przebiegają również obiekty ponadlokalnej infrastruktury technicznej:

- pasy łączności radiowo-telewizyjnej relacji SLR Kalisz – Chełmce – SLR Żerków oraz relacji RTCN Poznań – Śrem – SLR Żerków wraz z obiektem SLR Żerków,
- linia elektroenergetyczna WN 110kV relacji Jarocin Wschód – Gizałki / Ludwinów wraz z głównym punktem zasilania.

Ryc. 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żerków

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych.

Polityka przestrzenna Gminy Żerków opiera się na zapisach zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjętego Uchwałą Nr XVIII/119/12 z dnia 10 października 2012 r. Rady Miejskiej Żerkowa w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żerków ze zmianami. W treści tego dokumentu podkreślony został rolniczo-leśny charakter krajobrazu Gminy oraz wskazanie, że rozwój gospodarczy obszaru powinien być dostosowany do jej potencjału przyrodniczego. Dokument wskazuje również najważniejsze determinanty dla dalszego rozwoju Gminy, wśród których wymieniono duży potencjał przyrodniczo-krajobrazowy, zadowalający stan środowiska, położenie na skraju obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym i korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, spuściznę historyczno-kulturową, położenie na peryferiach głównego układu komunikacyjnego, aktualną politykę społeczno-gospodarczą kraju, a także poziom edukacji społecznej i kultury technicznej.

Celem wszelkich działań planistycznych jest stworzenie warunków dla zaspokojenia szerokorozumianych potrzeb bieżących i przyszłych pokoleń. W celu realizacji zrównoważonego planowania przestrzennego, w Studium wyznaczono cel nadrzędny w zagospodarowaniu terenu Gminy Żerków, jakim jest zapewnienie właściwego poziomu życia (komfortu) jego mieszkańców poprzez osiągnięcie wysokich parametrów jakościowych zagospodarowania, przestrzennych i środowiskowych, zapewnienie równorzędnego dostępu do usług, do sieci infrastruktury technicznej oraz systemu komunikacyjnego dla wszystkich mieszkańców. Aby osiągnąć cel nadrzędny, w Studium wyznaczono odpowiadające mu cele szczegółowe:

- zapewnienie ładu ekologicznego i przestrzennego zgodnie z wymaganiami szczególnej ochrony przyrody i krajobrazu oraz zgodnie z obiektywnymi uwarunkowaniami i predyspozycjami,
- zapewnienie ciągłości funkcjonowania środowiska we względnej równowadze przy respektowaniu interesów bytowych społeczności lokalnej,
- rozwój nowoczesnych dziedzin gospodarki ekoturystyki, agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, a także proekologicznej działalności produkcyjnej w oparciu o istniejące zasoby i walory środowiska oraz potencjał społeczny i gospodarczy,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego indywidualnego i czynszowego,
- rozwój usług bytowych, podstawowych (społecznych i komunalnych), szczególnie nauki, kultury, ochrony zdrowia i rekreacji,
- zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych, ochrona krajobrazu kulturowego, harmonijne kształtowanie nowej zabudowy, dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej oraz ukształtowanych historycznie struktur przestrzennych,
- rozwój terenów działalności gospodarczej:
 - terenów o funkcji turystyczno-wypoczynkowej,
 - terenów usług dla rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego,
 - terenów innych usług komercyjnych i funkcji produkcyjnych nieuciążliwych pozarolniczych,
- przebudowa struktury indywidualnych gospodarstw rolnych w kierunku zwiększania areалу i gospodarstw efektywnych,
- rozwój komunikacji drogowej, standardów i powiązań drogowych, komunikacji zbiorowej,
- rozwój infrastruktury technicznej, w tym umożliwienie eksploatacji złóż gazu ziemnego, zlokalizowanych na terenie gminy,

- zwiększenie aktywności gminy na zewnątrz, działania promocyjne, popularyzacja gminy jako atrakcyjnego regionu turystyczno- krajoznawczego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są aktami prawa miejscowego. Na podstawie informacji pochodzącej z końca 2023 roku, w Gminie obowiązywało 11 miejscowych planów, które łącznie obejmują zaledwie 0,86% jej powierzchni.

Za największe bariery przestrzenne uznaje się elektrownie wiatrowe w miejscowości Dobieszczyzna oraz tory kolejowe w Chrzanie, które nie utrudniają przemieszczanie się mieszkańców w obrębie Gminy, ale również znacząco zmniejszają walory przyrodniczo-krajobrazowe. Należy także zaznaczyć, że barierą przestrzenną na terenie Gminy Żerków są również obszarowe formy ochrony przyrody, a także pofałdowanie terenu. Z drugiej jednak strony, bogactwo zasobów przyrodniczych znacząco wpływa na atrakcyjność turystyczną obszaru Gminy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Na podstawie analizy map zagrożenia powodziowego sporządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Gmina Żerków znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$,
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$,
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$,
- częściowo na obszarze narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy, Gmina Żerków położona jest:

- w obrębie obszaru umiarkowanie zagrożonego występowaniem suszy hydrogeologicznej,
- w obrębie obszaru umiarkowanie zagrożonego występowaniem suszy hydrologicznej,
- w obrębie obszaru ekstremalnie zagrożonego występowaniem suszy rolniczej,
- w obrębie obszaru ekstremalnie zagrożonego występowaniem suszy atmosferycznej.

W łącznym zestawieniu Gmina Żerków klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Żerków. Jednocześnie, są one zgodne i harmonijne z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i wojewódzkim, takimi jak *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)* oraz *Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku*. Współgranie celów jakie wyznacza Strategia z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji tego dokumentu.

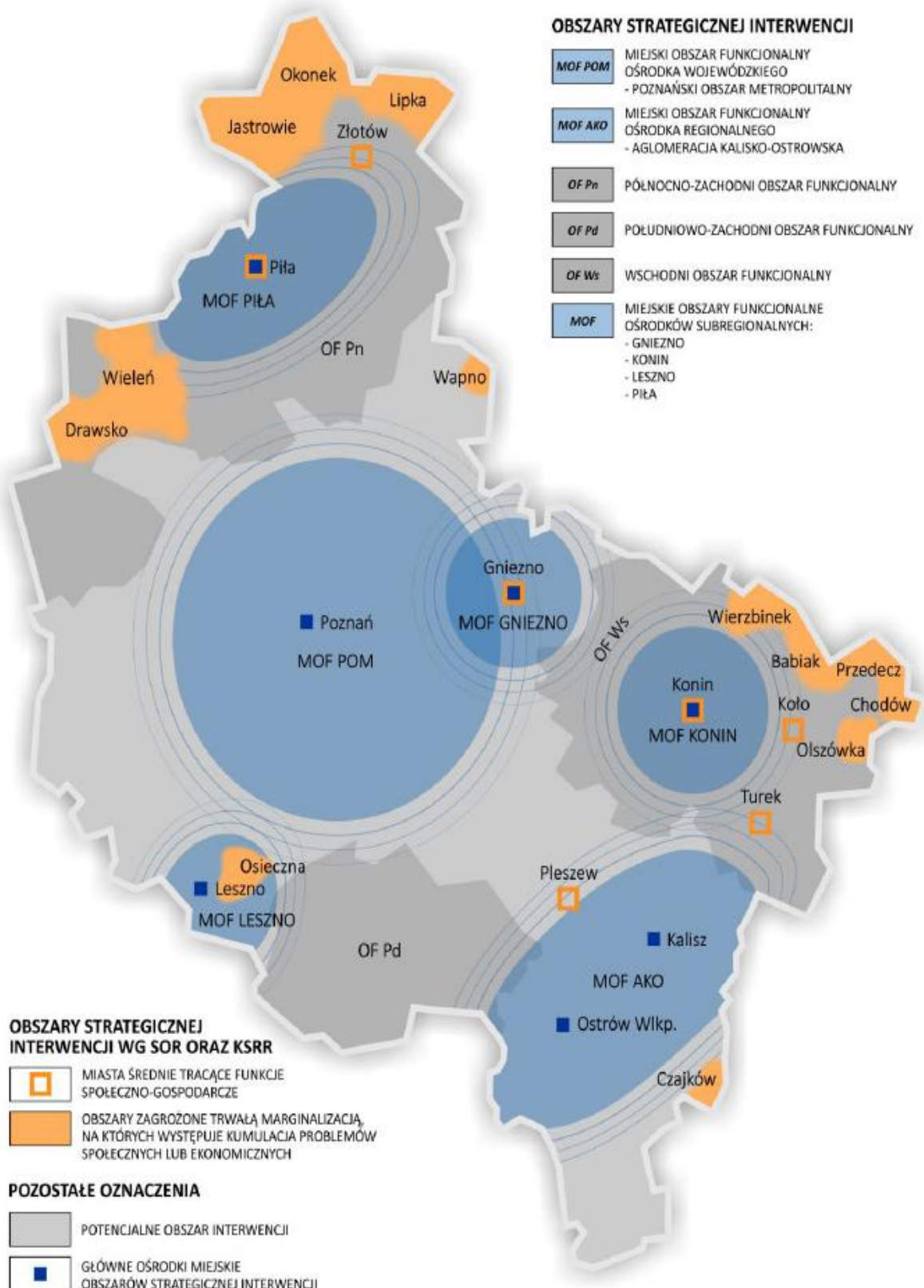
Cel główny KSRR zakłada *efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*. Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Natomiast w *Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku* wyznaczone cele strategiczne brzmią następująco:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców,
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu,
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski,
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji ma przebiegać zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Obszar na jakim położona jest Gmina Żerków nie został objęty OSI. Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 7. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku.

Jednak zgodnie z *Planem zagospodarowania województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania* określono szczegółowe cele polityki regionalnej również dla innych obszarów interwencji, do których Gmina Żerków została zaklasyfikowana. Do obszarów tych należą:

- **Wiejski obszar funkcjonalny,**
- **Wiejskie obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych,**
- **Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej,**
- **Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy**
 - Gminy, na których znajdują się obszary o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym $p=10\%$, czyli raz na 10 lat (obszary szczególnego zagrożenia powodzią)
 - Gminy, na których znajdują się obszary o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym $p=1\%$, czyli raz na 100 lat (obszary szczególnego zagrożenia powodzią)
 - Gminy, na których znajdują się obszary o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym $p=0,5\%$, czyli raz na 500 lat, lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego
 - Gminy, na których znajdują się tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
- **Obszary cenne przyrodniczo,**
- **Obszary ochrony krajobrazów kulturowych – gmina, w granicach której:**
 - zlokalizowane są obiekty o najwyższych wartościach, w tym: pomniki historii istniejące i proponowane, obiekt proponowany do ujęcia jako Znak Dziedzictwa Europejskiego, obiekty ujęte w Czerwonej Księdze Krajobrazów Polski, obiekty znajdujące się na przebiegu szlaków kulturowych (związanych tematycznie ze szlakiem), obiekty znajdujące się na przebiegu szlaku delegowanego do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
 - znajdują się historyczne układy przestrzenne miast i wsi, w tym: układy przestrzenne objęte ochroną jako Pomnik Historii oraz proponowane do objęcia tą formą ochrony, układy przestrzenne ujęte w rejestrze zabytków, obszary cenne kulturowo związane z kształtowaniem się przestrzeni miast, które proponuje się do objęcia ochroną w formie parków kulturowych
 - występują obszary cenne kulturowo, w tym: istniejące parki kulturowe, obszary cenne kulturowo, na których proponuje się utworzenie parków kulturowych i archeologicznych parków kulturowych, obszar delegowany do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszary ujęte w Czerwonej księdze Krajobrazów Polski, park narodowy i parki krajobrazowe o wyjątkowych walorach kulturowych, obszary na których zachowały się materialne i niematerialne cechy charakterystyczne dla grup regionalnych
 - przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym,
- **Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych,**
- **Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich (w zasięgu 60 min. od ośrodka wojewódzkiego).**

Tabela na kolejnej stronie przedstawia spójność celów strategicznych zawierających się w *Strategii Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033* ze *Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*.

Cele	
Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033
1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	Cel 2. Gmina rozwinięta gospodarczo i turystycznie Cel 2.1. Rozwinięta przedsiębiorczość i aktywność gospodarcza Cel 3. Gmina o silnym wymiarze społecznym Cel 3.1. Podniesienie jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	Cel 2. Gmina rozwinięta gospodarczo i turystycznie Cel 2.2. Rozwinięta oferta kulturalna, turystyczna i rekreacyjna Cel 3. Gmina o silnym wymiarze społecznym Cel 3.1. Podniesienie jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3 Cel 3.2. Rozwinięte usługi społeczne i senioralne Cel 3.3. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych w trosce o zdrowie mieszkańców Cel 3.4. Zintegrowana i aktywna społeczność
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	Cel 1. Gmina o nowoczesnej i atrakcyjnej przestrzeni Cel 1.1. Funkcjonalna i dobrze zagospodarowana przestrzeń Cel 1.2. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna i komunikacyjna Cel 1.3. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości środowiska przyrodniczego Cel 3. Gmina o silnym wymiarze społecznym Cel 3.1. Podniesienie jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	Cel 1. Gmina o nowoczesnej i atrakcyjnej przestrzeni Cel 1.1. Funkcjonalna i dobrze zagospodarowana przestrzeń Cel 1.2. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna i komunikacyjna

W Planie wskazanie zostały również **inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym**. Inwestycją, która obejmuje teren Gminy Żerków jest działanie w zakresie komunikacji kolejowej *Rehabilitacja linii kolejowych nr 281 i nr 766 na odcinku Oleśnica/Łukanów – Krotoszyn – Jarocin – Września – Gniezno*.

Zgodnie z art. 172 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, 1089, 1473) na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowuje się – z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy oraz regiony wodne – plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Dokumenty te obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, określone w art. 163 ust. 6 przedmiotowej ustawy, w szczególności działania służące zapobieganiu powodzi, ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych.

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym zostają przyjęte w drodze rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Podlegają one przeglądowi co 6 lat, a w razie potrzeby zostaje dokonana ich aktualizacja. Aktualnie do przedmiotowego terenu odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zawierający w treści Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Warty, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r., opublikowany w dniu 22 grudnia 2022 r. (Dz. U. poz. 2714).

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, 1089, 1473), prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej przyjmuje i aktualizuje plan przeciwdziałania skutkom suszy, w drodze rozporządzenia, kierując się koniecznością przeciwdziałania skutkom suszy. Aktualizacji planu przeciwdziałania skutkom suszy dokonuje się nie rzadziej niż co 6 lat.

3 września 2021 roku Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji, a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodność z art. 68 ustawy – Prawo wodne). Planowanie nowych działań inwestycyjnych w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi być poprzedzone szeregiem analiz, a dotyczące ich warunki i procedury muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami środowiskowymi, jak też być adekwatne do potrzeb w zakresie kształtowania retencji.

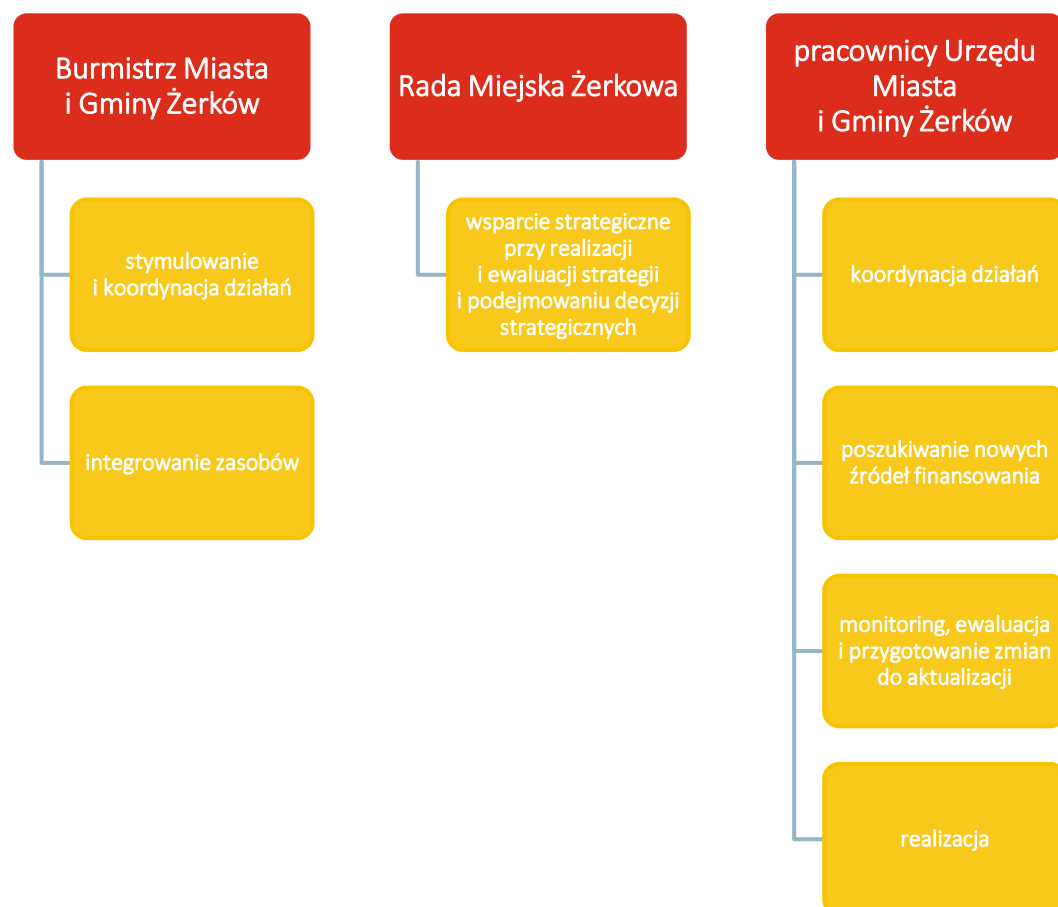
Z uwagi na fakt, że Gmina Żerków klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą, a w jej obrębie występują tereny szczególnie zagrożone powodzią, wszelkie działania należy realizować w uwzględnieniu zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033** będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2024-2033. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne miasta i gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), a także sektor prywatny i społeczny (obejmujący partnerów społeczno-gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta i Gminy Żerków, Rada Miejska Żerkowa oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, Gmina Żerków będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z partnerami społeczno-gospodarczymi, podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, działającymi na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialnymi za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji i innymi zainteresowanymi osobami, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Wpłynie na zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania integracyjne, a także uczestnictwa w szeregu spotkań edukacyjnych, wydarzeń kulturalnych i sportowych oraz imprez o różnym charakterze wykorzystujących zmodernizowaną infrastrukturę. Wśród wspomnianych interesariuszy, uczestniczących w pracach nad dokumentem oraz wskazanych jako potencjalni partnerzy w realizacji przedsięwzięć wyróżnić można Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Żerków, która wraz z Mickiewiczowskim Centrum Turystycznym, Muzeum im. Adama Mickiewicza w Śmiełowie, Muzeum Regionalnym w Jarocinie oraz powstającym stowarzyszeniem Kulturalny Żerków wypracują szereg wydarzeń i spotkań kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych, które zostaną zorganizowane w ramach zmodernizowanej infrastruktury kulturalnej i turystycznej. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z tego otoczenia (w szczególności z terenu powiatu jarocińskiego).

W celu zaangażowania wyżej wymienionych interesariuszy we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej Gminy, mediach społecznościowych, lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie Gminy. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 4 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2023 roku ewaluacja ex-ante (*Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żerków*). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Żerków oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań **Strategii Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033** będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Miasta i Gminy Żerków zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Miejskiej Żerkowa z wnioskiem o jego zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Żerków będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Żerków na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027;
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych referatów Urzędu Miasta i Gminy Żerków oraz jednostek organizacyjnych Gminy Żerków.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem jarocińskim oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela poniżej przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2024-2031 na podstawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Żerków na lata 2023-2031. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą prawie 400 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych ponad 50 mln zł i podatku od nieruchomości ponad 33 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast ponad 380 mld zł.

Tab. 1 Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii (zł)

	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem
		PIT	podatek od nieruchomości	
2024	49 932 500,00	6 000 000,00	3 850 000,00	49 529 416,46
2025	48 130 000,00	6 100 000,00	3 950 000,00	46 000 000,00
2026	48 000 000,00	6 150 000,00	4 000 000,00	45 700 000,00
2027	48 900 000,00	6 300 000,00	4 150 000,00	46 700 000,00
2028	49 600 000,00	6 500 000,00	4 300 000,00	47 000 000,00
2029	50 600 000,00	6 700 000,00	4 400 000,00	47 700 000,00
2030	50 700 000,00	6 700 000,00	4 500 000,00	48 400 000,00
2031	51 400 000,00	6 900 000,00	4 600 000,00	49 365 644,96
Ogółem	397 262 500,00	51 350 000,00	33 750 000,00	380 395 061,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr LXXII/421/2023.396.2024 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 30 października 2023 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Żerków na lata 2023-2031.

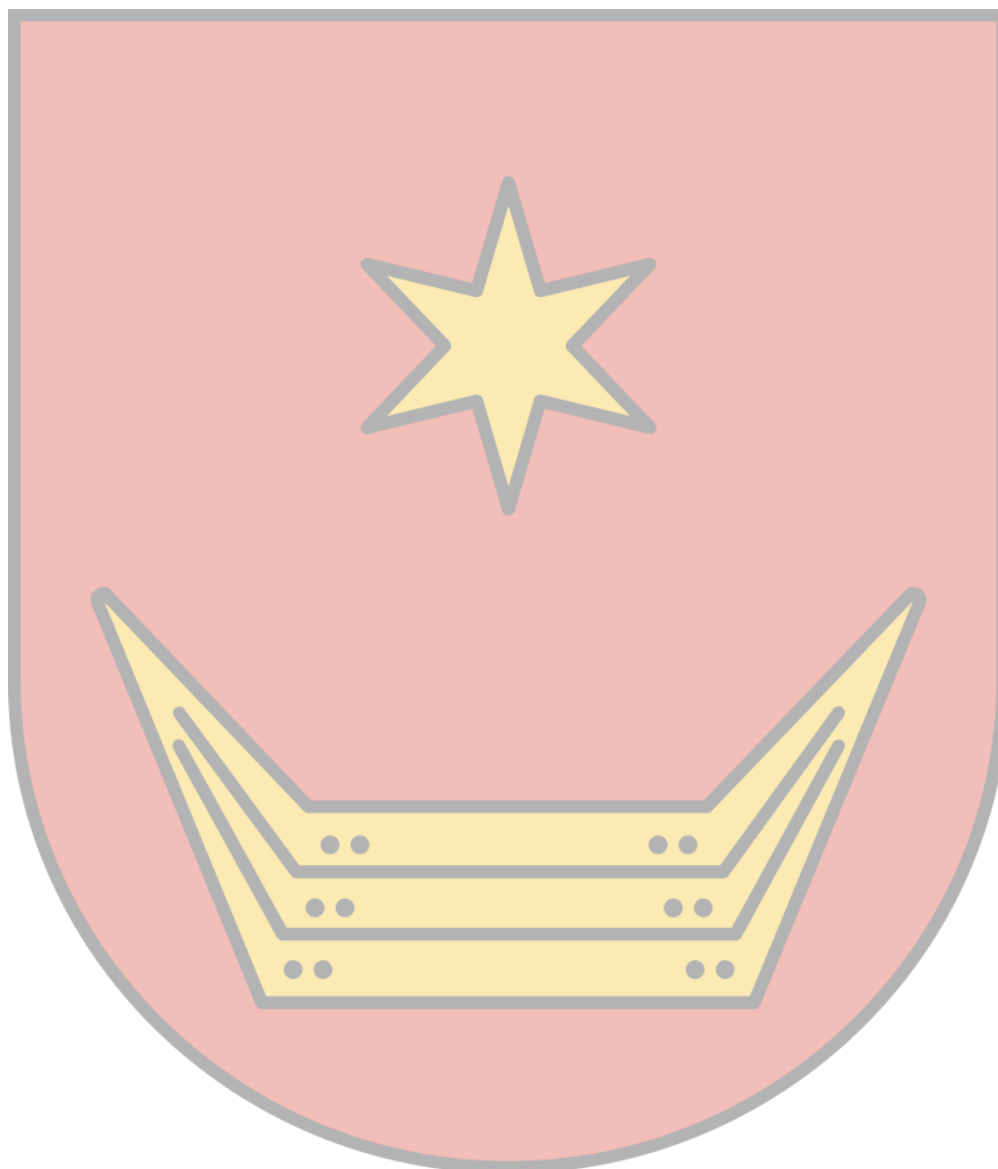
Natomiast potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2024-2033 wyniesie ponad 21 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1:

Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żerków

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA OPRACOWANIA	53
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	54
1.1. Informacje ogólne	54
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	56
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe.....	58
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	63
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy.....	63
2.2. Infrastruktura i środowisko	68
<i>Infrastruktura drogowa i kolejowa.....</i>	<i>68</i>
<i>Urządzenia sieciowe.....</i>	<i>69</i>
<i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>72</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i>	<i>74</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	75
<i>Wykonanie budżetu.....</i>	<i>75</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków.....</i>	<i>77</i>
<i>Potencjał inwestycyjny.....</i>	<i>81</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	83
3.1. Demografia	83
3.2. Kapitał społeczny	87
<i>Przedszkola i żłobki.....</i>	<i>87</i>
<i>Edukacja.....</i>	<i>89</i>
<i>Kultura i sport</i>	<i>94</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne.....</i>	<i>96</i>
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy</i>	<i>97</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	100
CZĘŚĆ 4: POTENCJAŁ ENDOGENICZNY GMINY	103

Metodologia opracowania

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Żerków jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żerków. Dokument wskazuje na główne wyzwania społeczno-gospodarcze Gminy, jakie powinny znaleźć rozwiązanie w wyniku realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jego relacje z zewnętrznym otoczeniem, mającymi podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu, jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym. Na potrzeby tego opracowania analizowano lata 2018-2022 (o ile nie zaznaczono inaczej).

Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Miasta i Gminy Żerków, plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy.

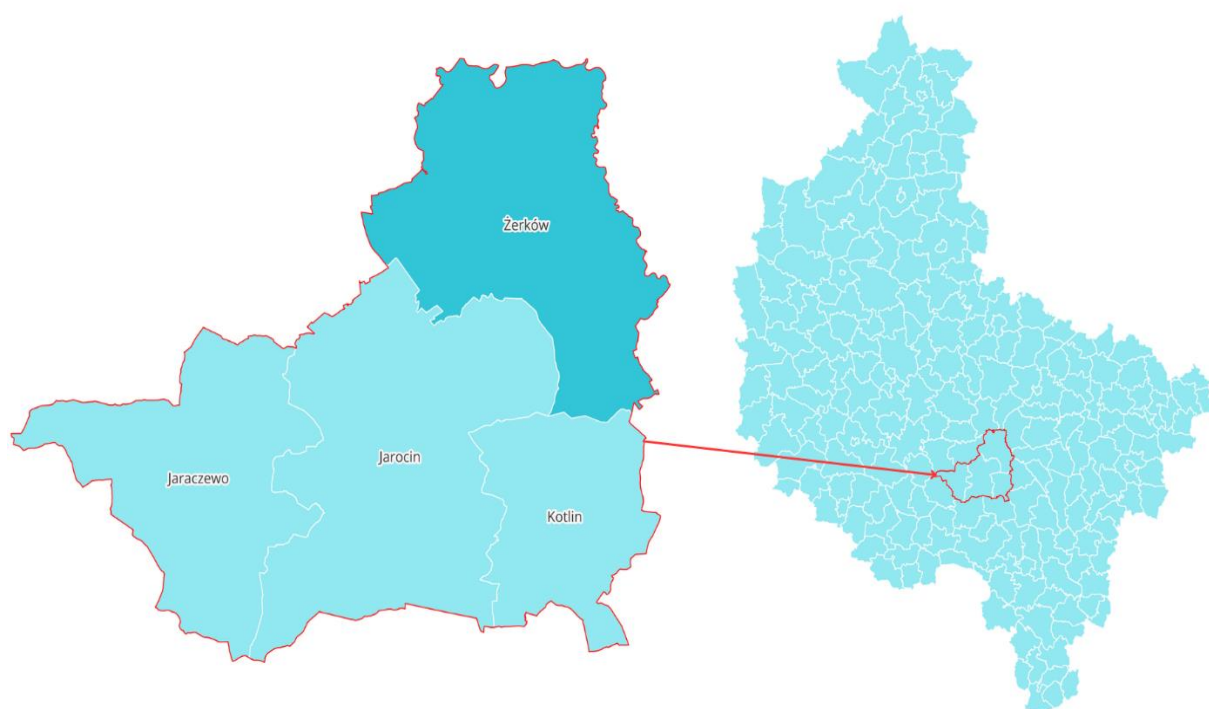
W celu oceny stanu istniejącego, zastosowano metodę analizy porównawczej, w której Gmina Żerków zestawiona została z innymi wybranymi jednostkami, spełniającymi określone kryterium. Są to gminy miejsko-wiejskie zaliczające się do grupy o funkcji pozarolniczej położone w zachodniej części kraju. Gminy te charakteryzują się podobną liczbą mieszkańców. W ten sposób powstała grupa porównawcza, do której oprócz Żerkowa zaliczają się gminy: Radków (woj. dolnośląskie), Leśna (woj. dolnośląskie), Mirsk (woj. dolnośląskie), Sieraków (woj. wielkopolskie) oraz Maszewo (woj. zachodniopomorskie). Ponadto Gminę Żerków porównano z pozostałymi gminami powiatu jarocińskiego – Gminą Jarocin, Gminą Kotlin, Gminą Jaraczewo. Do analizy wskaźnikowej wykorzystano również średnie wartości wskaźników dla powiatu jarocińskiego oraz województwa wielkopolskiego.

Do przygotowania Diagnozy wykorzystane zostały najaktualniejsze dla Gminy dane dostępne w momencie opracowywania dokumentu. Przedstawione informacje prezentują zatem stan na rok 2023, chyba że zaznaczono inaczej.

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina miejsko-wiejska Żerków położona jest w środkowej części województwa wielkopolskiego na obszarze „Wału Żerkowskiego” w powiecie jarocińskim. Sąsiaduje z gminami Miłosław, Kołaczkowo, Gizałki, Pyzdry, Kotlin, Czermin, Nowe Miasto i Jarocin. Na terenie Gminy znajduje się 35 miejscowości, w tym miasto Żerków. Gmina podzielona jest na 21 jednostek pomocniczych (sołectw): Antonin, Bieździadów, Brzostków, Chrzan, Chwałów, Dobieszczyzna, Komorze Przybysławskie, Lgów, Lisew, Lubinia Mała, Ludwinów, Mniszew, Paruchów, Pawłowice, Prusinów, Raszewy, Sierszew, Stęgosz, Szczonów, Żerniki, Żółków.

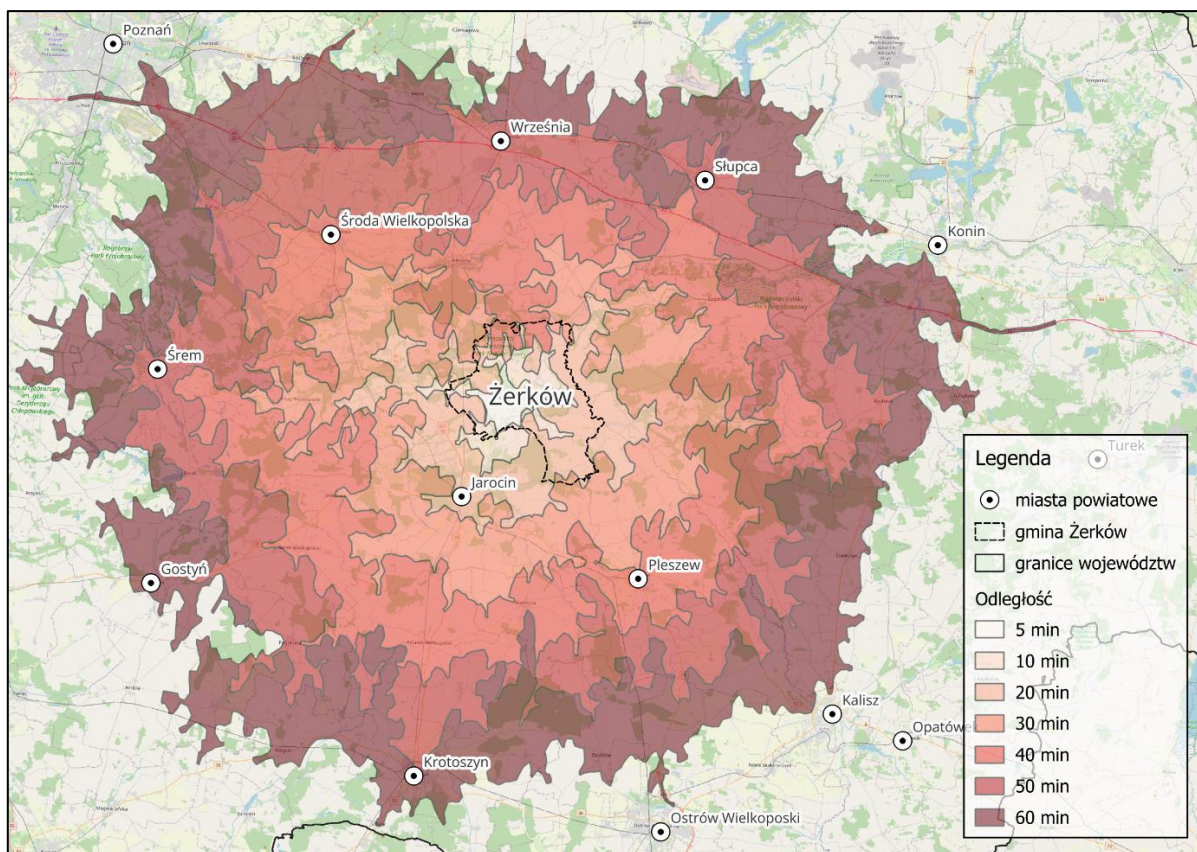

Ryc. 1. Położenie administracyjne Gminy Żerków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezyjnego i Kartograficznego.

Powierzchnia Gminy to 170,05 km². W 2022 roku gęstość zaludnienia Gminy Żerków wyniosła 57,10 os./km². Od północy granicę Gminy wyznacza rzeka Warta i jej Pradolina Warciańsko-Odrzańska. Wschodnią granicę w dominującej części wyznacza rzeka Prosna i jej pradolina. Przez środkowo-wschodnią część Gminy przepływa rzeka Lutynia, która podobnie jak Prosna jest dopływem Warty.

Na poniższej rycinie przedstawiona została dostępność czasowa Gminy Żerków do innych ośrodków miejskich podczas jazdy samochodem. Największym miastem, do której mieszkańcy Żerkowa są w stanie dostać się w ciągu godziny jest Poznań. Umożliwia to pobliska droga ekspresowa nr 11 prowadząca od Jarocina do obwodnicy Poznania. Najbliższym, stosunkowo dużym ośrodkiem miejskim jest Jarocin, do którego z Gminy dostać się można w około 20 minut. W maksymalnie 40 minut z Gminy Żerków można dojechać do Pleszewa oraz Środy Wielkopolskiej.

Ryc. 2. Dostępność czasowa Gminy Żerków do innych jednostek terytorialnych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Oprócz powyższych, Żerków ma dobre połączenia z takimi miastami jak Leszno (około 1 godzina 20 min drogi), Ostrów Wielkopolski (około 1 godzina drogi), Kalisz (około 1 godzina drogi), Konin (około 1 godzina drogi), czy Gniezno (około 1 godzina 10 minut drogi).

Całkowita powierzchnia Gminy Żerków stanowi 29% powierzchni powiatu jarocińskiego oraz niecałe 4% powierzchni województwa wielkopolskiego. Użytki rolne na terenie Gminy pokrywają około 135,00 km², czyli 79,50% powierzchni całkowitej Gminy. Lesistość jest na średnim poziomie i wynosi 15,40% powierzchni Gminy.

Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w miejscowości Chrzan (Gmina Żerków). Operatorem przejazdów są Koleje Wielkopolskie. Trasa ta wpisana jest w linię kolejową nr 281 Oleśnica-Chojnice. Kluczowymi ośrodkami miejskimi, do których mogą dostać się mieszkańcy Gminy przy pomocy kolei są Jarocin oraz Gniezno. Odcinek Krotoszyn-Jarocin od 2018 roku został oficjalnie wpisany jako część Poznańskiej Kolei Metropolitalnej. Na terenie Gminy organizowany jest publiczny transport zbiorowy zapewniany przez prywatnego przewoźnika – firmę Usługi Transportowe Eugeniusz Grzelak. Zapewnia on możliwość przemieszczania się na trzech kluczowych trasach:

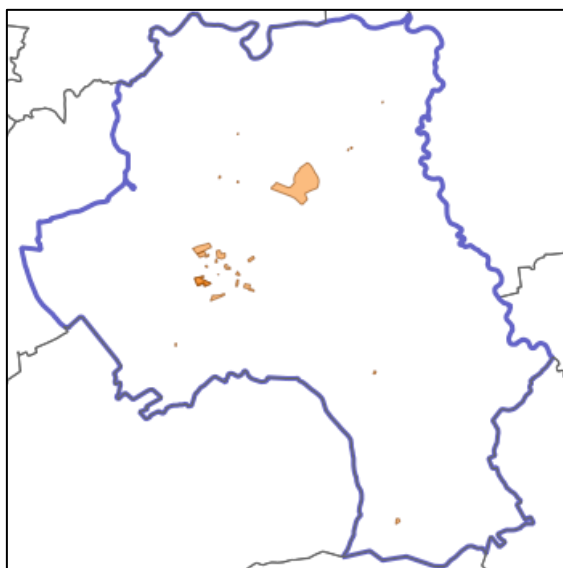
- A. Jarocin – Dobieszczyzna – Żerniki – Jarocin;
- B. Jarocin – Śmiełów – Szczonów – Komorze – Jarocin;
- C. Śmiełów – Jarocin.

Przedstawiony przewoźnik zapewnia również możliwość przejazdów międzygminnych, dzięki czemu mieszkańcy Gminy Żerków mogą dostać się transportem publicznym m.in. do Jarocina.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Na terenie Gminy obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte Uchwałą Nr XVIII/119/12 z dnia 10 października 2012 r. Rady Miejskiej Żerkowa w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żerków ze zmianami.

Ponadto w Gminie uchwalonych zostało 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają ok. 0,86% powierzchni całkowitej Żerkowa. Najnowszy plan został przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/253/2022 z dnia 24 stycznia 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: 700-lecia, Adama Mickiewicza i Cmentarnej w Żerkowie. Plan ten ustanawia tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług (obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków), tereny usług kultury (obiekt ujęty w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego), tereny usług oświaty (obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków), tereny infrastruktury technicznej w zakresie elektroenergetyki oraz tereny rolnicze.

Ryc. 3. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Żerków

Źródło: System Informacji Przestrzennej <https://zerkow.e-mapa.net/wykazplanow/>.

Na terenie Gminy zostały wyznaczone kluczowe **obszary rozwojowe**, wyszczególnione w poszczególnych planach miejscowych:

- UCHWAŁA Nr XXVII/225/02 RADY MIEJSKIEJ ŻERKOWA z dnia 30 września 2002 r. w sprawie uchwalenia **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 136/4, obręb Żółków**, Gmina Żerków;
- UCHWAŁA Nr XXIII/207/02 RADY MIEJSKIEJ ŻERKOWA z dnia 4 marca 2002 r. w sprawie uchwalenia **zmiany miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Żerków**;
- UCHWAŁA Nr XXI/156/05 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 29 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w miejscowości Lubinia Mała**, Gmina Żerków;

- UCHWAŁA Nr XIX/144/05 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 24 sierpnia 2005 r. w sprawie uchwalenia **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie Brzóstków, Raszewy** – Gmina Żerków;
- UCHWAŁA NR XXVI/170/2021 RADY MIEJSKIEJ ŻERKOWA z dnia 22 lutego 2021 r. w sprawie **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Targowisko i Morelowej w Żerkowie**.

Głównym ośrodkiem wielofunkcyjnym Gminy jest miasto Żerków, które bazuje przede wszystkim na turystyce (tzw. „Szwajcaria Żerkowska” z bazą noclegowo-gastronomiczną oraz terenami kultury i rekreacji), jednak jako siedziba Gminy posiada również takie placówki jak Urząd Miasta i Gminy, Szkoła Podstawowa, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Aktywności Lokalnej, ośrodek zdrowia, czy sklepy spożywcze.

Z kolei głównymi ośrodkami rozwojowymi Gminy są miejscowości Żerków, Żółków, Sierszew, Lubinia Mała. W tych ośrodkach obserwuje się największy ruch budowlany.

Największe bariery przestrzenne Gminy to elektrownie wiatrowe w miejscowości Dobieszczyzna oraz tory kolejowe w Chrzanie. Zmniejszają one walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru Gminy oraz utrudniają przemieszczanie się wewnątrzgminne. Elementami zagospodarowania przestrzennego, które pogarszają ład przestrzenny są natomiast:

- W miejscowościach Raszewy, Przybysław, Gąsiorów, Lgów, Kretków, Podlesie, Pawłowice: budynki Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa ulegające degradacji;
- Większość budynków znajdujących się pod nadzorem konserwatora zabytków z powodu braku możliwości ich remontu lub zmiany funkcji użytkowania.

Pod względem konkurencji mieszkaniowej oraz liczby zakładów pracy największym ośrodkiem konkurencyjnym dla Gminy jest miasto Jarocin. Pod względem turystycznym Żerków konkuruje z gminami Miłosław, Pyzdry oraz Nowe Miasto nad Wartą.

Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego. W tabeli poniżej przedstawiono liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2017-2021 w Gminie Żerków. Zauważyć można, że średnio 1/3 decyzji wydawanych w powiecie jarocińskim na przestrzeni analizowanych lat dotyczy obszarów na terenie Gminy. Na przestrzeni lat Gmina Żerków wydaje dwu- lub trzykrotnie więcej decyzji o warunkach zabudowy niż robi się to średnio w gminach o podobnej charakterystyce. Liczba decyzji o warunkach zabudowy w Żerkowie spadała w latach 2018-2020, a następnie w 2021 roku znów wzrosła. Porównując wskaźnik decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dla Gminy i powiatu jarocińskiego, zauważyć można, że przez cały okres wydawanych jest więcej decyzji w Gminie niż średnio w powiecie. Również na tle grupy porównawczej sytuacja Żerkowa nie wypada korzystnie.

Tabela 1. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021 na tle powiatu jarocińskiego i średniej dla gmin z grupy porównawczej

		2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Żerków	155	164	130	129	139
	Powiat jarociński	701	636	659	555	627
	średnia dla GP ¹	63	65	60	66	72
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Żerków	15,02	16,00	13,12	13,12	14,20
	Powiat jarociński	9,78	8,89	9,34	7,90	8,95
	średnia dla GP ¹	6,71	7,02	6,69	7,49	8,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższa analiza pozwala na stwierdzenie, iż polityka przestrzenna w Gminie nie jest najlepiej uregulowana. Taki stan rzeczy może być spowodowany stosunkowo niewielką częścią powierzchni Gminy pokrytą miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz niezaktualizowanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy jako alternatywy do braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną, co z kolei rodzi niebezpieczeństwo chaotycznego rozprzestrzenienia inwestycji nowej zabudowy.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Walory przyrodnicze

Okolice Żerkowa odznaczają się dużą malowniczością. Gmina położona jest wśród pagórków morenowych, będących pozostałością po ustąpieniu lądolodu skandynawskiego kilka tysięcy lat temu. Najsilniej urozmaicona pod względem rzeźby terenu jest część północna Gminy, która opada bardzo gwałtownie ku Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej tworząc strome spadki. Różnica wysokości sięga nawet do 90 m. niespotykane jak na warunki niżowe wzniesienia rozciągają się w trójkącie Żerków-Bieździadów-Raszewy. Kulminację tych wzniesień stanowi położona 1,5 km od miasta Łysa Góra (161 m n.p.m.) i Góra Żerkowska (155 m n.p.m.).

Ze względu na urozmaicenie rzeźby terenu okolica ta nazywana jest „Szwajcarią Żerkowską”. Południowa część Gminy należy do Wysoczyzny Kaliskiej. Teren ten jest dosyć płaski o jednostajnym krajobrazie, wznosi się w kierunku południowym do 114 m n.p.m. od Lubini Małej.

Niejednolite ukształtowanie terenu zadecydowało o sposobie użytkowania gruntów Gminy. Blisko 80% powierzchni zajmują użytki rolne, co świadczy o jej rolniczym charakterze. Na jednego mieszkańca przypada 1,2 ha użytków rolnych (średnio w województwie Wielkopolskim 0,6 ha). Lasy i grunty leśne w Gminie Żerków zajmują około 15% całkowitej powierzchni i z każdym rokiem zwiększa się liczba zalesianych terenów.

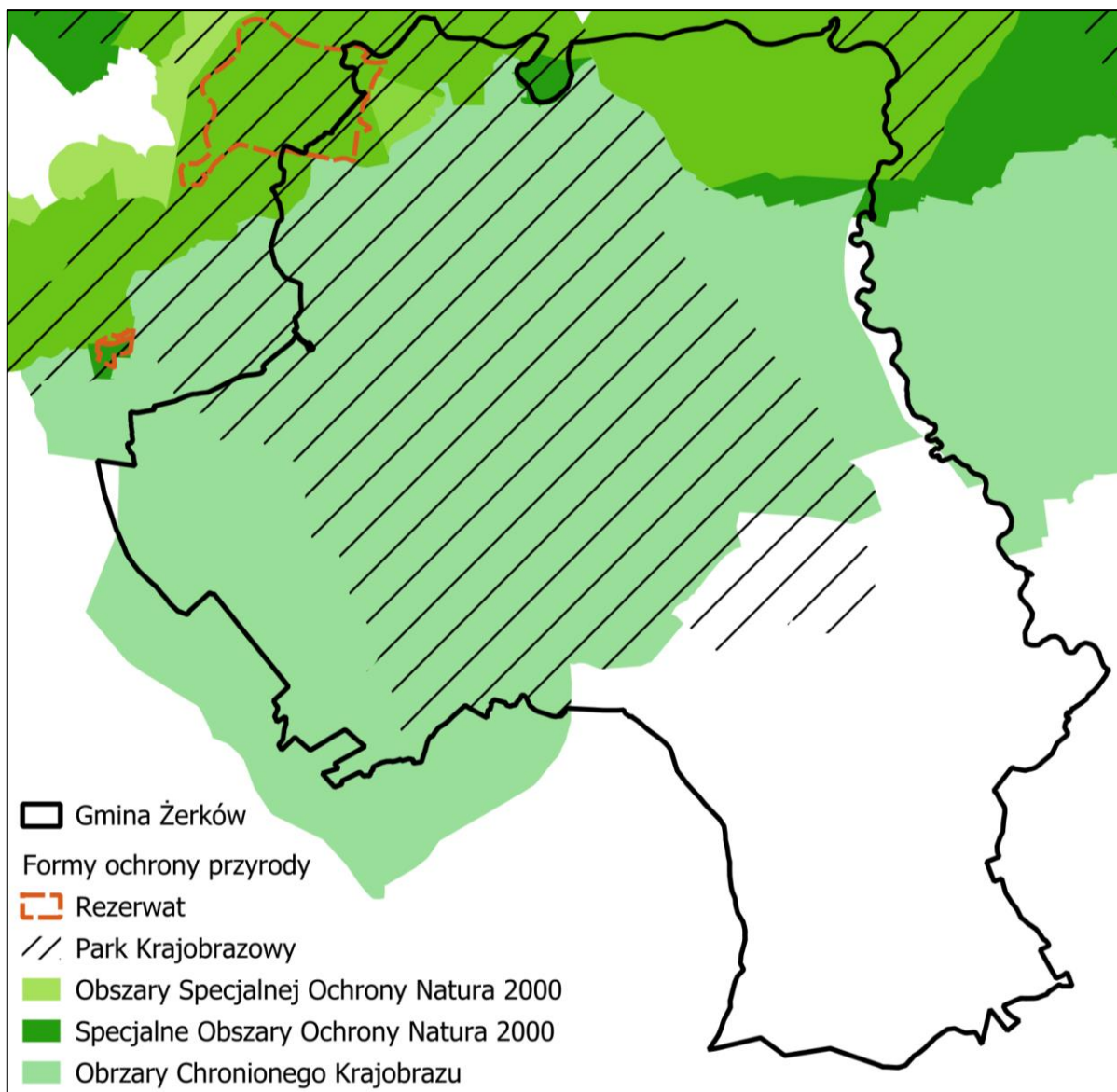
Doceniając piękno form krajobrazu i walory przyrodnicze w 1994 roku utworzony został na mocy rozporządzenia wojewody poznańskiego i kaliskiego **Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy**. Powierzchnia parku wynosi 15 640 ha, przy czym 8 680 ha znajduje się w granicach Gminy Żerków, w jej

¹ Grupa Porównawcza

północno-zachodniej i środkowej części (stanowi to prawie 60% jej powierzchni całkowitej). W granicach Parku położonych jest blisko 40% lasów Gminy oraz 52% gruntów ornych.

Innymi formami ochrony przyrody występującymi na terenie Gminy są:

- **Rezerwat „Czeszewski Las”** – utworzony w 2004 roku o całkowitej powierzchni 222,62 ha (z czego na obszarze Gminy Żerków znajduje się ok. 86,00 ha),
- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Środkowej Warty”** (PLB300002) – obszar obejmujący środkowy bieg rzeki Warty uznawany jest za ostoję ptaków o randze ogólnopolskiej,
- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000:**
 - **Ostoja Nadwarciańska** (PLH300009) – na obszarze dominuje ekstensywna gospodarka łąkowo-pastwiskowa (m.in. tradycyjny na tych terenach wypas gęsi) z udziałem leśnictwa;
 - **Lasy Żerkowsko-Czeszewskie** (PLH30_31) – ostoja obejmuje fragment doliny zalewowej Warty i dolnego odcinka Lutyni, płynących w Pradolinie Warszawsko-Berlińskiej oraz sąsiadujące z nim od północy obszary moreny dennej;
- **Obszar Chronionego Krajobrazu „Szwajcaria Żerkowska”** – powierzchnia całkowita obszaru wynosi 14 750 ha. Obejmuje on południową część obrębu Czeszewo oraz fragmenty obrębów Jarocin i Klęka.

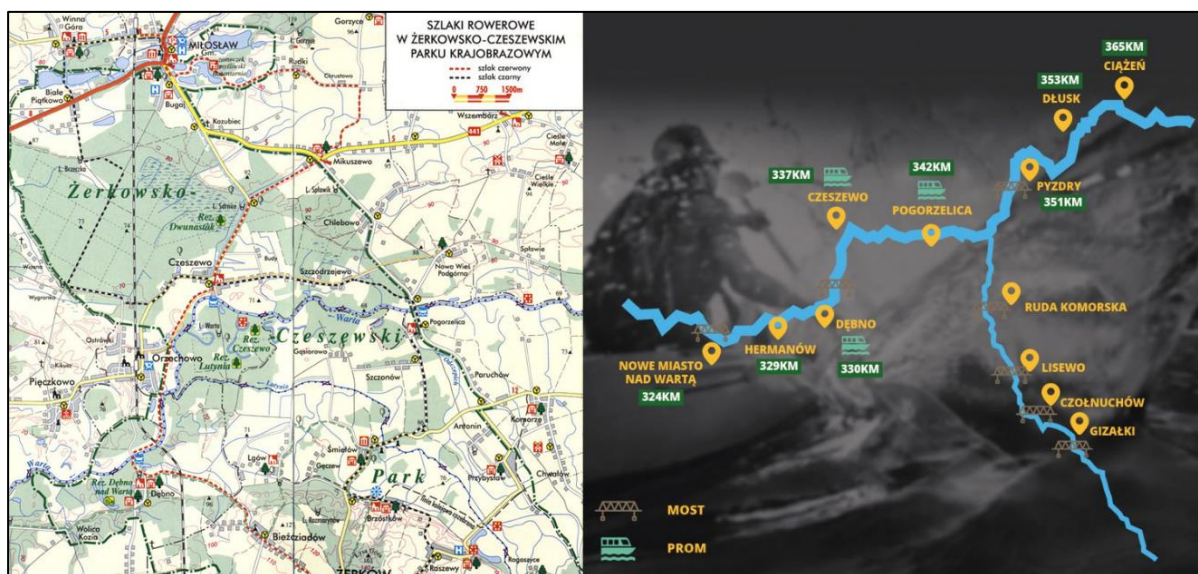

Ryc. 4. Formy ochrony występujące na terenie Gminy Żerków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Przez teren Gminy Żerków przebiegają **dwa szlaki piesze** – szlak zielony oraz szlak czerwony. Szlak zielony związany jest z obecnością Adama Mickiewicza w 1831 roku w Śmiełowie i stanowi on fragment szlaku upamiętniającego pobyt wieszczki w Wielkopolsce. Poprowadzony jest on od miasta Żerkowa, wzdłuż doliny Warty i Lutyni i dalej przez miejscowości Brzostków, Śmiełów, Lgów i Bieździadów. Po drodze występuje też wzgórze Łysa Góra (161 m n.p.m.), które stanowi najwyższe wzniesienie Wału Żerkowskiego, powstałego w wyniku działalności ostatniego zlodowacenia. Szlak czerwony biegnie od miejscowości Żerków, właśnie do Łysej Góry. Drugim typem tras turystycznych na terenie Gminy są **szlaki rowerowe** – czerwony oraz czarny. Oba szlaki są częścią Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Obszar Parku ujęty został również jako fragment **Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej**. Sama Transwielkopolska Trasa Rowerowa mierzy w sumie około 473 km i łączy najdalej wysunięte na północ (Okonek) i południe (Siemianice) miejsca województwa wielkopolskiego. Na szlaku biegnącym przez Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy istnieje punkt wypożyczalni rowerów prowadzony przez Zakład Aktywności Zawodowej „Promyk” oraz Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Przemysław Szulc KAJAKI Żerków, dzięki czemu zarówno mieszkańcy, jak i turyści nie muszą być w posiadaniu swojego

sprzętu, aby korzystać z tej formy rekreacji. Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy podziwiać można również podczas **spływów kajakowych** po rzekach Warta, Prosna oraz Lutynia.

Ryc. 5. Szlaki rowerowe i spływy kajakowe w Żerkowsko-Czeszewskim Parku Krajobrazowym

Źródło: <https://www.zerkow.pl/asp/szlaki-rowerowe,372,,1>, <https://www.zerkow.pl/asp/splywy-kajakowe,371,,1>.

Oprócz wyżej wymienionych, oficjalnych szlaków, na terenie Gminy stworzony został również tak zwany Quest pod nazwą „Żerków – miasto na wzgórzach”. Uczestnictwo w zabawie pozwala lepiej zaznajomić się z historią miasta oraz wybitnymi postaciami z nim związanymi. Gra terenowa stworzona została we współpracy Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Żerków, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

Ryc. 6. Fragment ulotki do gry terenowej „Żerków – miasto na wzgórzach”
 Źródło: <https://www.zerkow.pl/asp/quest,370,,1>.

Walory kulturowe

Gmina Żerków to bogaty rejon prehistoryczny, o zarejestrowanych znaleziskach z różnych epok, świadczących o zasiedleniu tych terenów już w odległej przeszłości. Na południe od miasta Żerkowa zachował się cmentarz z okresu rzymskiego i grób ciałopalny ze starszego okresu rzymskiego z II w n.e. W Lisewie nad rzeką Lutynią znajduje się dobrze zachowane grodzisko wczesnośredniowieczne stożkowate o średnicy 140 m, obwarowane wałami i rowami, zwane Ostrowem pod Wilkowyją. W XII i XIV wieku na terenie Gminy znajdował się gród kasztelański spalony w XVI wieku. Tuż przy granicy północno-zachodniej Żerkowa zachowało się niewielkie grodzisko pierścieniowe (okop).

Osada, a potem miasto Żerków, początkowy swój rozwój zawdzięcza położeniu na szlaku handlowym Wrocław-Toruń. Na dalszy rozwój gospodarczy i kulturalny tych ziem wpływ miało położenie w centrum Wielkopolski (w okresie zaborów na granicy wschodniej Wielkiego Księstwa Poznańskiego i zaboru pruskiego). W dworach utrzymywano atmosferę polskości, oddziałującą na cały region (Żerków, Śmiełów, Brzostków, Dębno). Rozwój osadnictwa w okolicach Żerkowa związany jest przede wszystkim z uprawą ziemi. Obecnie Żerków jest niewielkim miastem rolniczym z ograniczonym zakresem usług.

Do najcenniejszych zabytków Żerkowa należą m.in.:

- Drewniany kościół z XVII wieku w Lgowie;
- Barokowa kaplica cmentarna z 1708 roku, w której znajduje się obraz „Cierniem koronowanie” z XVI lub XVII wieku;
- Brama barokowa przed kaplicą cmentarną z początku XVIII wieku;
- Kościół barokowy św. Stanisława z lata 1717-1718;
- Pałac w Śmiełowie z 1797 roku;
- Zespół folwarczny w Śmiełowie z przełomu XVIII i XIX wieku;
- Kościół klasycystyczny w Brzóstkowie z 1840 roku wraz z plebanią i dworem;
- Pozostałości rezydencji Macieja Radomickiego z początku XIX wieku;
- Dwór, park i zabudowania folwarczne z XIX wieku w Komorzu Przybysławskim;
- Zespół stodół z końca XIX wieku i początku XX wieku oraz zabudowania młyna z przełomu XIX i XX wieku.

Na obszarze Gminy znajduje się około 310 obiektów uznanych za zabytkowe. W większości są to domy mieszkalne. Zachowały się również pozostałe, nie wpisane do rejestru, zespoły dworskie, folwarczne, budynki gospodarcze i produkcyjne dawnych majątków ziemskich. Ponadto duża część Gminy, zwłaszcza tereny położone w dolinach Lutyni, Lubianki i Prosnicy stanowią cenny obszar eksploracji archeologicznej.

28 września 2007 roku utworzony został Mickiewiczowski Park Kulturowy. Obszar Parku tworzą miasto Żerków oraz wsie Brzostków, Gęczew, Lgów oraz Śmiełów, gdzie znajduje się Muzeum Adama Mickiewicza, jedyna stała ekspozycja w Polsce poświęcona twórcy „Pana Tadeusza”. Utworzenie Parku ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi. Pobyt Adama Mickiewicza w Śmiełowie i okolicy w 1831 roku stał się dla lokalnej społeczności symbolem najwartościowszych cech kultury polskiej. To tutaj, w trakcie trzytygodniowego pobytu, poeta miał okazję poznać tradycje wielkopolskie, które stały się źródłem inspiracji i przeniesienia wielu wątków do „Pana Tadeusza”. Do dziś Adam Mickiewicz odpłaca się jako pozytywne medium lokalnej i polskiej tradycji, propagujące piękno Ziemi Wielkopolskiej.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu jarocińskiego w latach 2018-2022. Gmina Żerków na tle pozostałych gmin powiatu wypada całkiem korzystnie. Jedynie Gmina Jarocin przewyższa pozostałe gminy liczbą podmiotów gospodarczych na przestrzeni analizowanych lat. Taki wynik ze względu na posiadanie w swoich granicach miasta powiatowego, jest jednak zrozumiały. Zestawiając Gminę Żerków z gminami Kotlin oraz Jaraczewo, zauważalna jest natomiast spora przewaga Żerkowa.

Tabela 2. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w Gminie Żerków na tle powiatu jarocińskiego w latach 2018-2022

JST	2018		2022		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2018-2022
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
pow. jarociński	6 514	100,0%	7 517	100,0%	1 003
Jaraczewo	597	9,2%	685	9,1%	88
Jarocin	4 627	71,0%	5 329	70,9%	702
Kotlin	459	7,0%	540	7,2%	81
Żerków	831	12,8%	963	12,8%	132

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Żerków została zestawiona również z gminami wybranymi do grupy porównawczej – czyli do jednostek o podobnych cechach. W tym przypadku zauważyć można, iż wszystkie porównywane gminy posiadają dynamikę zmian na podobnym, dodatnim poziomie, co oznacza, że we wszystkich tych gminach, liczba podmiotów w badanym okresie wzrastała. Zarówno średnia dynamika zmian, jak i liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w 2022 roku, plasują się w Gminie Żerków na średnim poziomie.

Tabela 3. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w grupie porównawczej w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	średnia dynamika
Radków	806	830	857	894	920	103,4%
Leśna	932	962	992	1 010	1 039	102,8%
Mirsk	852	891	919	956	1 011	104,4%
Sieraków	750	790	826	854	863	103,6%
Maszewo	701	774	802	859	864	105,4%
Żerków	831	867	903	944	963	103,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Żerków, największa część z nich działa w dwóch sekcjach PKD: F Budownictwo – 254 podmioty, stanowiące 26% wszystkich podmiotów działających na terenie Gminy oraz G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 182 podmioty, stanowiące 19% wszystkich podmiotów działających na terenie Gminy. Trzecim typem działalności, który swoją liczebnością przekracza sto podmiotów na terenie Gminy, jest sekcja C Przetwórstwo przemysłowe. Ten typ działalności w 2022 roku zarejestrowała 116 podmiotów w Żerkowie, co w sumie stanowiło 12% wszystkich podmiotów gospodarczych. Pozostałe jednostki według sekcji PKD 2007 jednostkowo nie przekraczają swoim udziałem 10%. Ponadto na terenie Gminy nie zarejestrowano żadnych podmiotów z sekcji E Dostawa wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją oraz z sekcji U Organizacje i zespoły eksterytorialne. Najmniej liczną grupą działalności jest sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych – w 2022 roku było to jedno przedsiębiorstwo.

Tabela 4. Podmioty działające na terenie Gminy Żerków w 2022 roku

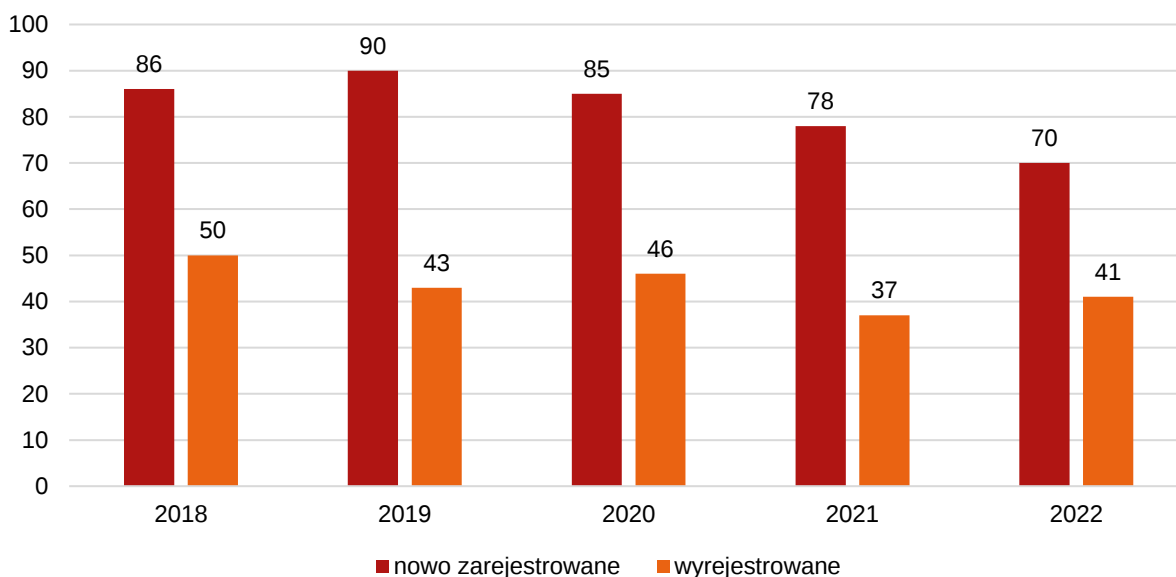
SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	7	1%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	116	12%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0%
SEKCJA F Budownictwo	254	26%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	182	19%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	50	5%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	19	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	1%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	57	6%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28	3%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	1%
SEKCJA P Edukacja	16	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	33	3%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	1%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	89	9%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największymi przedsiębiorstwami na terenie Gminy Żerków są:

- Seapol s.c. Aleksandra Mrozińska-Trzcielińska, Patryk Trzcieliński;
- Biuro usług turystycznych „Turysta” Anna Grzelak;
- Kopalnia Kruszywa Naturalnego Żółków i Liberscy s.c.;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Borys” Tomasz Walczyk;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Monika Szóstek;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Tomasz Mizerny;
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Malina” Robert Malinowski;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Andrzej Stachowiak;
- Przedsiębiorstwo-Handlowo-Usługowe Jan Podlewski;
- Turdus KW. Schwartz s.c.;
- Neorol Sp. z o.o.

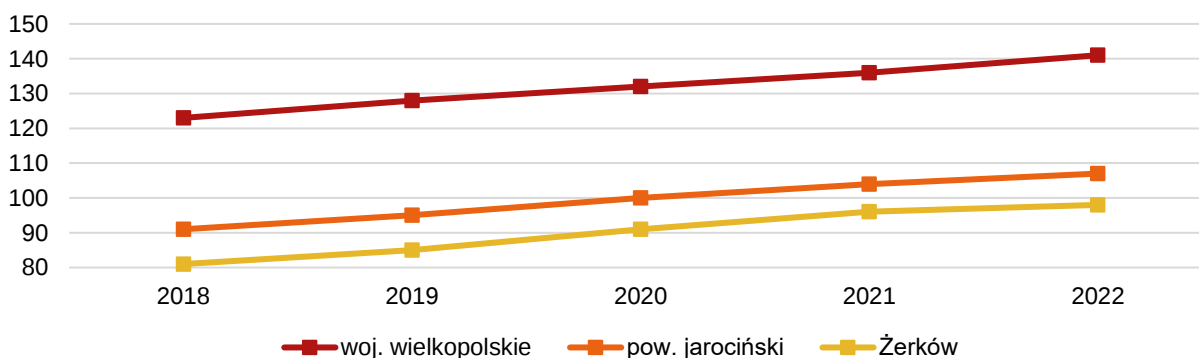
Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Żerków. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2018-2022. Corocznie liczba zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Zauważyć można jednak, że liczba nowo zarejestrowanych podmiotów od 2020 roku wciąż spada. Jest to zjawisko negatywne, zwłaszcza w zestawieniu ze wzrostem liczby podmiotów wyrejestrowanych w 2022 roku.

Ryc. 7. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z systemu REGON w latach 2018-2022 w Gminie Żerków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

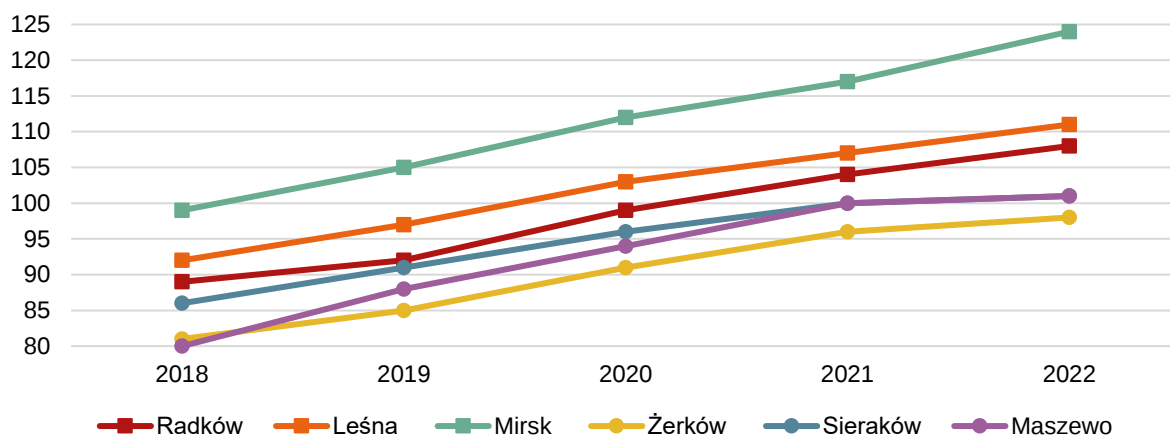
Na poniższej rycinie przedstawione zostało kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu jarocińskiego oraz województwa wielkopolskiego. W latach 2018-2022 wartość wskaźnika dla Żerkowa była niższa niż średnie dla jednostek wyższego szczebla. Tendencja jest jednak wzrostowa, co jest zjawiskiem pozytywnym.

Ryc. 8. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żerków na tle średnich powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

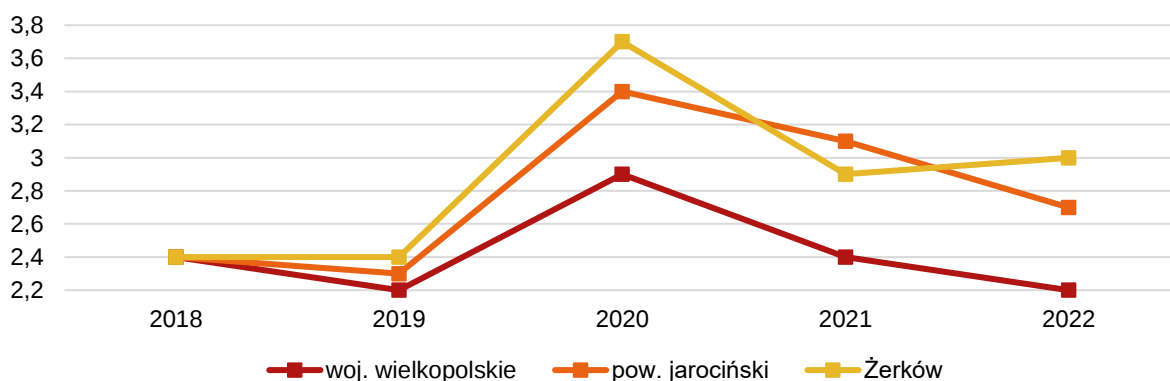
Również na tle grupy porównawczej Gmina Żerków plasuje się na ostatnim miejscu pod względem liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Tendencję wzrostową wskaźnika zauważyć można w każdej z gmin z grupy porównawczej. Jeśli chodzi o dynamikę zmian wskaźnika, Gmina Żerków odnotowuje ją na poziomie 121%, co jest niższym wynikiem niż średnia dla grupy porównawczej (122%). Oznacza to, że Gmina Żerków w kolejnych latach może mieć trudności ze zrównaniem wartości wskaźnika z wynikami dla pozostałych gmin grupy porównawczej.

Ryc. 9. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w grupie porównawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

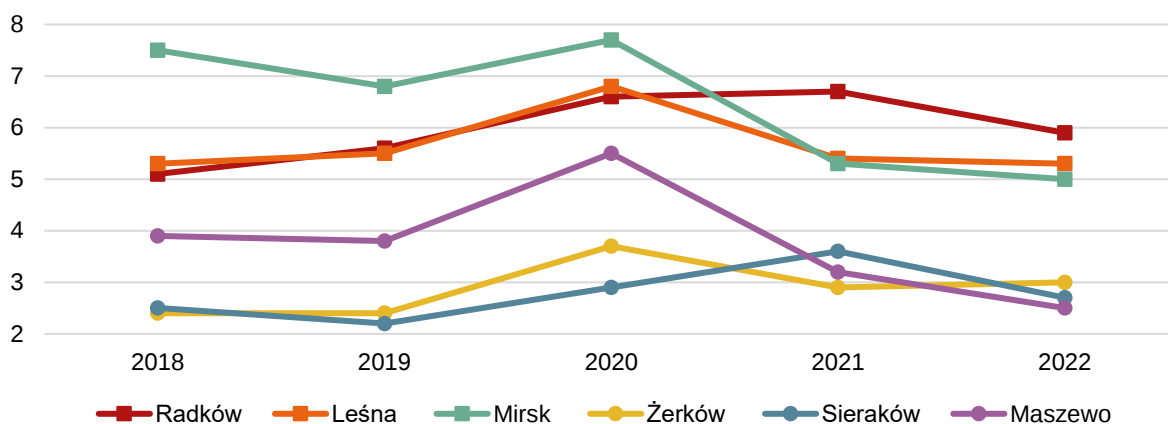
Sytuacja gospodarcza gmin oraz poziom przedsiębiorczości i działające podmioty gospodarcze kształtują również poziom bezrobocia. Na poniższej rycinie przedstawiono liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Żerków. Dane zostały zestawione ze średnimi wartościami dla powiatu jarocińskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022. Warto zauważyć, że w większości analizowanych lat wskaźnik ten dla Gminy Żerków był najwyższy, co jest bez wątpienia sytuacją negatywną i świadczy o wysokim poziomie bezrobocia na terenie Gminy. W latach 2019-2020 zaobserwowano duży wzrost wartości wskaźnika, a następnie spadek w 2021 roku. W tym roku wartość spadła poniżej średniego poziomu dla powiatu, a następnie znów odnotowano wzrost. Zwiększenie bezrobocia w 2020 roku we wszystkich jednostkach zostało w dużym stopniu spowodowane kryzysem gospodarczym w związku z wystąpieniem pandemii Covid-19. Sytuacją niekorzystną jest jednak utrzymujący się wskaźnik bezrobocia w 2022 roku w Gminie Żerków, pomimo poprawy sytuacji w pozostałych jednostkach.

Ryc. 10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa w latach 2018-2022 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W zestawieniu z grupą porównawczą sytuacja Gminy Żerków kształtuje się o wiele lepiej. Przez wszystkie analizowane lata wartość wskaźnika dla Żerkowa plasowała się na poziomie od 2,4 do 3,0. Średnia dla grupy porównawczej w przedstawionym okresie pięcioletnim to 4,6. Problem bezrobocia dla Gminy Żerków był więc mniej widoczny.

Ryc. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w grupie porównawczej w latach 2018-2022 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa i kolejowa

Sieć drogową w obrębie Gminy Żerków tworzą drogi:

- wojewódzka – DW nr 443 o łącznej długości 5,15 km na terenie Gminy;
- powiatowe – 18 dróg o łącznej długości 99,45 km;
- gminne – 20 dróg o łącznej długości 103,98 km.

Drogi powiatowe schodzą się promieniście w mieście Żerkowie tworząc główny układ komunikacyjny. W południowym obszarze Gminy Żerków przebiega wspomniana droga wojewódzka, która pozwala na połączenia Gminy z Koninem oraz Jarocinem.

Przez zachodnią część Gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa nr 281 Oleśnica-Chojnice ze stacją „Żerków” w miejscowości Chrzan. Ze stacji realizowane są połączenia pasażerskie na trasie Gniezno-Jarocin/Krotoszyn (przez miejscowości Miłosław, Września), obsługiwane przez Koleje Wielkopolskie.

Ponadto przez teren Gminy przebiega 9,20 km dróg rowerowych.

Przegląd stanu dróg w Gminie przeprowadzany jest raz na rok.

Do najważniejszych inwestycji dotyczących dróg na terenie Żerkowa przeprowadzonych w ostatnich latach należą:

- **Budowa** ulic w Mieście Żerkowie: ul. Marii Dąbrowskiej, ul. Majora Zbigniewa Gorzeńskiego, ul. Adama Asnyka, ul. Czesława Miłosza, ul. Klonowa, ul. Sosnowa, ul. Lipowa, ul. 700-lecia, ul. Marii Konopnickiej, ul. Ceglana;
- **Przebudowa** dróg m.in.: w miejscowościach Lubinia Mała, Sierszew, Raszewy, Ludwinów, Chrzan, Żerniki, Sucha, Lgów.

Z pojęciem infrastruktury drogowej i kolejowej łączy się m.in. problem związany z obciążeniem środowiska hałasem. Najistotniejszy wpływ na warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym na terenie Gminy Żerków ma w szczególności droga wojewódzka nr 443. Czynnikiem wpływającymi na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie oraz płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi, rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, charakter obudowy trasy oraz rodzaj sąsiadującej z nią zabudowy. Biorąc pod uwagę wszystkie te czynniki, poziomy hałasu zarejestrowane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podczas badania emisji hałasu na DW 443, nie mieszczą się w dopuszczalnych normach hałasu.

Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie (pobór, uzdatnianie, dystrybucję) mieszkańców w wodę oraz za odprowadzanie ścieków komunalnych z terenu Gminy jest Gmina Żerków.

W 2021 roku udział mieszkańców Gminy Żerków mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 91,8% wszystkich mieszkańców. Jest to niższy poziom niż średnia dla powiatu jarocińskiego oraz województwa wielkopolskiego. Na terenie Gminy funkcjonuje siedem stacji uzdatniania wody oraz przepompownia wody II stopnia w mieście Żerków. Na terenie Gminy występują następujące stacje uzdatniania wody:

- SUW Stęgosz – ujęcie stanowią trzy studnie głębinowe (dwie główne i jedna wspomagająca), zaopatrujące wodę w miejscowościach: Stęgosz, Chrzan, Laski;
- SUW Komorze Przybysławskie – ujęcie stanowią dwie studnie głębinowe o łącznej wydajności 80,00 m³, zaopatrujące miejscowości: Paruchów, Antonin, Przybysław, Chwałów, Komorze Przybysławskie;
- SUW Pawłowice – ujęcie stanowią dwie studnie eksploatowane w ramach wód trzeciorzędowych, zaopatrujące miejscowości: Pawłowice, Bieździadów, Żółków, miasto Żerków;
- SUW Kamień – ujęcie stanowią dwie studnie, zaopatrujące miejscowości: Kamień, Ludwinów, Lisew, Dobieszczyzna, Żerniki, Kretków, Miniszew;
- SUW Lubinia Mała – ujęcie stanowią dwie studnie o łącznej wydajności 80,00 m³, zaopatrujące miejscowości: Lubinia Mała, Sucha, Sierszew, część Dobieszczyzny, Prusinów;
- SUW Raszewy – ujęcie stanowią dwie studnie głębinowe eksploatowane w ramach utworów czwartorzędowych, zaopatrujące miejscowości: Raszewy, Brzostków, Lgów, Gęczew, Śmiełów, Gąsiorów, Szczonów, Pogorzelice;
- SUW Podlesie – ujęcie stanowią dwie studnie głębinowe o łącznej wydajności 60,00 m³, zaopatrujące miejscowości: Podlesie, Żółków oraz część miasta Raszewy.

W celu zapewnienia ciągłości dostaw wody dla miasta Żerkowa wybudowany został w roku 2009 zbiornik wody zlokalizowany przy ul. Jarocińskiej w Żerkowie. W dnie zbiornika zaprojektowano dwie studzienki o spadkach dna 0,5%. Objętość użytkowa zbiornika to 254,00 m³.

Problemy zauważone przez Urząd Miasta i Gminy Żerków w kwestii sieci wodociągowej to m.in.:

- Potrzeba wymiany sieci wodociągowej azbestocementowej na polietylenowe (nieszkodliwe dla użytkowników i bardziej elastyczne);
- Brak połączeń poszczególnych wodociągów;
- Brak możliwości finansowych do wykonania modernizacji stacji uzdatniania wody.

W kwestii sieci wodociągowej Gmina planuje wykonanie połączeń wodociągów w miejscowościach Raszewy i Przybysław (wodociąg Podlesie i Kamień), wymianę sieci wodociągowej w mieście Żerków oraz modernizację stacji uzdatniania wody w miejscowościach Komorze Przybysławskie, Stęgosz, Kamień oraz Lubinia Mała.

Udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Żerków w 2021 roku wyniósł 65,5%, co świadczy o tym, że ok. 30% mieszkańców odprowadza nieczystości do zbiorników przydomowych lub oczyszcza w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Na terenie Gminy według najnowszej aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, zostały ujęte dwie aglomeracje:

- Raszewy, ogłoszona na podstawie Uchwały Nr XXIII/150/2020 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji – obejmująca swoim obszarem miejscowości: Raszewy, Brzostków, Przybysław, Komorze Przybysławskie, Śmiełów, Chwałów, Żerniki, Antonin, Kretków oraz Rogoszyce (z wyłączeniem pojedynczych działek);
- Żółków, ogłoszona na podstawie Uchwały Nr XXIII/151/2020 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji – obejmująca swoim obszarem: Żerków, Bieździadów, Chrzan, Laski, Lisew, Pawłowice, Stęgosz oraz Żółków.

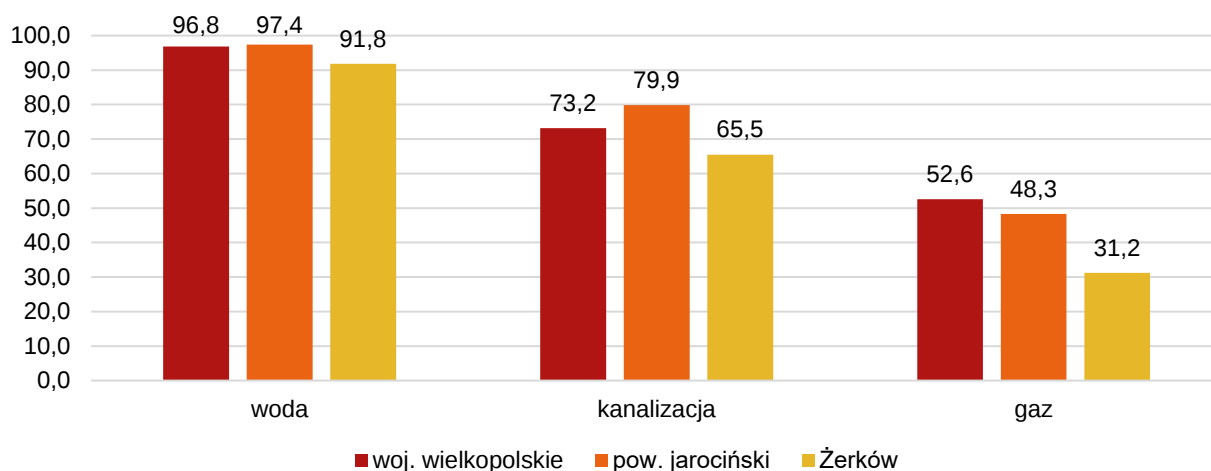
Na terenie Gminy funkcjonują cztery oczyszczalnie ścieków:

- **Oczyszczalnia Żółków** – komunalna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 940 m³/dobę, obsługująca Żerków i Żółków oraz przyjmująca ścieki dowożone; odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Lutynia;
- **Oczyszczalnia Raszewy** – o przepustowości 400 m³/dobę, obsługująca Raszewy, Brzostków, Przybysław, Komorze Przybysławskie, Śmiełów, Chwałów, Żerniki, Antonin, Kretków i Rogoszyce oraz przyjmująca ścieki dowożone;
- **Oczyszczalnia przydomowa przy szkole podstawowej w Dobieszczyźnie** – o przepustowości 6,8 m³/dobę, przyjmuje ścieki od 175 uczniów, 13 osób z personelu szkoły oraz 10 stałych mieszkańców okolicy;
- **Oczyszczalnia Kamień** – składa się z: 170 m łącznej długości oczyszczalni, sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej o łącznej długości 470 mb, kolektora tłoczego o łącznej długości niemal 57 mb, podziemnej przepompowni ścieków sanitarnych oraz oczyszczalni mechaniczno-biologicznej; o przepustowości 175 RLM.

Gmina wspiera mieszkańców nieposiadających przyłączy do sieci kanalizacyjnych poprzez dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach znajdujących się poza aglomeracjami. Gmina prowadzi inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz działania kontrolne w zakresie wywozu nieczystości płynnych – do tej pory przeprowadzone zostały dwie kontrole, w tym ostatnia w 2022 roku. Gmina planuje również inwestycje związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Laski oraz Żerków na obszarach przeznaczonych pod zabudowę.

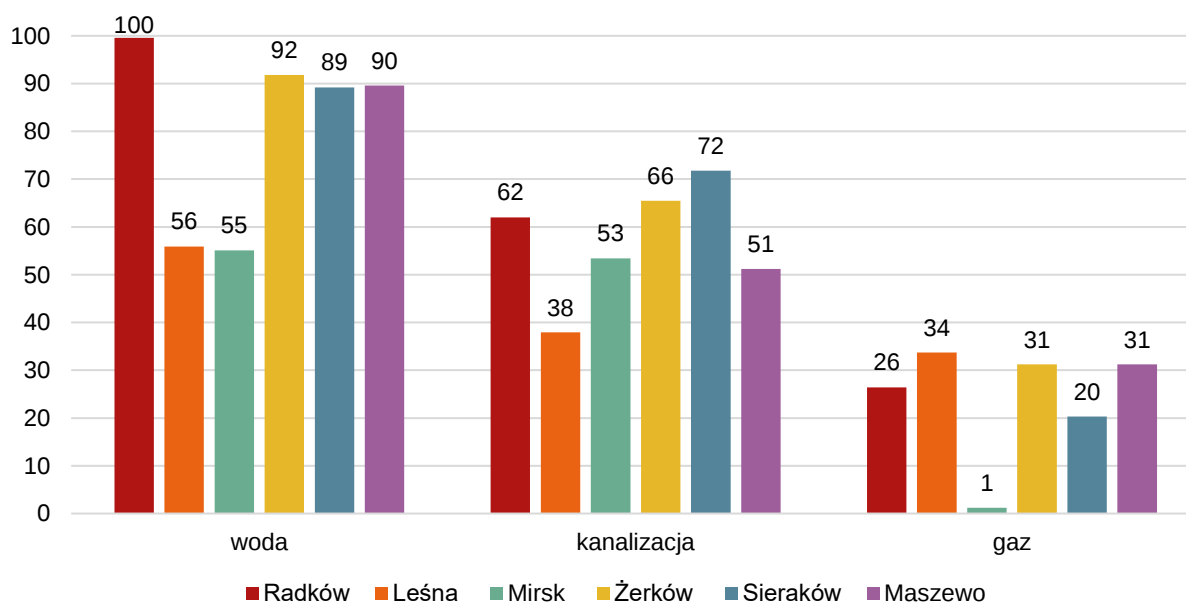
W 2021 roku udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej wyniósł 31,2%. Podmiotami odpowiedzialnymi za dystrybucję paliwa gazowego na terenie Gminy są PGNiG oraz ANCO Sp. z o. o. Jarocin. Na terenie Gminy istnieje kopalnia gazu ziemnego Radlin w miejscowości Stęgosz (zlokalizowana przy skrzyżowaniu dróg Żerków-Kłęka oraz Mieszków-Dębno). W kopalni w kierunku Krobii przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 500 mm, natomiast w kierunku miasta Żerkowa o średnicy 80 mm, doprowadzający gaz do stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia. Aktualna długość sieci gazowej wynosi 48 km.

Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się dostępu do urządzeń sieciowych w Gminie Żerków w 2021 roku w porównaniu do średniej dla powiatu oraz województwa według danych Głównego Urzędu Statystycznego. Poziom dostępności do wszystkich trzech instalacji sieciowych w Gminie Żerków był na niższym poziomie w stosunku do porównywanych jednostek.

Ryc. 12. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Żerków w 2021 roku na tle średniej dla powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując Gminę Żerków z pozostałymi gminami wybranymi do grupy porównawczej, sytuacja wygląda pozytywnie. Żerków nie odstaje znacząco od pozostałych analizowanych jednostek. Ponadto, patrząc na średnią wyliczoną dla grupy porównawczej, Gmina w kwestii dostępności do wszystkich trzech instalacji sieciowych, uzyskuje wyniki wyższe.

Ryc. 13. Udział korzystających z urządzeń sieciowych w grupie porównawczej w 2021 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mieszkańcy Gminy mogą również korzystać z Internetu, którego głównymi dostawcami są INEA, Orange, T-Mobile, Plus oraz Play. Urząd Miasta i Gminy Żerków podaje jednocześnie, iż żadna z miejscowości wchodzących w skład Gminy, nie jest w 100% zaopatrywana w sieć Internetową. Pojedyncze części miejscowości są więc wykluczone cyfrowo.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez utworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

W Gminie Żerków podmiotem odpowiedzialnym za odbiór odpadów komunalnych jest firma „ZGO-NOVA” Sp. z o. o. Witaszyczki, ul. Mariusza Małynicza 1, 63-200 Jarocin. Firma zajmuje się odbiorem odpadów gromadzonych w sposób selektywny oraz w sposób nieselektywny. Natomiast podmiotem za zagospodarowanie odpadów komunalnych jest Wielkopolskie Centrum Recyklingu Sp. z o.o., z siedzibą w Witaszyczkach, ul. Mariusza Małynicza 1, 63-200 Jarocin. Odpady zebrane z terenu Gminy składowane i gospodarowane są w Wielkopolskim Centrum Recyklingu Sp. z o.o. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny zbierany jest przez firmę „ZGO-NOVA” podczas zbiórek, których harmonogram przekazywany jest mieszkańcom z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym – zbiórki tego typu odbywają się dwa razy w roku, na wiosnę oraz jesień.

Za odpady rolnicze zawierające folię, sznurek oraz opony odpowiedzialne są następujące firmy:

- ZGO Sp. z o. o. w Jarocinie – Wielkopolskie Centrum Recyklingu – zużyte opony;
- Jopek recykling (Dawid Jopek) – folia, sznurek;
- KOR-MAR Skup, Sprzedaż, Transport (Wiesław Nagły) – folia;
- RPM Sp. z o. o. – folia.

Sposób zbierania odpadów komunalnych z terenu Gminy Żerków:

1. Odpady komunalne niesegregowane (zmieszane) – nieruchomości mieszkalne:
 - w zabudowie jednorodzinnej:
 - w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na 2 tygodnie;
 - w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu;
 - w zabudowie wielolokalowej w części miejskiej gminy:
 - w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na tydzień;
 - w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu;
 - w zabudowie wielolokalowej w części wiejskiej gminy:
 - w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na 2 tygodnie;
 - w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu;
2. Papier, tworzywa sztuczne, metale, opakowania wielomateriałowe, szkło bezbarwne i kolorowe – co najmniej 1 raz w miesiącu;
3. Odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów, odpady zielone – nieruchomości mieszkalne:
 - w zabudowie jednorodzinnej:
 - w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na 2 tygodnie;
 - w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu;
 - w zabudowie wielolokalowej w części miejskiej gminy:
 - w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na tydzień;
 - w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu;
 - w zabudowie wielolokalowej w części wiejskiej gminy:

- o w okresie od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na 2 tygodnie;
- o w okresie od listopada do marca co najmniej 1 raz w miesiącu.

Za odbiór odpadów z nieruchomości niezamieszkałych na terenie Gminy Żerków odpowiedzialne są przedsiębiorstwa posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności w tym zakresie na podstawie odrębnych umów.

Na terenie Gminy Żerków, w miejscowości Brzostków znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Jest on czynny w środy oraz soboty od godziny 7:30 do 15:30. Mieszkańcy mają możliwość samodzielnie na własny koszt dostarczyć zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne i problemowe, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe, styropian, odzież i tekstylia oraz odpady zielone. Pozostawienie odpadów na terenie PSZOK jest nieodpłatne. Zużyte baterie zbierane są również przez organizacje odzysku na terenach placówek edukacyjnych oraz Urzędu Miasta i Gminy w Żerkowie. Natomiast przeterminowane leki oddać można do aptek znajdujących się na terenie Gminy.

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami w Gminie Żerków w latach 2018-2022. Na przestrzeni analizowanych lat ogólna masa odpadów odbieranych z terenu Gminy wzrosła, przy czym zauważyć można duży wzrost ilości odpadów segregowanych i spadek odpadów zmieszanych. Jest to sytuacja pozytywna i świadczy o zwiększającej się świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami oraz skuteczności podejmowanych przez władze samorządowe działań.

Analizie poddano poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Pozytywnym trendem jest to, iż w Gminie corocznie osiągany jest wymagany poziom dwóch wymienionych wskaźników – poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Martwiący jest jednak bardzo niski poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

Tabela 5. Stan gospodarki odpadami w Gminie Żerków w latach 2018-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		9 028	8 971	8 958	8 876	8 809
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		2 175,81	2 527,71	2 420,19	2 708,65	2 843,22
zmieszane		1 711,78	1 788,92	1 650,80	1 652,20	1 687,14
segregowane		464,03	738,79	769,39	1 056,45	1 156,08
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		21%	29%	32%	39%	41%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,24	0,28	0,27	0,31	0,32
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	35,57	31,3	36,2	x	x
	wymagany	30	40	50	x	x
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	71,14	89,04	58,04	x	x
	wymagany	50	60	70	70	x
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	0,24	0,21	0,36	0,005	x
	wymagany	<40	<40	<35	<35	x
poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	gmina	x	x	x	25,97	41,67
	wymagany	x	x	x	>20	>25

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Nadmierne działania człowieka w środowisku przyczyniają się do jego zanieczyszczenia i prowadzą do zmian klimatycznych. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu ograniczenie degradacji środowiska i poprawę jego elementów. Działania te skoncentrowane są szczególnie na ochronie jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych oraz gleb.

W Gminie Żerków ochrona środowiska realizowana jest w oparciu o Program Ochrony Środowiska dla Gminy Żerków na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026. Program wyodrębnia następujące cele dla poszczególnych obszarów interwencji:

- **ochrona klimatu i jakości powietrza** – celem jest osiągnięcie standardów jakości powietrza; kierunki interwencji:
 - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza pyłu PM10, pyłu PM2,5, osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
 - rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii;
 - termomodernizacja;
 - ograniczenie emisji niskiej, modernizacja/wymiana indywidualnych źródeł ciepła;
 - poprawa efektywności energetycznej;
 - poprawa jakości powietrza;
 - ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych;
- **zagrożenie hałasem** – celem jest zmniejszenie oddziaływania hałasu; kierunki interwencji:
 - brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku;
- **pola elektromagnetyczne** – celem jest zmniejszenie oddziaływania hałasu i promieniowania elektromagnetycznego; kierunki interwencji:
 - brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- **gospodarowanie wodami** – celem jest zrównoważone gospodarowanie zasobami wód oraz osiągnięcie wysokiej jakości wód; kierunki interwencji:
 - osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych;
 - gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody;
- **gospodarka wodno-ściekowa** – celem jest zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi; kierunki interwencji:
 - rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej;
- **zasoby geologiczne** – celem jest ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin; kierunki interwencji:
 - zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych;
- **gleby** – celem jest ochrona i zrównoważone wykorzystanie gleb; kierunki interwencji:
 - ograniczenie zabudowy gruntów wysokiej jakości;
- **gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów** – celem jest zrównoważona gospodarka odpadami; kierunki interwencji:
 - ograniczenie ilości powstających odpadów;
 - zwiększenie segregacji odpadów;
 - bezpieczna likwidacja wyrobów zawierających azbest;
- **zasoby przyrodnicze** – celem jest ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych; kierunki interwencji:
 - rozwój i ochrona obszarów zieleni;

- wzmocnienie systemu obszarów chronionych;
- ochrona powierzchni i spójności lasów;
- promocja walorów przyrodniczych i zrównoważony rozwój turystyki;
- **zagrożenie poważnymi awariami** – celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i poważnym awariom; kierunki interwencji:
 - rozwój systemu przeciwdziałania, ostrzegania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego.

Gminna ewidencja źródeł ciepła prowadzona jest na podstawie złożonych deklaracji (CEEB). Najpopularniejsze źródła ciepła w Gminie Żerków to paliwa stałe (1 879), a następnie drewno (1 028). Dużą popularnością cieszy się również gaz (762), energia elektryczna (414) oraz pellet drzewny (117). Pozostałych źródeł ciepła jest łącznie 27 w całej Gminie.

Tabela 6. Ewidencja źródeł ciepła w Gminie Żerków według stanu na rok 2022

Wyszczególnienie źródeł ciepła na podstawie przeprowadzonej ewidencji:	Liczba źródeł ciepła w Gminie
Stale (węgiel, miatł, ekogroszek)	1 879
Gaz	762
Energia elektryczna	414
Sieć ciepłna	14
Inne źródła ciepła, w tym:	
Pellet drzewny	117
Drewno	1 028
Inny rodzaj biomasy	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Zgodnie z przepisem z art. 77 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska, problematykę ochrony środowiska uwzględnia się w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Obecnie edukacja ekologiczna na terenie Gminy prowadzona jest przede wszystkim w formalnym systemie kształcenia poprzez m.in. przeprowadzanie konkursów ekologicznych, czy pogadanek dotyczących ochrony środowiska.

W Gminie Żerków znajduje się stacja monitorująca jakość powietrza. Usytuowana została ona na żerkowskim rynku. W tym samym budynku znajduje się Punkt konsultacyjno-informacyjny Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Celem programu jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Narzędziem w osiągnięciu tego celu jest dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez beneficjentów.

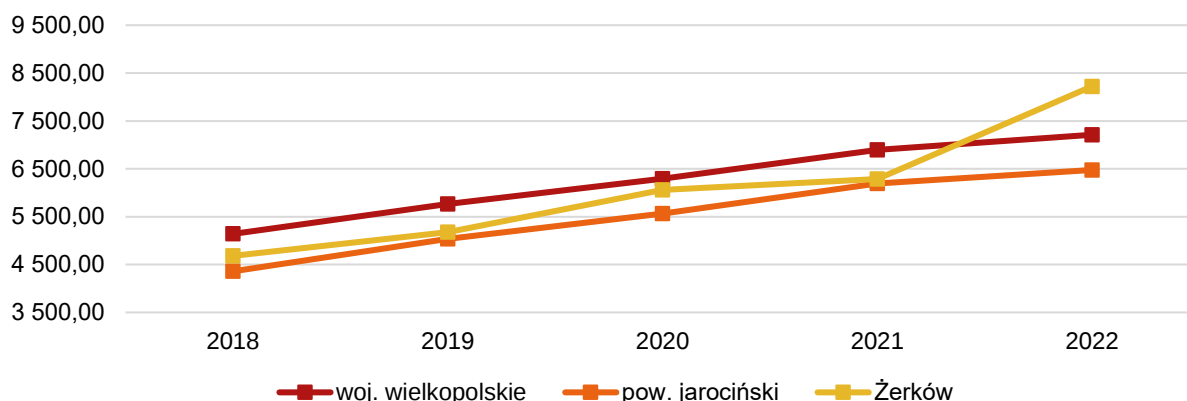
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Dochody budżetu Gminy Żerków na przestrzeni lat 2017-2022 uległy znacznemu wzrostowi – z 50,7 mln zł w 2017 roku do 80,6 mln w 2022 roku, a więc wzrosły o 29,8 mln zł.

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu jarocińskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022. Na przestrzeni badanego okresu wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca corocznie wzrastał we wszystkich analizowanych jednostkach. Warto zauważyć, iż wskaźnik dla Gminy przez cały

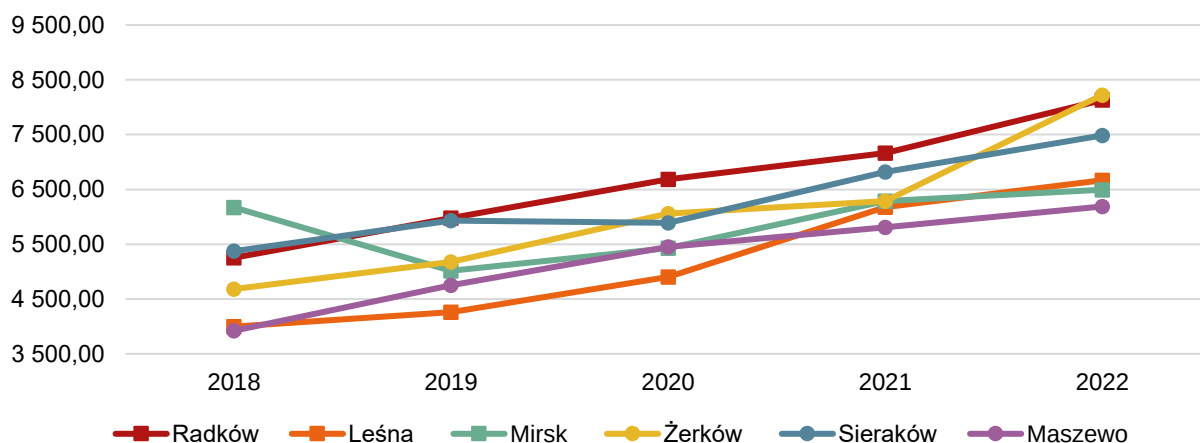
okres był wyższy niż średnia dla powiatu. W 2022 roku Gmina Żerków przewyższyła średnią wartość wskaźnika dla województwa, uzyskując wynik 8 222,92 zł na 1 mieszkańca.

Ryc. 14. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na tle grupy porównawczej Gmina Żerków nie wyróżnia się aż tak bardzo. Przez cały przedstawiony okres plasuje się mniej więcej pośrodku wszystkich gmin, uzyskując wynik nieco wyższy niż średnia dla grupy porównawczej. W latach 2018-2022 zestawione gminy średnio uzyskały wartość wskaźnika na poziomie 5 888,83 zł, natomiast sama Gmina Żerków 6 086,72 zł. Można więc powiedzieć, iż Gmina Żerków zawyża średni wynik dla grupy porównawczej. W 2022 roku natomiast, wskaźnik ten znacząco wzrósł plasując się na pierwszym miejscu w grupie porównawczej.

Ryc. 15. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w grupie porównawczej w latach 2018-2022

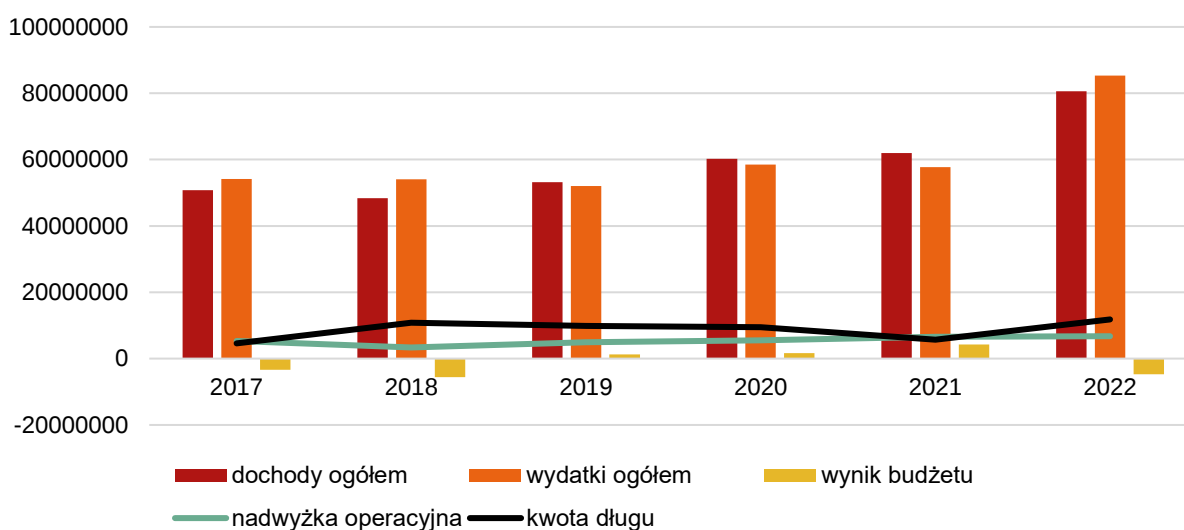
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród dochodów budżetowych największy udział stanowią dochody bieżące, które w 2022 roku stanowiły 86% wszystkich wydatków. Zauważalny jest jednak spadek udziału dochodów bieżących w dochodach ogółem (z 96% w 2017 roku do 86% w 2022 roku). Na taki stan rzeczy widoczny wpływ ma duży wzrost dochodów z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje – z 2,2 mln zł do 10,6 mln zł. Nastąpił więc około 5-krotny wzrost.

Corocznie wzrastają wydatki bieżące Gminy Żerków, które w 2022 roku stanowiły 74% wydatków Gminy ogółem. Tutaj również zauważyć można spadek udziału wydatków bieżących w ogólnych wydatkach Gminy (z 80% w 2017 roku do 74% w 2022 roku). W badanym okresie największy wzrost odnotowano

wśród wydatków bieżących poza wynagrodzeniami i kosztami obsługi długu – z 28,9 mln zł w 2017 roku do 43,1 mln zł w 2022 roku.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Żerków w latach 2017-2022. Analizując dane przedstawione na wykresie można zauważyć nie tylko stopniowy wzrost dochodów Gminy, ale także jej wydatków. W niektórych z analizowanych lat wydatki Gminy przewyższały jej dochody, czego efektem był ujemny wynik budżetu – sytuacja taka miała miejsce w roku 2017, 2018 oraz 2022. Nadwyżka operacyjna (różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) w latach 2017-2022 zwiększyła się z poziomu 5 292 857,26 zł do kwoty 6 751 208,71 zł. Kwota długu natomiast zwiększyła się o 7 219 821,45 zł – z 4 591 017,13 zł do 11 810 838,58 zł.

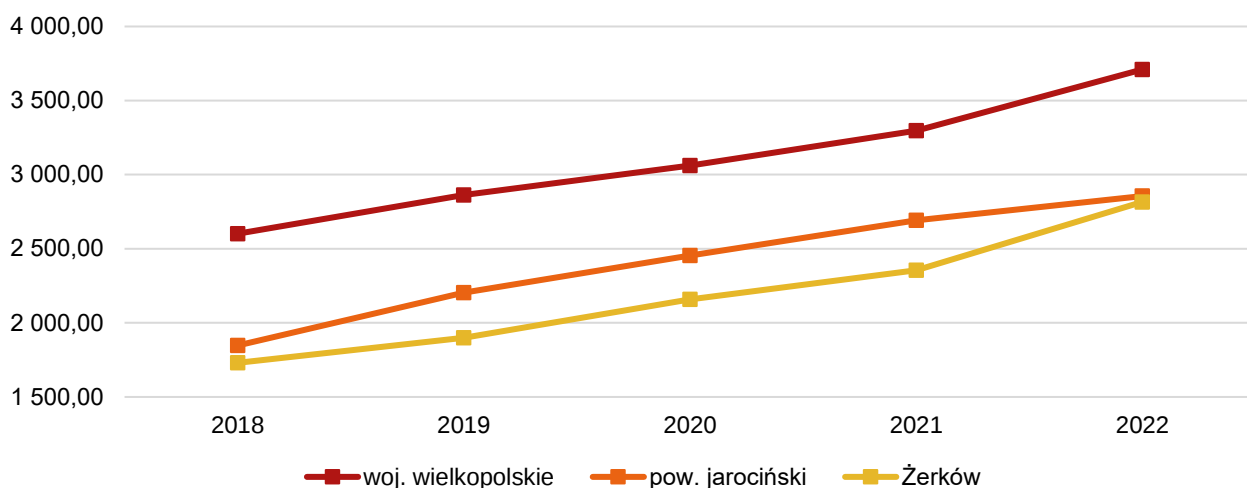

Ryc. 16. Wykonanie budżetu Gminy Żerków w latach 2017-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejszą składową budżetu gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla gmin, bowiem gmina może wpływać na ich wysokość m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień, czy umorzenie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

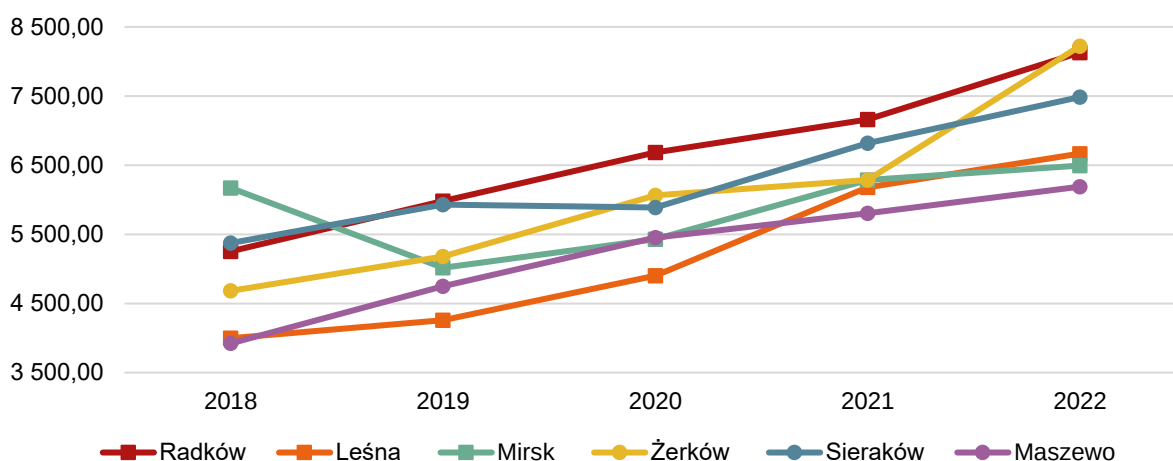
Poniższy wykres przedstawia dochody własne w Gminie Żerków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2018-2022 na tle średniej dla powiatu oraz województwa. Wartość wskaźnika dla Gminy Żerków przez cały analizowany okres była niższa niż średnie wartości dla jednostek wyższego szczebla. Dopiero w 2022 roku Gmina zaczęła dorównywać średniej powiatowej, osiągając wynik 2 816,11 zł. Warto zauważyć, że przez cały okres odnotowuje się tendencję wzrostową wskaźnika dla wszystkich przedstawionych jednostek.

Ryc. 17. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

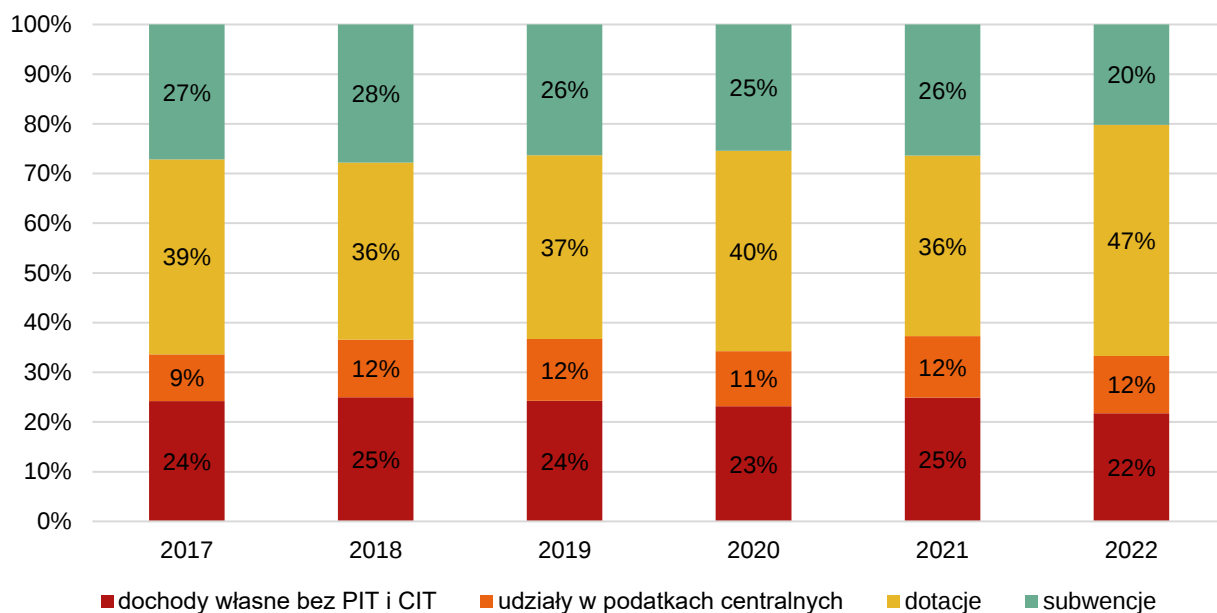
Na tle grupy porównawczej Gmina ukazuje się w lepszym świetle. Warty uwagi jest duży wzrost wartości wskaźnika dla Gminy Żerków w 2022 roku – plasuje się ona wtedy na pierwszym miejscu spośród pozostałych gmin grupy porównawczej.

Ryc. 18. Dochody własne na 1 mieszkańca w grupie porównawczej w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres na kolejnej stronie przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Żerków w latach 2017-2022. Przez cały analizowany okres największy udział w strukturze dochodów mają dotacje (stanowiące średnio 39%). Subwencje oraz dochody własne bez PIT i CIT w badanym okresie plasują się na bardzo podobnych poziomach (od 22% do maksymalnie 28%). W 2022 roku zauważalny jest jednak spory spadek dochodów z ich tytułów. Wzrósł natomiast jeszcze bardziej dochód z dotacji. Najmniejszy udział w strukturze dochodów Gminy w latach 2017-2022 posiadały udziały w podatkach centralnych, które utrzymywały się średnio na poziomie 11%.

Ryc. 19. Struktura dochodów Gminy Żerków w latach 2017-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Pogłębiając analizę dochodów budżetu Gminy Żerków, największy wpływ na wynik budżetu miał podatek od osób fizycznych (PIT), którego kwota wzrosła z 4,5 mln zł w 2017 roku do 8,7 mln zł w 2022 roku. Równie ważny okazał się podatek od nieruchomości, którego kwota wzrosła z prawie 3 mln zł w 2017 roku do 3,9 mln zł. Miał on więc mniej dynamiczny wzrost, jednak jego udział w dochodach był znaczący. Wśród pozostałych dochodów warto wyróżnić również wpływy z podatku rolnego, który średnio wynosił 1,2 mln zł. Uwagę zwraca również opłata eksploatacyjna, która w 2017 roku wynosiła aż 1,6 mln zł, jednak corocznie jej kwota spadała, aż w 2022 roku wyniosła zaledwie 0,9 mln zł. Szczegółowe kwoty wszystkich wpływów z podatków zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 7. Dochody podatkowe Gminy Żerków w latach 2017-2022 (zł)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PIT	4 516 038,00	5 244 334,00	6 255 793,00	6 127 485,00	6 834 924,00	8 678 390,57
CIT	267 434,33	363 727,12	355 131,42	562 015,91	806 196,57	633 629,83
podatek rolny	1 441 333,94	666 974,38	1 269 311,83	1 293 052,50	1 215 612,76	1 305 736,60
podatek od nieruchomości	2 968 997,25	3 119 157,05	3 330 424,96	3 382 651,38	3 614 299,98	3 932 311,28
podatek leśny	79 817,57	81 929,57	80 670,06	79 748,91	79 474,00	85 557,00
podatek od środków transportowych	208 802,60	260 922,95	278 115,05	248 708,17	376 856,68	325 616,36
podatek od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	22 786,67	8 867,56	8 847,23	8 495,08	7 126,86	15 591,77
podatek od czynności cywilnoprawnych	183 951,29	361 915,25	273 851,00	306 967,60	642 980,80	347 677,60
wpływy z opłaty skarbowej	34 228,00	34 118,00	36 192,00	34 507,00	47 763,00	36 151,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1 573 891,92	1 417 371,70	1 177 764,55	1 144 606,22	942 351,16	892 595,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Warto mieć jednak na uwadze, że potencjał finansowy Gminy Żerków w zakresie podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportu jest wyższy niż osiągnięty. Wynika to z faktu, iż Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także ulgi i zwolnienia podatkowe w zakresie tych podatków. W efekcie w latach 2017-2022 łączna wartość zmniejszenia wpływów z tytułu

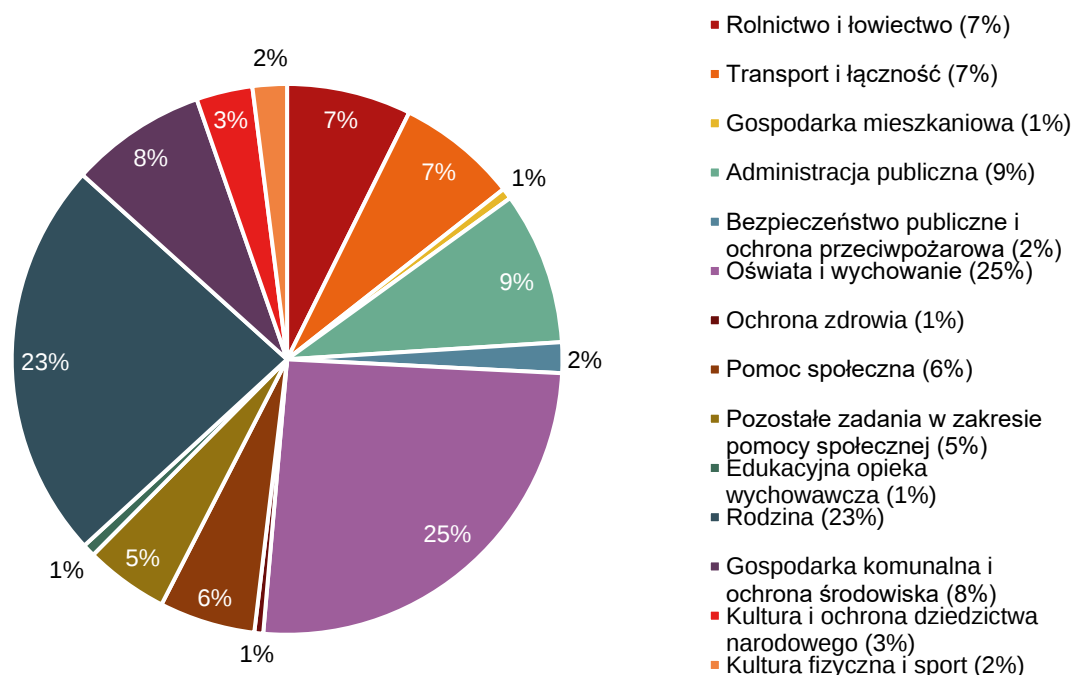
podatku od nieruchomości wynosiła 9 673 962,86 zł, a z tytułu podatku od środków transportu 1 325 666,04 zł.

Tabela 8. Kwoty stawek podatkowych oraz ulg i zwolnień podatkowych w Gminie Żerków w latach 2017-2022 (zł)

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
podatek od nieruchomości	skutki obniżenia górnych stawek podatków	715 772,80	667 139,39	882 211,25	912 577,88	952 397,49	972 961,35
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	59 601,06	852 904,95	1 034 683,33	793 686,03	802 977,60	1 027 049,73
podatek od środków transportowych	skutki obniżenia górnych stawek podatków	175 012,24	198 807,27	223 621,52	202 585,49	255 213,51	246 991,18
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	12 409,50	11 025,33	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

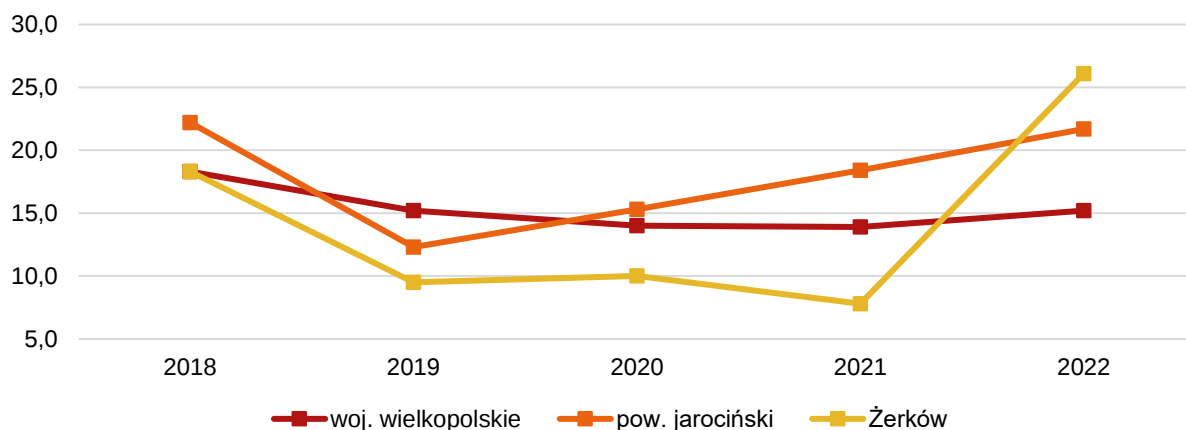
Biorąc pod uwagę wydatki w latach 2017-2022, największy udział przypadł w działach: oświata i wychowanie (25%) oraz rodzina (23%), a więc generują one największe wydatki w strukturze średnich wydatków w Gminie. Zaistniałe wydatki na turystykę oraz obsługę długu publicznego, łącznie nie przekroczyły 1% wszystkich wypadków. Z tego względu nie zostały uwzględnione na poniższym wykresie.

Ryc. 20. Struktura średnich wydatków Gminy Żerków w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

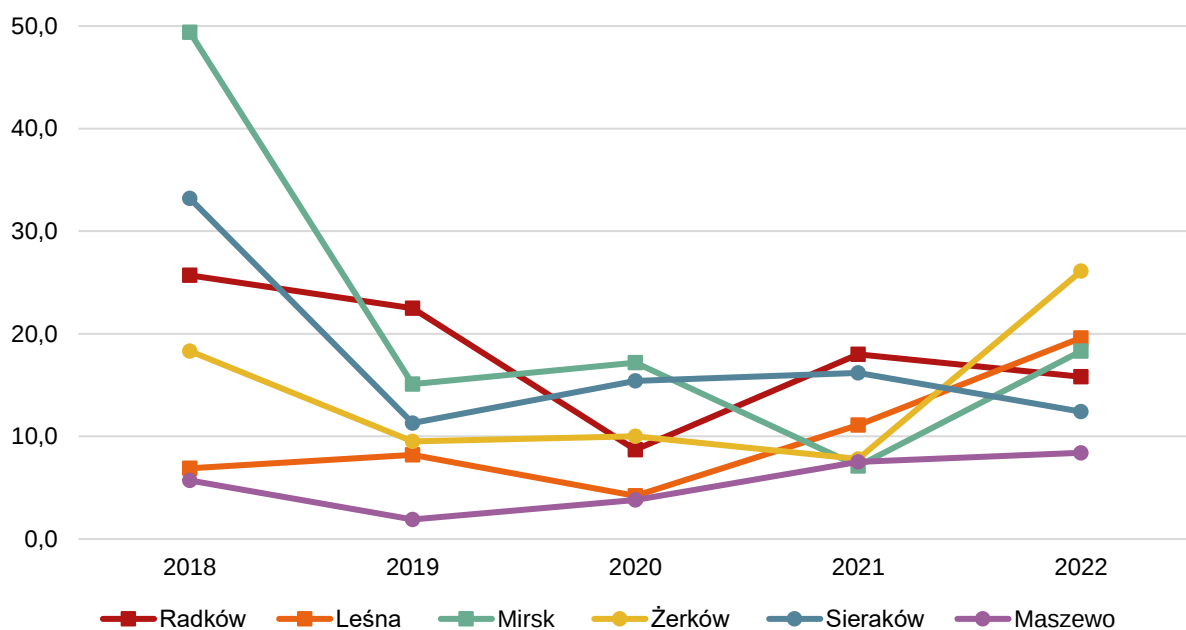
Poniżej przedstawiono udział wydatków inwestycyjnych w całkowitych wydatkach Gminy Żerków na tle średnich wartości dla powiatu jarocińskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022. Z analizy wynika, że największy udział nakładów inwestycyjnych Gmina poniosła w roku 2022 – wydatki te stanowiły wtedy 26,1% wydatków ogółem. Przeznaczona na wydatki majątkowe kwota wyniosła w tym samym roku 22 257 899,96 zł i składały się na nią głównie inwestycje związane z przebudową i modernizacją dróg, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Był to jednocześnie jedyny rok, w którym wydatki inwestycyjne Gminy przewyższyły swoją kwotę średnie wartości dla powiatu oraz województwa.

Ryc. 21. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na tle grupy porównawczej, Gmina Żerków nie wyróżnia się znacząco. Przez większość analizowanego okresu wydatki Gminy plasowały się na średnim poziomie względem pozostałych jednostek grupy porównawczej. Podobnie jednak, jak w przypadku poprzedniego wykresu, tutaj też Gmina Żerków w 2022 roku przoduje na tle pozostałych jednostek.

Ryc. 22. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w grupie porównawczej

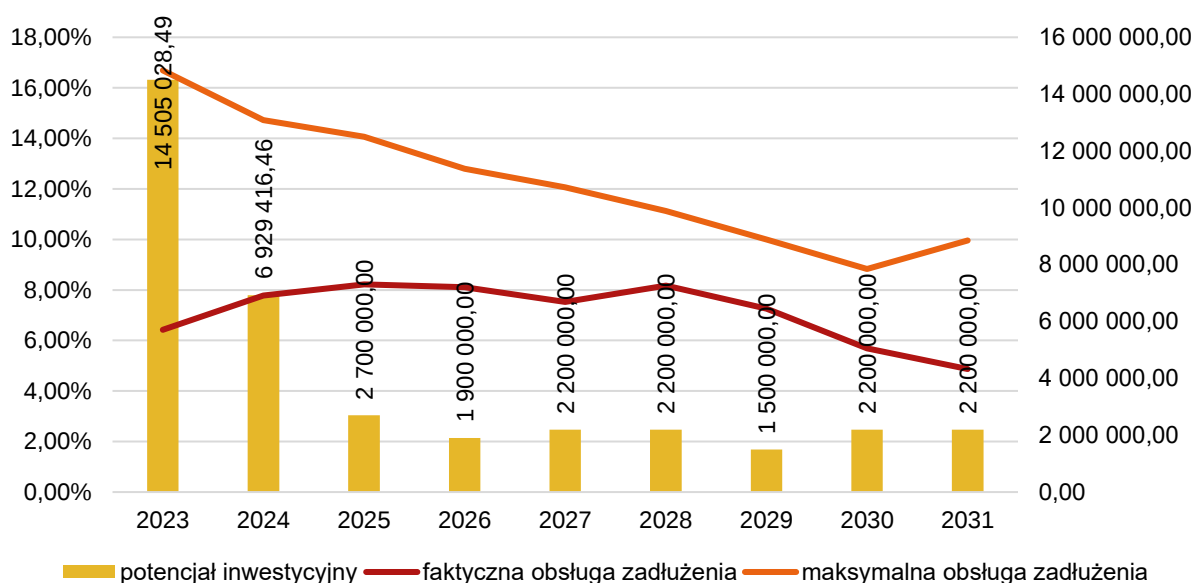
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żerków na lata 2023-2031 na podstawie Uchwały Nr LXIX/385/2023 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 25 sierpnia 2023 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Żerków na lata 2023-2031. Pozwala ona na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy Żerków w przyszłości. Zgodnie z art. 243

Ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żerków kształtuje się pozytywnie i pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Wykres przedstawia również potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostających do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2031. Wynika z tego, że w okresie przedstawionym na rycinie zsumowany potencjał inwestycyjny Gminy wyniesie 36 334 444,95 zł. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia jedynie szacunkowe wartości.

Ryc. 23. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żerków na lata 2023-2031

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr LXIX/385/2023 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 25 sierpnia 2023 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Żerków na lata 2023-2031.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Analiza danych demograficznych przeprowadzona została na podstawie danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które różnić się mogą od danych gminnej ewidencji ludności ze względu na stosowanie innej metodyki obliczeń. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej.

Według danych GUS Gmina Żerków w 2022 roku liczyła 9 790 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię dało gęstość zaludnienia 57,10 os/km². Na rycinie poniżej przedstawiono kształtowanie się gęstości zaludnienia w gminach powiatu jarocińskiego.

Ryc. 24. Gęstość zaludnienia w powiecie jarocińskim w 2022 roku
Źródło: opracowanie danych na podstawie GUS i GUGiK.

W poniższej tabeli umieszczone zostały dane dotyczące zmiany liczby ludności w powiecie jarocińskim i gminach wybranych do grupy porównawczej w latach 2019-2021 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności w powiecie utrzymywała się na względnie jednolitym poziomie (średnia dynamika zmian wynosiła 99%, odnotowano więc niewielki ubytek ludności). Patrząc zarówno na gminy powiatu jarocińskiego, jak i grupę porównawczą zauważyć można bardzo podobne wyniki średniej dynamiki zmian. Wartości wahają się od 98% do 100%, z czego 100% odnotowuje się jedynie w Gminie Jarocin.

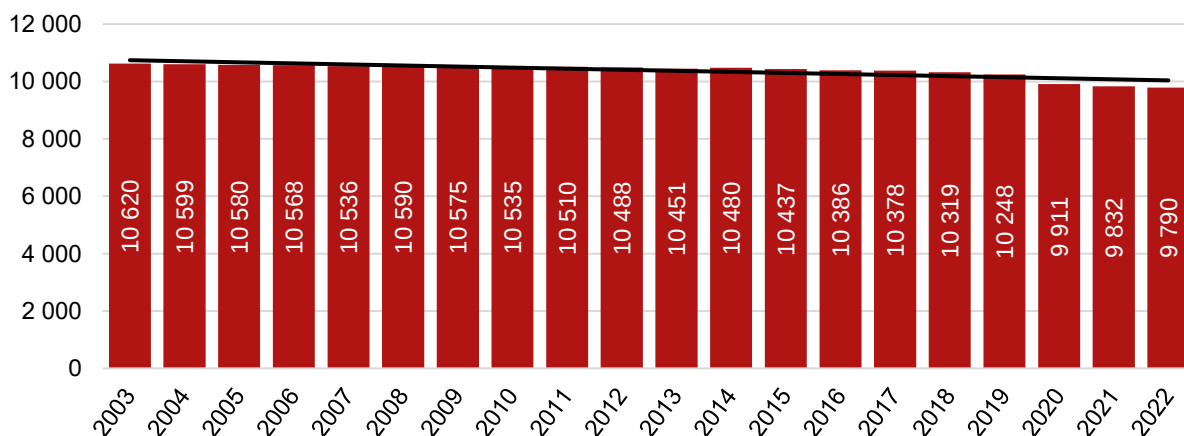
Średnia dynamika zmian liczby ludności dla samej Gminy Żerków wynosi 99%, nie wyróżnia się więc na tle pozostałych przedstawionych jednostek. Mieszkańcy Żerkowa stanowią 14% wszystkich mieszkańców powiatu jarocińskiego, co plasuje Gminę na drugim miejscu pod względem liczby ludności w powiecie.

Tabela 9. Zmiany liczby ludności w powiecie jarocińskim i grupie porównawczej w latach 2018-2021

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
pow. jarociński	71 686	71 563	70 533	70 235	70 037	100%	99%
Jaraczewo	8 152	8 142	7 813	7 741	7 691	11%	99%
Jarocin	45 778	45 731	45 675	45 611	45 547	65%	100%
Kotlin	7 437	7 442	7 134	7 051	7 009	10%	99%
Żerków	10 319	10 248	9 911	9 832	9 790	14%	99%
grupa porównawcza							
Radków	9 059	9 052	8 670	8 573	8 514	-	98%
Leśna	10 093	9 952	9 653	9 456	9 359		98%
Mirsk	8 639	8 525	8 234	8 192	8 182		99%
Sieraków	8 768	8 713	8 602	8 547	8 508		99%
Maszewo	8 791	8 777	8 556	8 584	8 544		99%
Żerków	10 319	10 248	9 911	9 832	9 790		99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Patrząc na szerszą, dwudziestoletnią perspektywę czasową, w Gminie Żerków widoczne jest stopniowe zmniejszanie się liczby mieszkańców. Największy spadek zauważalny jest po 2018 roku, wcześniej liczba ludności utrzymywała się na podobnym poziomie.

Ryc. 25. Liczba ludności w Gminie Żerków w latach 2003-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Jak wynika z tabeli zamieszczonej poniżej, średni wskaźnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w województwie wielkopolskim w 2022 roku kształtował się na poziomie ujemnym. Taki sam proces zarejestrowano we wszystkich gminach powiatu jarocińskiego. Ujemny przyrost naturalny odnotowany został również we wszystkich jednostkach z grupy porównawczej. Gmina Żerków z wynikiem -1,43, pod tym względem jest jednak w najlepszej sytuacji zarówno zestawiając ją z gminami powiatu jarocińskiego, jak i gminami z grupy porównawczej. Mimo to, warto mieć na uwadze, iż ujemny przyrost naturalny oznacza, że liczba urodzeń jest niższa niż liczba zgonów pośród mieszkańców.

Kolejnym wskaźnikiem przedstawionym w poniższej tabeli jest wskaźnik salda migracji, czyli różnica między przyływem a odpływem mieszkańców. Wartości tego wskaźnika są dość zróżnicowane w badanych jednostkach. Średnia wartość wskaźnika dla gmin powiatu jarocińskiego to -0,21 – więcej osób wyprowadza się z powiatu niż się do niego wprowadza. Wynik ten zawyża jednak Gmina Jarocin, która jako jedyna odnotowuje wartość wskaźnika na poziomie dodatnim (2,10). Gmina Żerków w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu jarocińskiego, nie wyróżnia się. Zestawiając ją jednak z jednostkami z grupy porównawczej, sytuacja Gminy Żerków jest bardzo niekorzystna.

Tabela 10. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w województwie wielkopolskim, powiecie jarocińskim i grupie porównawczej w latach 2018-2022

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.
woj. wielkopolskie	-2,16	-0,80	0,40	0,01
pow. jarociński	-2,81	-0,72	-0,21	0,01
Jaraczewo	-2,73	-0,59	-6,25	1,73
Jarocin	-3,14	-0,81	2,10	-0,63
Kotlin	-2,70	-0,54	-5,12	0,73
Żerków	-1,43	-0,53	-2,76	0,81
grupa porównawcza				
Radków	-10,76	-1,78	3,16	1,15
Leśna	-9,90	-1,54	-2,34	-0,17
Mirsk	-6,87	-0,59	2,21	0,55
Sieraków	-4,11	-1,69	-0,59	0,85
Maszewo	-5,15	-1,17	2,11	1,07
Żerków	-1,43	-0,53	-2,76	0,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując dalsze wskaźniki demograficzne dla Gminy Żerków w zestawieniu z grupą porównawczą oraz średnimi wartościami dla powiatu i województwa, można zauważyć stopniowe starzenie się społeczeństwa. W Gminie Żerków dynamika wzrostu udziału liczby ludności w stosunku do osób w wieku produkcyjnym wynosi 121%. Oznacza to, że w Gminie starzenie się społeczeństwa postępuje szybciej niż średnio w powiecie i województwie. Na tle grupy porównawczej Gmina Żerków wypada zdecydowanie lepiej, chociaż wciąż nie jest to zjawisko korzystne. Wzrost liczby osób starszych przy jednoczesnym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym skutkować może koniecznością zmiany priorytetów rządzących w sprawach inwestycji – zwiększa się zapotrzebowanie na usługi dla osób w starszym wieku.

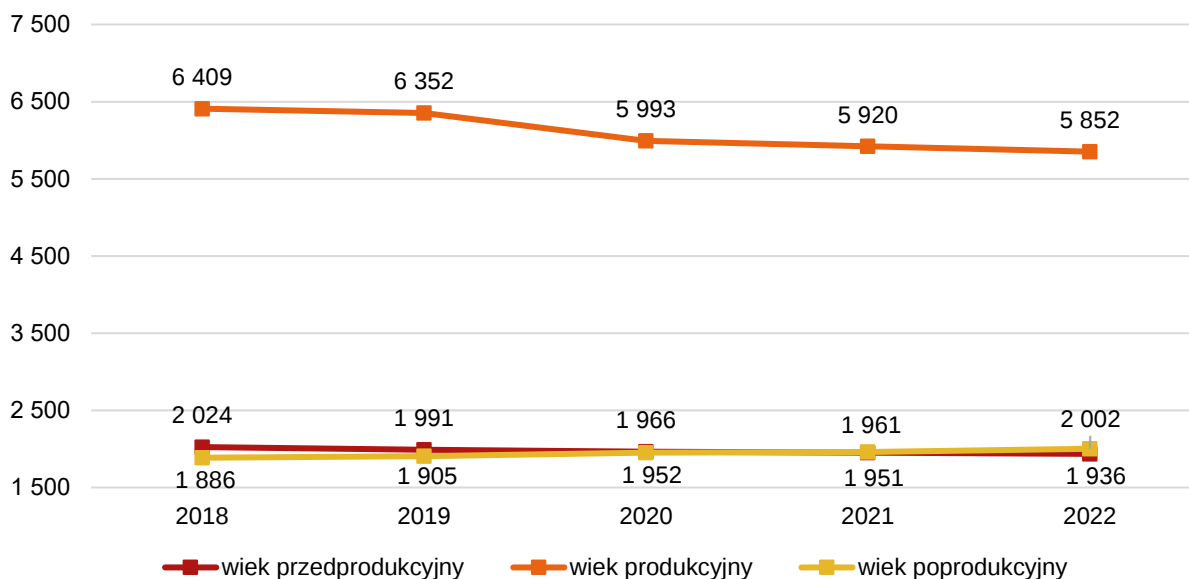
Na przedstawioną prognozę wskazuje także inny wskaźnik – liczba mieszkańców w wieku 25-34 lata. Osoby w tym przedziale wiekowym stanowią główną siłę napędową gospodarki (najczęściej podejmują się pracy) oraz mają największy wpływ na demografię danej jednostki (najczęściej migrują, starają się o dzieci). W Gminie Żerków odpływ ludności w tym wieku postępuje o wiele szybciej niż średnio w powiecie oraz województwie. W przypadku gmin z grupy porównawczej sytuacja Gminy Żerków również nie wypada korzystnie. Zbliżoną wartość wskaźnika ma jedynie Gmina Radków (78%). Taki stan rzeczy rodzi konieczność podejmowania działań, które przyczynią się do zatrzymania w Gminie ludzi młodych.

Tabela 11. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Żerków na tle grupy porównawczej oraz średniej dla powiatu i województwa w latach 2018-2022

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
woj. wielkopolskie	14,53	13,13	90%	24,20	27,70	114%
pow. jarociński	14,63	12,39	85%	23,60	27,90	118%
Jaraczewo	13,6	11,7	86%	22,2	26,0	117%
Jarocin	14,9	12,8	86%	24,5	29,0	118%
Kotlin	15,7	13,5	86%	22,0	25,6	116%
Żerków	14,87	11,46	77%	21,50	26,00	121%
grupa porównawcza						
Radków	15,98	12,47	78%	24,40	30,50	125%
Leśna	14,36	11,58	81%	24,50	31,50	129%
Mirsk	15,00	12,00	80%	26,10	33,20	127%
Sieraków	14,34	12,71	89%	23,50	29,30	125%
Maszewo	15,72	13,47	86%	18,30	23,70	130%
Żerków	14,87	11,46	77%	21,50	26,00	121%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potwierdzeniem powyżej sformułowanych wniosków jest przedstawiona na poniższym wykresie struktura ludności w Gminie Żerków w latach 2018-2022 w postaci danych bezwzględnych. Podobnie jak wcześniej pokazano, zachodzi stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w całej strukturze demograficznej Gminy. Jednocześnie obserwuje się spadek udziału osób w wieku produkcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przez analizowany okres również stopniowo spadała, utrzymując się na podobnym poziomie co liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Warto też podkreślić, że liczba seniorów od 2020 roku jest wyższa niż liczba dzieci i młodzieży.

Ryc. 26. Struktura ludności w Gminie Żerków w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z uwagi na wyraźny proces stopniowego starzenia się społeczeństwa i malejącą liczbę osób młodych i dzieci, aktualna sytuacja demograficzna w Gminie jest niepokojąca. Szczególnie alarmujący jest ciągły wzrost udziału osób w wieku emerytalnym. Tendencja ta będzie miała długofalowe skutki. W przyszłości można spodziewać się braku zastępowalności pokoleń na rynku pracy, spadku dochodów Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz większego zapotrzebowania na usługi społeczne skierowane do seniorów. Gmina będzie musiała podjąć konkretne działania w celu przyciągnięcia i zatrzymania młodszych mieszkańców, aby złagodzić proces starzenia się społeczeństwa.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Żerków funkcjonuje prywatny Żłobek „Szalona Żyrafa” w Żerkowie. Posiada on 26 miejsc dla dzieci (wszystkie są zajęte). Żłobek czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 6:30-16:30. Ponadto, mieszkańcy Gminy swoje dzieci oddać mogą pod opiekę instytucji zlokalizowanych na terenie powiatu jarocińskiego:

- W Jaraczewie: Żłobek „Tęczowe Nutki”;
- W Jarocinie:
 - Żłobek „Szalona Żyrafa”;
 - Żłobek „Rockersi”;
 - Żłobek „Tęczowy Domek”;
 - Żłobek „Tęczowy Domek II”;
 - Żłobek „Tęczowy Domek III”;
 - Prywatny Żłobek „Calineczka”;
 - Żłobek „Happy-Kids”;
 - Żłobek „Stokrotka”;
- W Kotlinie: Żłobek „Szalona Żyrafa”.

Opiekę przedszkolną na terenie Gminy Żerków zapewnia Publiczne Przedszkole w Żerkowie oraz cztery oddziały przedszkolne przy Szkołach Podstawowych w miejscowościach Chrzan, Dobieszczyzna, Komorze Przybysławskie i Żerków. W poniższej tabeli przedstawione zostały szczegółowe dane dotyczące każdej z placówek.

Tabela 12. Wykaz opieki przedszkolnej na terenie Gminy Żerków

Nazwa przedszkola/oddziału przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II W Chrzanie – Oddział Przedszkolny	18	1	18	8:00-13:00
Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie – Oddział Przedszkolny	74	3	24	8:00-16:00
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim – Oddział Przedszkolny	30	2	15	7:45-12:45
Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Żerkowie – Oddział Przedszkolny	24	1	24	8:00-13:15
Publiczne Przedszkole w Żerkowie	199	8	24	6:30-16:30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

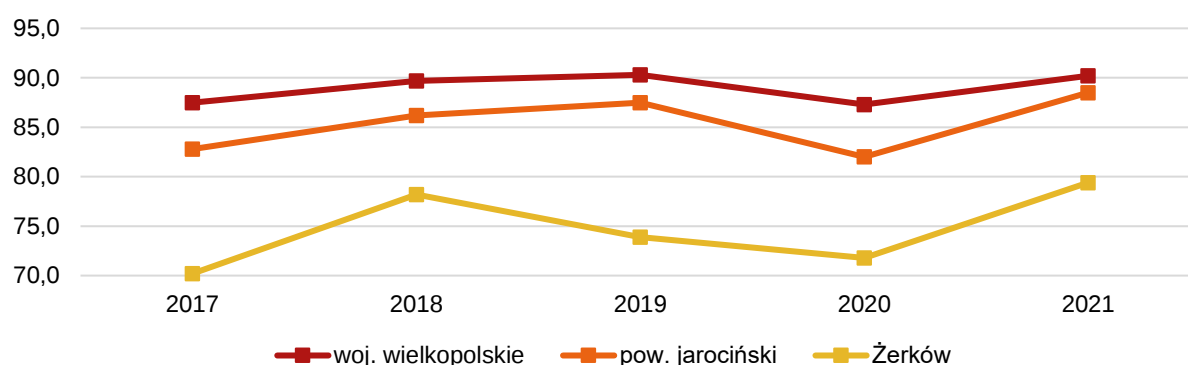
Według danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków, wszystkie dzieci, dla których zostały złożone wnioski o miejsce w przedszkolu, takie miejsce otrzymały. Biorąc pod uwagę dane GUS przedstawione w dalszej części opracowania, oznaczałoby to, iż nie wszyscy rodzice posyłają swoje dzieci do placówek przedszkolnych. W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby dzieci z terenu innych gmin korzystających z opieki w Gminie Żerków oraz miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolu. Zauważyć można, że w badanym okresie dwukrotnie spadła liczba dzieci przedszkolnych spoza Gminy Żerków. Z kolei miesięczny koszt utrzymania dziecka w przedszkolu niemal dwukrotnie wzrósł.

Tabela 13. Opieka przedszkolna w Gminie Żerków w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy (os.)	8	6	2	3	4
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	477,13	657,50	685,28	737,33	849,51
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną	Wszystkie dzieci, na które zostały złożone wnioski, miały zapewnione miejsce w przedszkolu.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

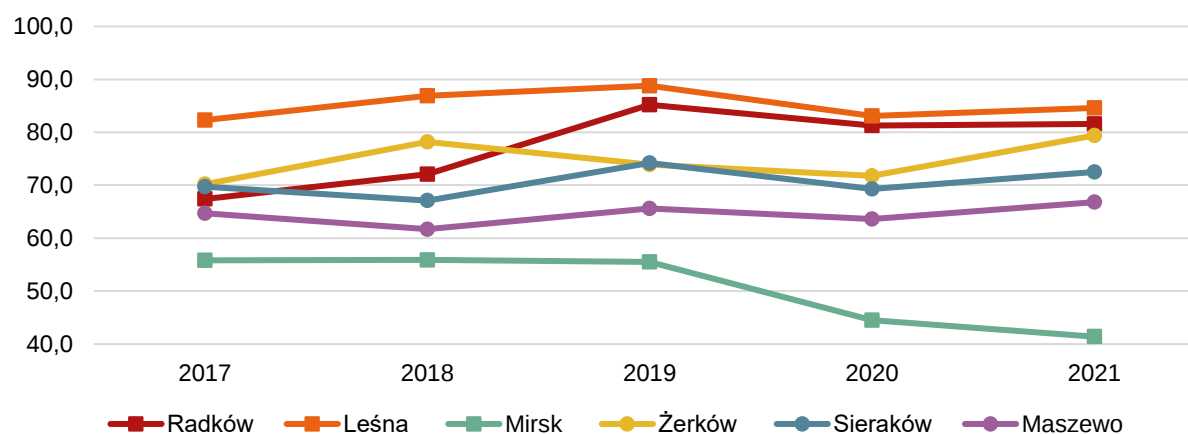
Natomiast według danych GUS upowszechnienie opieki przedszkolnej na terenie Gminy Żerków w 2021 roku wyniosło 79,4%. Oznacza to, że nie wszystkie dzieci w wieku 3-5 lat z terenu Gminy korzystają z opieki przedszkolnej. Dane zostały zestawione ze średnimi wartościami dla województwa wielkopolskiego oraz powiatu jarocińskiego, przy których Żerków wypada niekorzystnie.

Ryc. 27. Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z kolei w zestawieniu z grupą porównawczą, sytuacja Gminy Żerków wygląda o wiele lepiej. Wartość wskaźnika dla Gminy przez cały badany okres plasuje się na dość wysokim poziomie w stosunku do pozostałych jednostek. Oznacza to, że wśród gmin o podobnych cechach, sytuacja w Gminie Żerków jest dobra.

Ryc. 28. Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-5 lat w grupie porównawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Edukacja

Na terenie Gminy funkcjonują cztery Szkoły Podstawowe zlokalizowane w miejscowościach: Chrzan, Dobieszczyzna, Komorze Przybysławskie oraz Żerków. Największą placówką jest szkoła w mieście Żerków

z liczbą uczniów 498 (stan na 2022 rok), podzielonych na 22 oddziały. Liczba etatów nauczycieli w szkołach waha się od 18,63 do 51,51. W żadnej ze szkół nie obowiązuje system zmianowy pracy.

Tabela 14. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Żerków

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Żerkowie	498	22	22	51,51	nie
Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie	163	8	20	18,38	nie
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim	89	8	11	15,19	nie
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chrzanie	73	8	9	18,63	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Stan bazy dydaktycznej wszystkich szkół na terenie Gminy jest dobry. Porównując powyższą tabelę z tabelą umieszczoną na kolejnej stronie, zauważyć można, że liczba sal lekcyjnych w każdej z placówek umożliwia przeprowadzanie jednocześnie lekcji dla wszystkich oddziałów uczniów. Wszystkie szkoły wyposażone są w hale sportowe o dobrym, bądź bardzo dobrym stanie. Dodatkowo szkoła w Żerkowie posiada również salę gimnastyczną. Wszystkie szkoły posiadają również świetlice, parkingi oraz gabinety pielęgniarstwa (lub gabinet stomatologiczny).

Elementem wyróżniającym Szkołę Podstawową im. Adama Mickiewicza w Żerkowie od pozostałych placówek jest pracownia językowa, umożliwiająca sprawniejsze prowadzenie zajęć. W placówkach różni się także liczba komputerów użytkowych oraz projektorów multimedialnych, jednak jest ona odpowiednia w stosunku do wielkości danej szkoły.

Tabela 15. Stan bazy dydaktycznej szkół podstawowych na terenie Gminy Żerków

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Żerkowie	Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie	Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chrzanie
Liczba sal lekcyjnych	35	8	11	15
Rodzaj i stan obiektów sportowych	hala sportowa – dobry, sala gimnastyczna – dobry	hala sportowa – stan dobry	hala sportowa – stan bardzo dobry	hala sportowa – stan dobry
Pracownie językowe	tak	nie	nie	nie
Komputery do użytku uczniów	56	24	16	27
Projektory multimedialne	15	6	11	8
Szafki dla każdego ucznia	nie	tak	tak	nie
Świetlice	tak/6:20-16:00	tak/7:50-16:00	tak/6:45-15:15	tak/ 7:30-15:15
Parkingi dla kadry/rodziców	tak	tak	tak	tak
Gabinet pielęgniarki/stomatologiczny	tak	tak	tak	tak
Liczba stypendystów	39	15	14	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

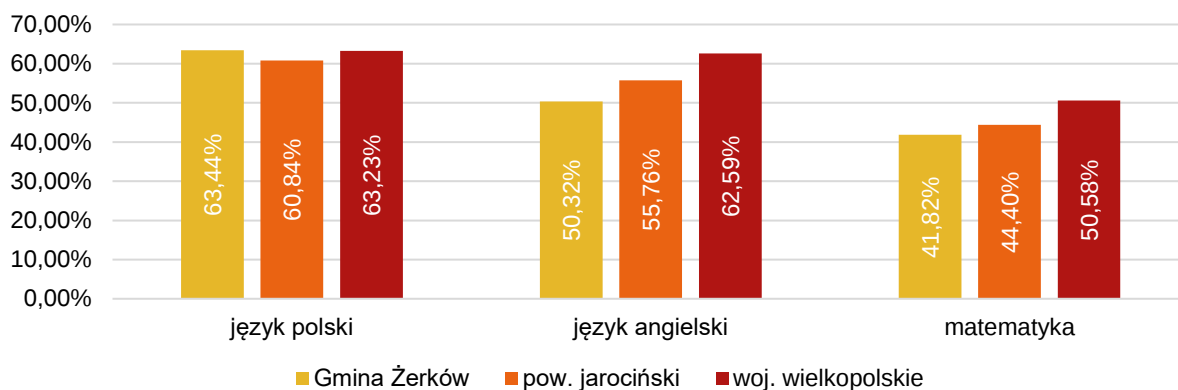
W roku szkolnym 2023/2024 Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Chrzanie brała udział w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym „Lepsza szkoła”. W ramach projektu prowadzone były sesje podnoszące kompetencje matematyczne uczniów klas IV-VIII oraz próbne egzaminy ósmoklasisty. Ponadto we wszystkich szkołach Gminy Żerków realizowane są zajęcia pozalekcyjne: przedmiotowe, artystyczne, turystyczno-krajoznawcze oraz informatyczne, a za dodatkową opłatą dzieci uczęszczają mogą na zajęcia z robotyki i karate.

Przy szkołach działają następujące kluby dla dzieci i młodzieży: Uczniowski Klub Sportowy Przełaj, Uczniowski Klub Sportowy Komorzanka, Szkolny Klub Sportowy, „WF z AWF”, Polski Czerwony Krzyż, Liga Ochrony Przyrody.

W 2022 roku szkoły w Chrzanie, Dobieszczyźnie i Żerkowie wzięły udział w programie „Poznaj Polskę”, w ramach którego zorganizowano wycieczki szkolne m.in. do Torunia, Biskupina, Gniezna, Gdańska, Malborka, Warszawy i Krakowa. Całkowity koszt realizacji programu wyniósł 87 355,00 zł (z czego dofinansowanie wyniosło 56 360,00 zł).

Za dowozy i odwozy uczniów ze szkół na terenie Gminy w roku szkolnym 2023/2024 odpowiada firma Usługi Transportowe Roman Grzelak.

W celu określenia jakości nauczania na poziomie podstawowym w Gminie Żerków przeanalizowano wyniki egzaminów ósmoklasisty, jakie osiągnęli uczniowie szkół. Na poniższym wykresie zestawiono średnie wyniki z poszczególnych przedmiotów w 2023 roku w Gminie Żerków i porównano ze średnią w powiecie oraz województwie. W przypadku języka angielskiego uczniowie Gminy Żerków średnio uzyskiwali wyniki niższe niż ogół uczniów w powiecie oraz województwie. Podobna sytuacja klaruje się w przypadku matematyki. Żerkowskie szkoły odznaczają się jednak bardzo dobrymi wynikami z egzaminu z języka polskiego. W tym przypadku odnotowano najwyższe wartości w stosunku do średniej dla powiatu oraz województwa.

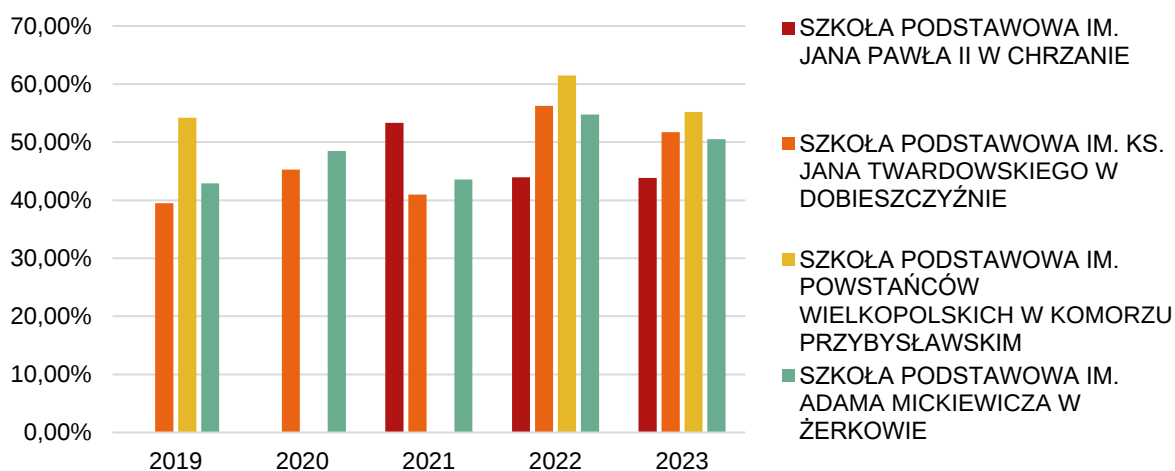
Ryc. 29. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Żerków w 2023 roku na tle średniej dla powiatu oraz województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Następnie przeanalizowano wyniki z poszczególnych egzaminów w ujęciu 5-letnim w każdej z żerkowskich szkół. W poszczególnych latach, niektóre szkoły nie odnotowały na tyle reprezentatywnej grupy zdających, aby Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu opublikowała ich statystyki. W kolejnych latach były to:

- W 2019 roku – Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chrzanie;
- W 2020 roku – Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chrzanie oraz Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim;
- W 2021 roku – Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim.

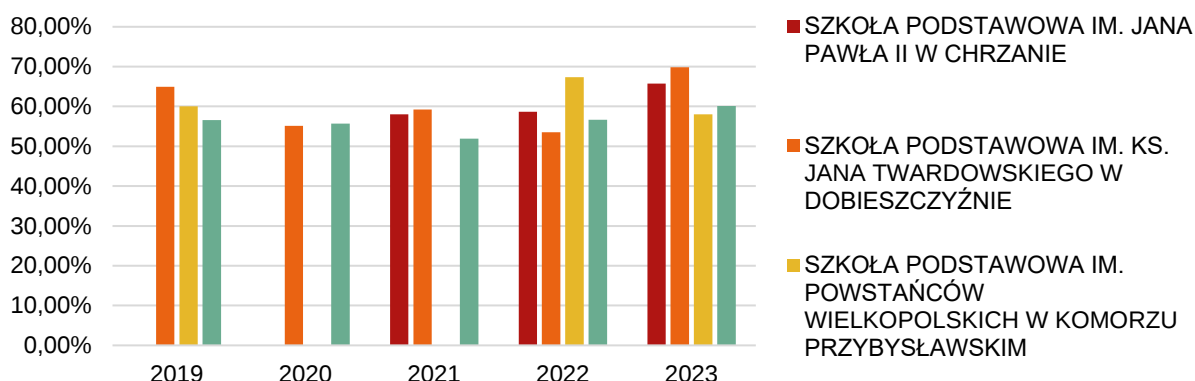
W przypadku języka angielskiego najlepsze wyniki przez wszystkie lata osiągała Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim (55,20%). Patrząc na średnią wszystkich szkół najlepsze wyniki ogółem uczniowie Gminy Żerków uzyskali w roku 2022 (54,12%). Wyniki te spadły nieco w 2023 roku, jednak wciąż utrzymywały się na dość wysokim poziomie. Warto zauważyć stosunkowo duży spadek średnich wyników uczniów w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Chrzanie na przestrzeni lat 2021-2023 (z 53,33% do 43,85%). Odwrotną sytuację obserwuje się w Szkole Podstawowej im. Ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie, której uczniowie od 2021 roku mocno ponieśli swój poziom (wyniki wzrosły z 41,00% do 51,74%).

Ryc. 30. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w szkołach na terenie Gminy Żerków w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

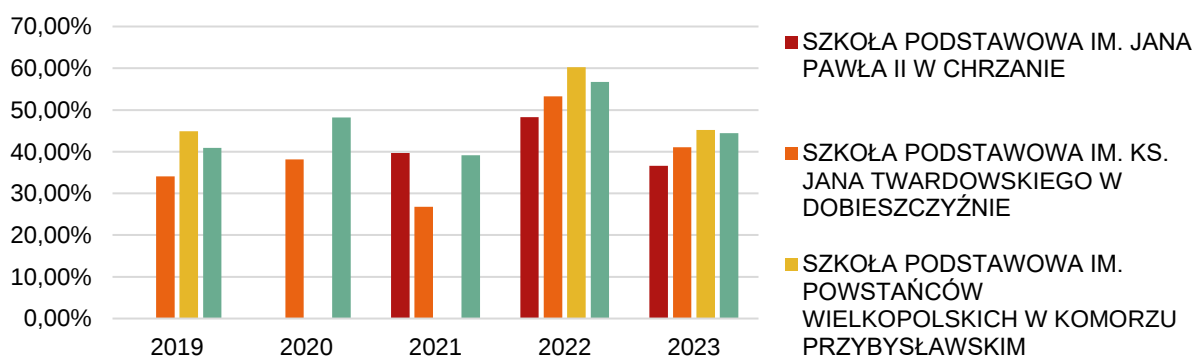
Język polski przez wszystkie analizowane lata wypadł najlepiej wśród przedstawionych przedmiotów. W tym przypadku znów w 2022 roku przodowała Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim, natomiast w 2023 roku wyższe wyniki uzyskali uczniowie Szkoły Podstawowej im. Ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie (69,87%) oraz Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Chrzanie (65,77%).

Ryc. 31. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w szkołach na terenie Gminy Żerków w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

W przypadku matematyki obserwuje się największe zróżnicowanie wyników na przestrzeni analizowanych lat w poszczególnych szkołach. Najniższe średnie wyniki wszystkich szkół odnotowano w roku 2021 (35,21%), natomiast już w 2022 roku wyniki wzrosły na tyle, że były najwyższe przez cały analizowany okres (średnio 54,62%). Najwyższymi wynikami egzaminów z matematyki mogli pochwalić się uczniowie Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim. Największą pozytywną zmianę natomiast obserwuje się w Szkole Podstawowej im. Ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie w latach 2021-2022 (z 26,80% do 53,26%).

Ryc. 32. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki w szkołach na terenie Gminy Żerków w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Na terenie Gminy Żerków nie ma szkół ponadpodstawowych. Głównymi kierunkami dojazdów do szkół z kolejnego etapu edukacji są:

- W Jarocinie:
 - Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 1;
 - Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 2;
- W Tarcach – Zespół Szkół Przyrodniczo-Biznesowych im. Jadwigi Dziubińskiej;
- We Wrześni:
 - Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. dr. R. Abrahama;

- o Zespół Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Cassino we Wrześni;
- o Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich;
- o Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza we Wrześni;
- o Liceum Profilowane nr 2.

Do szkół spoza terenu Gminy Żerków w 2022 roku uczęszczało 150 uczniów zamieszkujących Gminę Żerków. W tabeli poniżej zaobserwować można, iż jest to ponad dwukrotny wzrost tej liczby od 2019 roku.

Tabela 16. Liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie i poza terenem Gminy Żerków na przestrzeni lat 2018-2022 (os.)

	2018	2019	2020	2021	2022
łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami "0"	964	838	846	844	880
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin	72	64	150	155	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące wykonania wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2017-2022. Wynika z niej, że wydatki bieżące na oświatę wzrosły w badanym okresie o 6 090 084,19 zł. Najwyższy udział w 2022 roku stanowiły wydatki bieżące przeznaczone na wynagrodzenia i pochodne. Gmina w badanym okresie największe środki na inwestycje w dziale oświaty i wychowania przeznaczyła w 2022 roku i była to kwota 1 104 386,29 zł. W 2019 oraz 2020 roku natomiast nie odnotowano żadnych wydatków majątkowych. Warto zauważyć spadek stopnia pokrycia wydatków subwencją oświatową, który w 2017 roku wynosił 64%, a w 2022 roku już tylko 53%.

Tabela 17. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Żerków w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
WYDATKI OGÓŁEM	13 476 434,69	13 735 372,73	14 413 096,39	14 549 498,96	16 078 203,04	19 566 518,88
Wydatki bieżące, w tym:	13 458 384,70	13 695 372,73	14 413 096,39	14 549 498,96	15 825 603,04	18 462 132,59
Wynagrodzenia i pochodne	9 355 485,25	9 552 360,43	10 271 121,89	10 336 214,06	11 159 550,10	12 084 094,90
Pozostałe wydatki bieżące	4 102 899,45	4 143 012,30	4 141 974,50	4 213 284,90	4 666 052,94	6 378 037,69
Wydatki majątkowe	18 049,99	40 000,00	0,00	0,00	252 600,00	1 104 386,29
SUBWENCJA OŚWIATOWA	8 642 468,00	8 581 352,00	9 094 610,00	9 130 453,00	9 805 708,00	10 345 361,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	4 833 966,69	5 154 020,73	5 318 486,39	5 419 045,96	6 272 495,04	9 221 157,88
Stopień pokrycia	64%	62%	63%	63%	61%	53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Kultura i sport

Podmiotem realizującym zadania z zakresu kultury oraz sportu i rekreacji na terenie Gminy Żerków jest Ośrodek Kultury i Rekreacji „Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne”, należący do Gminy Żerków. Do jego głównych zadań należą:

- organizowanie zespołowego i indywidualnego uczestnictwa w kulturze;
- opieka nad amatorskim ruchem artystycznym;

- dokumentacja form życia kulturalnego i społecznego w Gminie;
- realizacja usług z zakresu sportu i masowej kultury fizycznej;
- prowadzenie działalności służącej upowszechnianiu kultury fizycznej i sportu.

Ośrodek może prowadzić działalność w zakresie turystyczno-wypoczynkowym. W Ośrodku, poza pokojami do wynajęcia i restauracji, dostępna jest kręgielnia, kompleks basenów odkrytych, siłownia, sauna oraz kabina ciepła. Warto także dodać, że Ośrodek prowadzi także Orkiestrę Dętą Miasta i Gminy Żerków, a także Chór Babie Lato.

Kolejnym podmiotem realizującym zadania z zakresu upowszechniania kultury jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków, która z kolei odpowiada za gromadzenie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczalni międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami, prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej oraz popularyzacja książek i czytelnictwa. Instytucja współpracuje z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji „Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne”.

Ponadto, na terenie Gminy istnieją liczne świetlice wiejskie wykorzystywane jako miejsce spotkań i integracji społeczności lokalnych. Są to obiekty w miejscowościach: Bieździadów, Brzóstków, Chrzan, Dobieszczyzna, Ludwinów, Stęgosz, Żerniki, Lisew, Raszewy, Miniszew, Żółków, Komorze Przybysławskie, Szczonów, Sierszew oraz Lgów. Do najokazalszych obiektów tego typu należy tzw. „Dworek” w Lubinii Małej, który niegdyś pozostawał częścią założenia dworsko-folwarcznego. Obecnie wykorzystywany jest jako świetlica oraz Wiejskie Centrum Kultury (od 2010 roku).

Ważnym obiektem kulturalnym w Gminie Żerków jest również Muzeum Adama Mickiewicza znajdujące się na terenie Mickiewiczowskiego Parku Kulturowego w Śmiełowie. Budynek Muzeum stanowi pałac klasycystyczny z końca XVIII wieku. Muzeum oferuje m.in. lekcje z warsztatami dla szkół, cykl zajęć wakacyjnych oraz organizuje konkursy mające na celu pogłębianie wiedzy o zbiorach muzealnych.

Oprócz obiektów kulturowych, Gmina Żerków posiada również następujące obiekty sportowe:

- Stadion Sportowy im. Janusza Jajczyka w Żerkowie;
- Hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Żerkowie;
- Strzelnica Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Żerkowie;
- Kort tenisowy w Żerkowie;
- Kompleks basenowy w Żerkowie;
- Boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Żerkowie;
- Boisko sportowe w Chrzanie;
- Boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Dobieszczyźnie;
- Siłownia zewnętrzna w Komorzu Przybysławskim;
- Sale sportowe w Komorzu Przybysławskim, Chrzanie, Dobieszczyźnie.

Ponadto warto dodać, że na terenie Gminy Żerków zlokalizowanych jest wiele Otwartych Stref Aktywności (OSA), z których mieszkańcy mogą rozwijać swoją aktywność fizyczną.

Do najważniejszych cyklicznych wydarzeń kulturalnych i sportowych odbywających się na terenie Gminy Żerków zaliczają się: Dni Żerkowa, Bieg uliczny Górka Żerkowska, zawody lekkoatletyczne, Grand Prix Kaczmarek Electric MTB. Wydarzeniem wyróżniającym Gminę na tle innych jest przede wszystkim festiwal muzyczny **Wieża Rocka**, odbywający się podczas Dni Żerkowa. Równie ciekawym wydarzeniem jest **bieg uliczny Górka Żerkowska**, który wchodzi w skład Grand Prix Powiatu Jarocińskiego.

Ryc. 33. Przebieg trasy biegu ulicznego Górka Żerkowska z 2023 roku
Źródło: <https://www.zerkow.pl/asp/gorka-zerkowska,43,artykul,62,4439>.

Kolejnym interesującym wydarzeniem organizowanym przez Urząd Miasta i Gminy Żerków oraz Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne są „**Rockowe Zaduszki**”. Impreza organizowana jest corocznie (od 6 lat) w pierwszej połowie listopada. Podczas niej, podobnie jak w przypadku Wieży Rocka, odbywają się koncerty zespołów rockowych (w 2023 roku były to zespoły TSA MNK oraz KSU).

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Żerków odpowiadają funkcjonariusze Posterunku Policji przy ul. Kolejowej w Żerkowie (od 3 października 2023 roku). W jego strukturze działa czterech funkcjonariuszy.

Na terenie Gminy działa monitoring wizyjny, obejmujący tereny obiektów sportowych oraz placów zabaw.

Za ochronę przeciwpożarową odpowiada osiem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Trzy z nich (w Dobieszczyźnie, Ludwinowie i Żerkowie) wpisane są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki wspomagają swoimi działaniami wydarzenia kulturalne organizowane przez Gminę.

Tabela 18. Wykaz jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej z terenu Gminy Żerków

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w KSRG*	Wydarzenia gminne współorganizowane przez jednostkę
OSP Chrzan	ul. Żerkowska 12	NIE	Jednostki OSP zapewniają ochroną przeciwpożarową oraz zabezpieczają m.in. parkingi samochodowe podczas okolicznych imprez tj. Dni Żerkowa, Dożynki
OSP Bieździadów	Bieździadów 68	NIE	
OSP Dobieszczyzna	Dobieszczyzna 38	TAK	
OSP Komorze	Komorze Przybysławskie 30	NIE	
OSP Ludwinów	Ludwinów 77	TAK	
OSP Żerków	Wiosny Ludów 1 63-210 Żerków	TAK	
OSP Żerniki	Żerniki 23	NIE	
OSP Szczonów	Szczonów	NIE	

*Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Żerków.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

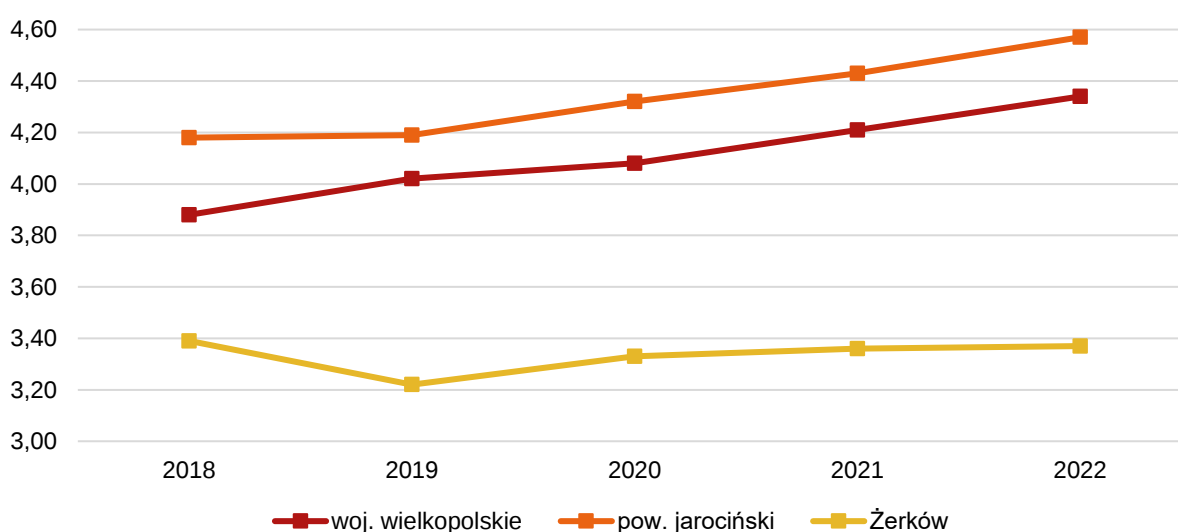
W obrębie Gminy istnieją organizacje pozarządowe, które aktywnie prowadzą swoją działalność. Instytucje te gromadzą osoby zainteresowane określonymi dziedzinami, umożliwiając im wspólne spędzanie czasu, rozwijanie swoich zainteresowań oraz realizowanie pasji. Organizacje pozarządowe odgrywają istotną rolę we wspieraniu rozwoju społeczności lokalnych oraz świadczeniu pomocy osobom potrzebującym. Wśród nich wyróżnia się:

- **Fundacja „Zerknij Tu”** – celem fundacji jest m.in. działalność na rzecz rozwoju lokalnego (przede wszystkim obszarów wiejskich), wzmocnienie kapitału społecznego, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, rozwój talentów, wspieranie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych;
- **Fundacja „W dobra stronę”** – celem fundacji jest wspomaganie procesu resocjalizacji osób osadzonych w zakładach penitencjarnych oraz pomoc dla osób, instytucji i organizacji, których celem jest zwalczanie i zapobieganie patologiom społecznym;
- **Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „EUROPEJCZYK”** – celem towarzystwa jest organizowanie całorocznej rekreacji i zawodów sportowych dla dzieci i dorosłych;
- **Stowarzyszenie „FAIR PLAY” Żerków** – celem stowarzyszenia jest m.in. wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, promowanie aktywnych form wypoczynku i wydarzeń sportowych, rozwój psychofizyczny oraz wspieranie inicjatyw społecznych;
- **Stowarzyszenie „Ziemia Żerkowska”** – celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju Gminy Żerków poprzez m.in. aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, pomoc społeczną, działalność charytatywną, ratownictwo i ochronę ludności oraz działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- **Kurkowe Bractwo Strzeleckie Żerków** – celem bractwa jest podtrzymanie 300-letniej tradycji kurkowego bractwa strzeleckiego, pielęgnowanie i wychowanie w poczuciu obowiązku względem ojczyzny, doskonalenie się w posługiwaniu bronią palną, organizowanie zawodów strzeleckich oraz udzielanie pomocy potrzebującym;

- **Stowarzyszenie lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej RP im. Marii Dominiki** – celem stowarzyszenia jest rozwijanie aspektów wychowawczych, kulturalnych i społecznych w ramach uznanego wzoru człowieka i społeczeństwa inspirowanych wizją chrześcijańską oraz prezencyjnym systemem ks. Bosko i kultury salezjańskiej;
- **Stowarzyszenie Lokalna Grupa działania LGD „Zaścianek”** – celem stowarzyszenia jest zrównoważony rozwój obszaru Gminy poprzez m.in. wzrost spójności społecznej obszaru, poprawę jakości życia mieszkańców, budowanie kapitału społecznego, aktywizację społeczności lokalnej oraz wyrównanie szans osób starszych i dyskryminowanych grup społecznych;
- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Gminne Koło Żerków** – zrzeszające osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami;
- **33 Wielopoziomowa Drużyna Harcerska im. Mikołaja Kopernika ze Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Żerkowie** – drużyna harcerska, której celem nadrzędnym jest kształtowanie osobowości człowieka i jego rozwój intelektualny, społeczny, duchowy i fizyczny oparty na tworzeniu więzi międzyludzkich;
- **Koła Gospodyń Wiejskich** w miejscowościach Żółków, Raszewy, Ludwinów, Dobieszczyzna, Lubinia Mała, Miniszew, Prusinów, Żerniki, Komorze Przybysławskie, Szczonów, Antonin, Bieździadów, Chrzan, Stęgosz, Brzostków, Lisew.

Ponadto na terenie Gminy działa aktywnie kilka klubów sportowych, takich jak: Gminny Klub Sportowy Żerków, KS VOLLEY, UKS „KOMORZANKA”, UKS „PRZEŁAJ”, SALOS.

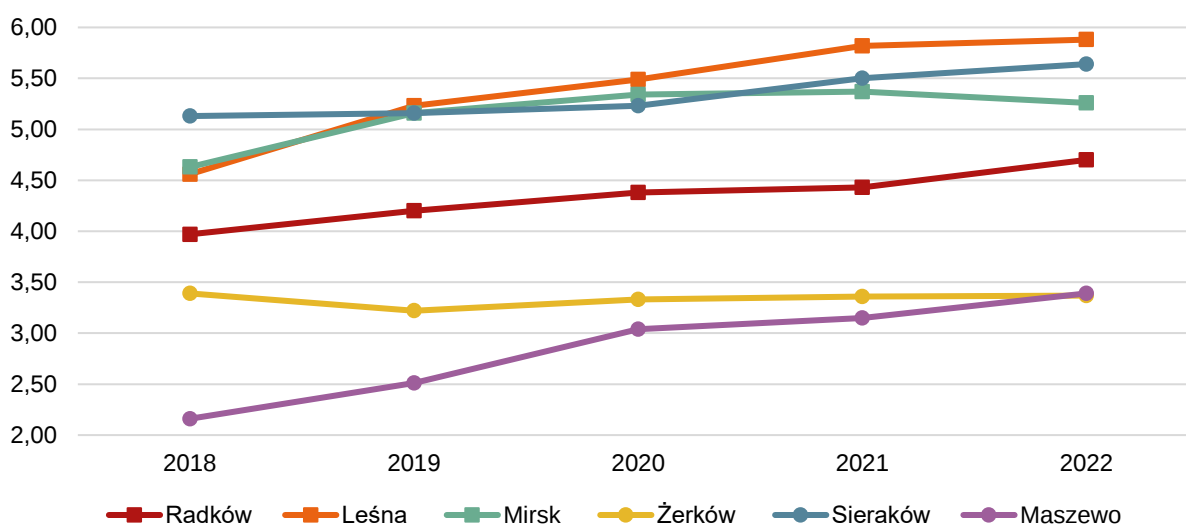
Jak wykazano powyżej, na terenie Gminy Żerków działają aktywnie różne organizacje pozarządowe. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się tej sytuacji w przeliczeniu na wskaźnik obrazujący liczbę działających w Gminie fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika zestawiono w latach 2018-2022 i porównano ze średnimi wartościami dla powiatu i województwa. Wskaźnik dla wszystkich badanych jednostek rośnie w analizowanych latach, chociaż od 2020 roku w samej Gminie Żerków wzrost ten jest mniej intensywny niż w powiecie i województwie. Dodatkowo we wszystkich analizowanych latach wskaźnik ten dla Gminy Żerków był zdecydowanie niższy niż średnia dla powiatu i województwa.

Ryc. 34. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żerków na tle średnich wartości dla powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wspomniany wskaźnik zestawiono również z grupą porównawczą, gdzie Gmina Żerków przez cały badany okres plasowała się na niemal najniższym poziomie. Sytuacja Gminy w kwestii organizacji pozarządowych jest więc mniej korzystna niż w pozostałych przedstawionych jednostkach.

Ryc. 35. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w grupie porównawczej w latach 2018-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W poniższej tabeli zestawiono ze sobą kwoty dofinansowań przyznanych przez Gminę Żerków dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie Gminy. Ze sprawozdań wynika, iż w przedstawionym okresie dofinansowanie otrzymała każda organizacja, która się o nie ubiegała. W roku 2021 nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie – przyczyną takiego stanu rzeczy było uniemożliwienie działań danych organizacji z powodu pandemii Covid-19. We wszystkich latach konkursy na dofinansowania dotyczyły „Wspierania i upowszechniania kultury fizycznej”.

Tabela 19. Dofinansowania dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz pożytku publicznego w latach 2021-2022

2020	Kwota dotacji	2022	Kwota dotacji
Stowarzyszenie „Fair Play” Żerków	14 000,00 zł	Salezjańska Organizacja Sportowa Stowarzyszenie Lokalna RP im. Marii Dominiki	20 000,00 zł
Salezjańska Organizacja Sportowa Stowarzyszenie Lokalna RP im. Marii Dominiki	14 000,00 zł	-	

Źródło: sprawozdania z realizacji "Rocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie" za lata 2020, 2021, 2022.

Ponadto Gmina Żerków w marcu 2023 roku utworzyła Młodzieżową Radę Miejską na podstawie Uchwały Nr LXII/352/2023 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 9 marca 2023 r. w sprawie utworzenia Młodzieżowej Rady Miejskiej Żerkowa. W skład Rady wchodzi 15 członków, będącymi uczniami Szkół Podstawowych zlokalizowanych na terenie Gminy Żerków:

- Ośmiu radnych ze Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Żerkowie;
- Trzech radnych ze Szkoły Podstawowej im. Ks. Jana Twardowskiego w Dobieszczyźnie;
- Dwóch radnych ze Szkoły Podstawowej im. Św. Jana Pawła II w Chrzanie;

- Dwóch radnych ze Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Komorzu Przybysławskim.

Członkowie Rady wybierani są na roczną kadencję.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka medyczna dla mieszkańców Gminy Żerków zapewniana jest przede wszystkim przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej (NZOZ), które zlokalizowane są miejscowościach Żerków oraz Dobieszczyźnie. Szczegółowe dane poszczególnych placówek umieszczone zostały w tabeli poniżej.

Tabela 20. Placówki medyczne na terenie Gminy Żerków

Poradnie/gabinety podstawowej opieki zdrowotnej:	Przychodnie specjalistyczne	Leczenie stomatologiczne
Grupowa praktyka pielęgniarska „Nasze zdrowie” S. C. w Żerkowie	NZOZ „Dosmed” Przychodnia Lekarza Rodzinno – Dział Fizjoterapii w Dobieszczyźnie	Gabinet Stomatologiczny Maria Rybczyńska w Dobieszczyźnie
Jolanta Bartmańska, Indywidualna Praktyka Położnej w Żerkowie		
NZOZ „Medyk” Poradnia Lekarza Rodzinno i Laboratorium diagnostyczne w Żerkowie		
NZOZ „Dosmed” Przychodnia Lekarza Rodzinno w Dobieszczyźnie		NZOZ Stomatologiczny „Żer-dent” w Żerkowie
NZOZ Poradnia Lekarza Rodzinno „Żermedic” w Żerkowie		

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://gsl.nfz.gov.pl/GSL/GSL/POZ>.

Na terenie miasta Żerków zlokalizowane są trzy apteki.

Najbliższa stacja pogotowia znajduje się w Jarocinie, przy ul. Śródmiejskiej 33. Oddalona jest ona o 14 km od miasta Żerków.

Gmina nie dofinansowuje nieobowiązkowych szczepień dla mieszkańców. Współpracuje natomiast z innymi podmiotami w zakresie realizacji programów profilaktycznych. Są to następujące organizacje:

- OPEN S.A. Poznań – badania mammograficzne;
- LARGO Poznań – badania mammograficzne;
- NS ZOZ „Diagnostyk” Zielona Góra – badania mammograficzne;
- OPEN S.A. Poznań – profilaktyka nowotworów dolnego odcinka przewodu pokarmowego.

Za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Żerków odpowiadają cztery podmioty: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żerkowie, Dom Pomocy Społecznej w Raszewach, Środowiskowy Dom Samopomocy w Dobieszczyźnie oraz Zakład Aktywności Zawodowej w Żerkowie. Do podstawowych zadań pomocy społecznej należą: wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań mających na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem. W osiąganiu wyznaczonych celów służy udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej,

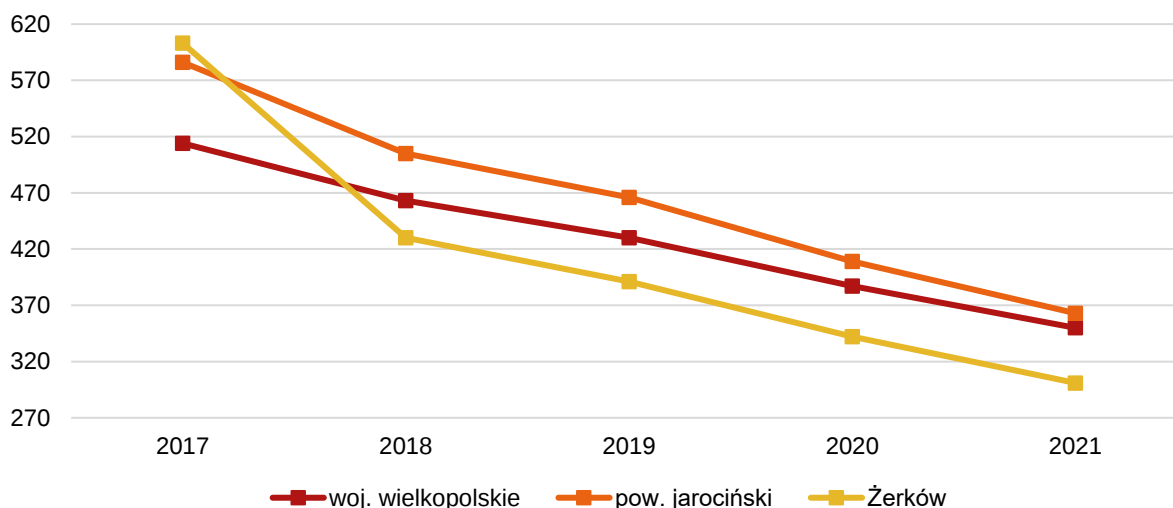
usługowej, poradnictwa oraz pracy socjalnej. W poniższej tabeli zestawiono ze sobą wymienione wcześniej podmioty pomocowe wraz z wyszczególnieniem oferty dla mieszkańców Gminy.

Tabela 21. Podmioty realizujące zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Żerków

Nazwa podmiotu:	Lokalizacja	Podstawowa oferta dla mieszkańców
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żerkowie	ul. Kolejowa 21, 63-210 Żerków	pomoc społeczna, usługi opiekuńcze, świadczenia rodzinne
Dom Pomocy Społecznej w Raszewach	Raszewy 56, 63-210 Żerków	opieka całodobowa dla 30 osób chorych psychicznie
Środowiskowy Dom Samopomocy w Dobieszczyźnie	Dobieszczyzna 55, 63-210 Żerków	zajęcia dzienne dla 36 osób z zaburzeniami psychicznymi
Zakład Aktywności Zawodowej w Żerkowie	ul. Jarocińska 35a, 63-210 Żerków	poligrafia, niszczenie dokumentów, pralnia, ozdoby okolicznościowe, wypożyczalnia rowerów i kajaków, praca dla osób z niepełnosprawnościami, rehabilitacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

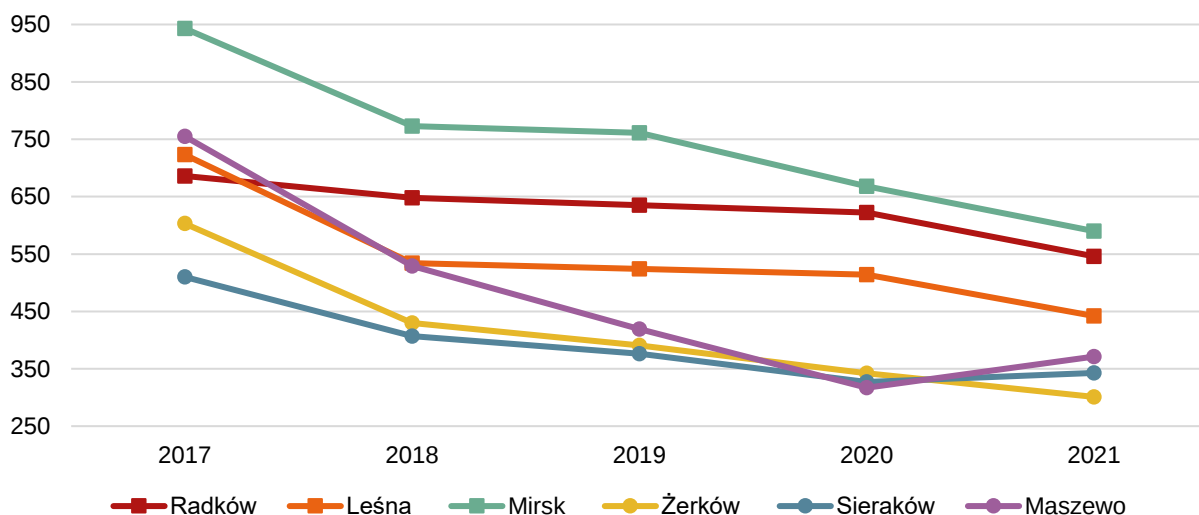
Wykres poniżej przedstawia ogólną liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021 w Gminie Żerków. Wartości te zestawione zostały ze średnimi wielkościami dla powiatu jarocińskiego oraz województwa wielkopolskiego. Zauważyć można, że we wszystkich analizowanych jednostkach wartości wskaźnika spadają, co jest sytuacją pozytywną. Gmina wypada bardzo korzystnie na tle jednostek wyższego szczebla, gdyż od 2018 roku odnotowuje wartości najniższe. Również dynamika zmian jest lepsza niż średnio w powiecie oraz województwie, co znaczy, że liczba beneficjentów spada tam najszybciej.

Ryc. 36. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Żerków na tle średniej dla powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminach z grupy porównawczej, Gmina Żerków również wypada bardzo korzystnie. Załedwie jedna gmina (Maszewo) odnotowuje większą dynamikę zmian od Gminy Żerków. Ważne jest jednak, iż w Gminie Żerków zmiany te są bardziej korzystne niż w Gminie Maszewo, gdyż przez cały okres odnotowuje ona spadek liczby beneficjentów, kiedy w Gminie Maszewo liczba ta od 2020 roku wzrasta.

Ryc. 37. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w grupie porównawczej w latach 2017-2021
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym gminy, nałożonym przez Ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu. Polityka mieszkaniowa Gminy Żerków prowadzona jest na podstawie Uchwały Nr III/21/18 Rady Miejskiej Żerkowa z dnia 27 grudnia 2018 r. w sprawie Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Żerków na lata 2019-2024.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę mieszkań socjalnych i komunalnych będących w zasobie Gminy Żerków w latach 2018-2022. Zauważyć można, że w roku 2021 Gmina zlikwidowała dziewięć mieszkań komunalnych, natomiast liczba mieszkań socjalnych pozostaje bez zmian. Średni czas oczekiwania na mieszkania komunalne wynosi około 36 miesięcy.

Tabela 22. Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych w zasobie Gminy Żerków w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkań komunalnych	64	64	64	53	53
Liczba mieszkań socjalnych	6	6	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

CZĘŚĆ 4: POTENCJAŁ ENDOGENICZNY GMINY

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030, str. 118), potencjał endogeniczny oznacza specyficzną dla danego obszaru (regionu, powiatu, gminy, obszaru powiązanego funkcjonalnie) cechę, która może być podstawą jego dalszego rozwoju (przynoszącą korzyści społeczne i ekonomiczne) nie tylko ze względu na obiektywnie korzystne uwarunkowanie, które stanowi, ale często także ze względu na fakt odróżniania danego obszaru od jego sąsiedztwa (potencjał endogeniczny jako cecha różnicująca obszary). Potencjał endogeniczny może być przewagą konkurencyjną i w ujęciu regionalnym może stanowić podstawę do budowy specjalizacji gospodarczej, natomiast w ujęciu lokalnym – powinien być podstawą dla budowy strategii rozwoju.

Podniesienie endogenicznego potencjału gminy opiera się na wykorzystaniu specyficznych uwarunkowań gminy (jego lokalnych potencjałów) do rozwoju lub wzmacniania jego walorów endogenicznych, w tym kulturowych i turystycznych, zapewniając zrównoważony rozwój regionu. Wśród potencjałów endogenicznych obszaru wyróżnić można dziedzictwo kulturowe, obiekty i postacie historyczne stanowiące o rozpoznawalności i tożsamości miejsca, wydarzenia kulturalne skupiające mieszkańców i przyciągające przyjezdnych oraz budujące tożsamość i rozpoznawalność gminy, czy też zasoby przyrodnicze, takie jak krajobraz, flora, fauna, powietrze, które mogą być atrakcyjne do spędzania aktywnego i biernego odpoczynku na łonie natury, szczególnie dla mieszkańców miast, którzy na co dzień mają do nich ograniczony dostęp.

Takim potencjałem endogenicznym dla Gminy Żerków jest bez wątpienia potencjał kulturowy związany z postacią Adama Mickiewicza. To tutaj, podczas trzytygodniowego pobytu w 1831 r. w Pałacu w Śmiełowie, poeta miał okazję poznać tradycje wielkopolskie, które stały się źródłem inspiracji dla wielu wątków i tematów poruszonych w epopei narodowej – Panu Tadeuszu m.in. polowanie z chartami, opis Arcyserwisu, a możliwe nawet – opisu przyrody w inwokacji. Ze względu na rozwijający się kult Adama Mickiewicza w Śmiełowie, stał się on miejscem pobytu wielu wybitnych osób ze świata kultury, polityki i duchowieństwa m.in. Henryka Sienkiewicza, Ignacego Jana Paderewskiego, Marii Goreckiej – córki Mickiewicza, Ludomira Różyckiego, Wojciecha Kossaka, Władysława Tatarkiewicza, gen. Józefa Hallera czy prymasa Edmunda Dalbora.

Obecnie w Pałacu w Śmiełowie mieści się Muzeum Adama Mickiewicza – jedyne w Polsce dedykowane narodowemu wieszczowi. Zostało zaaranżowane w stylistyce z około 1830 roku i wypełnione licznymi pamiątkami związanymi z życiem i twórczością Adama Mickiewicza, a także pamiątkami po Juliuszu Słowackim, Cyprianie Kamiliu Norwidzie czy rodzinie Chełkowskich (właścicielach majątku do czasu przejścia go przez Skarb Państwa po II wojnie światowej, osobach o wielkich wartościach patriotycznych popierających aktywność naukową i kulturalną oraz popularyzatorach postaci Adama Mickiewicza). Założycielką Muzeum była Maria Chełkowska – ziemianka, działaczka społeczna i polityczna, filantropka i krzewicielka kultu Adama Mickiewicza w Śmiełowie. Brała ona również udział w spotkaniach ze słynnymi Polakami, np. z Marią Gorecką (córką Mickiewicza), Henrykiem Sienkiewiczem, Wojciechem Kossakiem, gen. Józefem Hallerem, utrzymywała stałą korespondencję z Józefem Piłsudskim oraz udzielała się społecznie w stowarzyszeniach, organizacjach charytatywnych oraz nauczała dzieci wiejskie języka polskiego, co przyczyniło się do strajku antyniemieckiego w szkole śmiełowskiej.

Do wybitnych postaci mieszkających na terenie Gminy Żerków zalicza się również Jacob Steinhardt – niemiecko-izraelski grafik i malarz, który był stypendystą Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu, studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie, u Lovisa Corintha i Hermanna Strucka, w Paryżu u Jean-Paula Laurensa. Wystawiał z Ludwigiem Meidnerem na pierwszej Wystawie Ekspresjonistów w

Berlinie. Był także dyrektorem szkoły plastycznej w Palestynie i Wydziału Grafiki w Akademii Sztuki i Projektowania Besaleel w Jerozolimie. Najbardziej znany jest z drzeworytów przedstawiających sceny biblijne i inne żydowskie tematy. Zdobył kilka międzynarodowych nagród i miał wystawy w różnych krajach świata. Jego dzieła znajdują się w Muzeum Narodowym w Berlinie.

W Żerkowie, na kanwie bardzo silnej pamięci o Mickiewiczu, powstał również Ośrodek Kultury i Rekreacji Mickiewiczowskie Centrum Turystyczne, do którego zadań należy tworzenie, upowszechnianie i ochrona wszelkich form działalności w zakresie kultury, turystyki i rekreacji oraz aktywizowanie społeczności lokalnej, a także Mickiewiczowski Park Kulturowy obejmujący miasto Żerków oraz wsie Brzóstków, Gęczew, Lgów oraz Śmiełów, mający na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi.

Za promowanie walorów kulturowych Gminy odpowiada również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków, w której regularnie odbywają się zajęcia biblioteczne oraz Akademia Malucha. Warunki lokalowe Biblioteki ograniczają jednak rozwój oferty kulturalnej Gminy, która wymaga odpowiedniej przestrzeni. Mieści się ona w tymczasowo użytkowanym budynku Centrum Aktywności Lokalnej, w którym znajdują się również: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żerkowie i Posterunek Policji.

Obszar Gminy jest również atrakcyjny ze względu na swoje walory przyrodnicze. W 1989 r. utworzono tutaj obszar chronionego krajobrazu „Szwajcaria Żerkowska”, który w przeważającej większości wchodzi w skład Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Charakteryzuje się on bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu tworzącą pagórkowaty krajobraz poprzecinany rzekami, bogatą szatą roślinną i występowaniem rzadkich gatunków zwierząt. Najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu jest tzw. Wał Żerkowski z najwyższymi wzniesieniami – Łysą Górą (161 m n.p.m.) i Górą Żerkowską (155 m n.p.m.) zlokalizowany w centrum Szwajcarii Żerkowskiej. Na jego zboczach utworzono platformę widokową, z której można podziwiać najlepszy widok na liczne lasy, wsie, pola czy zabytki.

LISTA PROJEKTÓW IIT

Tytuł projektu:	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków im. Marii Chełkowskiej w kamienicy Jakoba Steiharda
Beneficjent:	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków
Numer działania:	Działanie FEWP.07.03.Kultura i turystyka
Typ projektu:	1. Działania na rzecz dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury na obszarach miejskich
Odniesienie do celu w Strategii:	Cel operacyjny 2.2. Rozwinięta oferta kulturalna, turystyczna i rekreacyjna
Zakres działań:	Zadanie ma na celu adaptację i rozbudowę budynków, które zostały zakupione przez Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Żerków, w których mieszkał słynny malarz i grafik pochodzenia żydowskiego – Jakob Steinhardt. Celem adaptacji i rozbudowy budynków jest dostosowanie ich do potrzeb żerkowskiej biblioteki zgodnie ze standardami współczesnych obiektów użyteczności publicznej. Realizując zadanie chcemy otworzyć się na potrzeby mieszkańców gminy Żerków, czyli uzyskać warunki lokalowo-techniczne, aranżacyjne i wyposażeniowe do rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców, w tym służące podnoszeniu ich kompetencji czytelniczych oraz zwiększeniu poziomu atrakcyjności świadczonych usług bibliotecznych. Te potrzeby wybrzmiały na otwartych konsultacjach dla różnych grup wiekowych. Chcemy, by nasza mała biblioteka przekształciła się w nowoczesne, wielofunkcyjne centrum dostępu do wiedzy, informacji, kultury i aktywności obywatelskiej, a także indukowała te aktywności. Władze gminne i samorządowe dotychczas nie kładły nacisku na inwestycje w infrastrukturę kultury. Aby spełniać potrzeby mieszkańców gminy Żerków biblioteka musi zostać przeniesiona do nowej przestrzeni i stać się miejscem kulturalnej działalności oraz integracji mieszkańców. Na ten cel gmina biblioteka pozyskała 2 250 000,00 zł z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2 „Infrastruktury bibliotek 2021-2025”. Otwarcie biblioteki odbędzie się 20 grudnia 2025 r. Regulamin tego źródła finansowania pozwala na łączenie z innymi projektami/ zadaniami. W ramach dofinansowania w roku 2024 r. przewidziano 1 499 106,00 zł - koszty robót budowlanych, koszty transportu, montażu, ubezpieczenia, natomiast w 2025 r. przewidziano 750 894,00 zł - koszty robót inżynierskich, koszty zagospodarowania terenu, koszty zakupu materiałów, urządzeń i wyposażenia. Brak kosztów na: roboty budowlane, wyposażenie biblioteki i „Izby pamięci”.

Prace konieczne do wykonania:

- 1) Przetarg w procedurze ZAPROJEKTUJ-WYBUDUJ – wyłonienie Generalnego Wykonawcy, na bazie PROGRAMU FUNKCJONALNO UŻYTKOWEGO dla inwestycji oraz materiałów wyjściowych, projektu wstępnego i uzyskanych opinii, decyzji, warunków;
- 2) Ustanowienie nadzoru inwestorskiego (również dla etapu projektów szczegółowych – czuwanie nad standardem zgodnym z wytycznymi PFU);
- 3) Przygotowanie dwuetapowej dokumentacji budowlanej pełnobrańkowej (w celu uzyskania pozwolenia na budowę) i technicznej w celu prowadzenia inwestycji: etap I – rozbiórkowej, etap II – adaptacji i modernizacji z rozbudową, podział ma na celu skrócenie harmonogramu prac o 3 miesiące;
- 4) Uzyskanie pozwoleń, uzgodnień wynikających z Prawa Budowlanego oraz innych dokumentów odniesienia;
- 5) Proces budowlany wieloetapowy i pełnobrańkowy: zabezpieczenia i rozbiórki, prace konstrukcyjne, prace instalatorskie, prace montażowe, prace wykończeniowe, wyposażenie podstawowe, prace elewacyjne, prace zagospodarowania terenu;
- 6) Przetarg lub częściowe zapytania ofertowe w procedurze DOSTAW WYPOSAŻENIA – wyłonienie dostawców;
- 7) Wyposażenie obiektu;
- 8) Przygotowanie dokumentacji odbiorowej, odbiory, pozwolenie na użytkowanie obiektu, szkolenia pracowników;
- 9) Wprowadzenie zasobów bibliotecznych do nowej lokalizacji;
- 10) Promocja i otwarcie biblioteki.

Planowane rozwiązania dla nowej lokalizacji:**FUNKCJONALNE**

Podniesienie atrakcyjności oferty biblioteki przez stworzenie nowych przestrzeni – czytelnię, wypożyczalnię dla dorosłych i młodzieży, czytelnię komputerową, pomieszczenie do aktywnej pracy z dziećmi, pomieszczenie do aktywnej pracy z seniorami, strefę gier i multimediów oraz atrakcyjne przestrzenie towarzyszące – zielona biblioteka jako sezonowa czytelnia letnia a także strefa warsztatowa, wystawa czasowa, izba pamięci, kafeateria w holu, wewnętrzne strefy wypoczynku i aktywności.

Zapewnienie dostępności wszystkich przestrzeni dla użytkowników – przestrzeń bez barier architektonicznych i informacyjnych.

ARCHITEKTONICZNO-BUDOWLANE

Modernizacja i adaptacja obiektu ze względu na stan techniczny obiektu - termomodernizacja istniejących obiektów w celu minimalizacji kosztów utrzymania, wymiana nieuszczelnego pokrycia dachowego, wymiana stropów, roboty wzmocniające i naprawcze. Funkcjonalne, nowoczesne wyposażenie i wykończenie wymagane dla obiektów użyteczności publicznej, a także dopasowane do charakteru miejsca – kamienica w małym mieście – efekt familiarności przestrzeni, przenikania i współdzielenia.

KONSERWATORSKIE

Ratowanie zabytkowej substancji tkanki miejskiej - wyburzenie niewartościowej zabudowy wewnętrznej, dopasowanie funkcji do wartości obiektu zabytkowego, odwołanie do historii i osób historycznych związanych z budynkiem, zastosowanie technologii konserwatorskich dla rewaloryzacji elewacji, odtworzenie posadzki w piwnicy, odtworzenie posadzki przejazdu.

TECHNOLOGICZNE

Modernizacja i adaptacja obiektu: ze względu na stan techniczny, wymogi bezpieczeństwa p.poż.- wykonanie nowych systemów instalacji wraz z czujnikami i/lub wyposażeniem pozwalającym na redukcję zużycia energii, wykonanie izolacji przeciwwilgociowa w strefie piwnic – ze względu na stan techniczny, podniesienie standardu i komfortu użytkowania budynku (w tym przez wyposażenie technologiczne dla osób z niepełnosprawnościami), wykorzystanie potencjału istniejącej farmy fotowoltaicznej, zastosowanie dla części nowej rozbudowy materiałów i technologii energooszczędnych. Doposażenie multimedialne i informatyczne.

STOPIEŃ ZAAWANSOWANIA PRZYGOTOWANIA INWESTYCJI

Jesteśmy na końcowym etapie prac przedprojektowych na podstawie ekspertyz i opinii konserwatorskich, technicznych, konstrukcyjnych i ochrony przeciwpożarowej. Przygotowaliśmy materiały wyjściowe do dokumentacji przetargowej tzw. Programu Funkcjonalno-Użytkowego dla przetargu w procedurze Zaprojektuj Wybuduj. Przygotowaliśmy tzw. projekt wstępny wraz z kosztorysem. Uzyskaliśmy pozytywną opinię Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu dotyczącego projektu wstępnego wraz z zakresem działań konserwatorskich.

Pod względem funkcjonalnym projekt zakłada:

- pomieszczenie przeznaczone do aktywnej pracy z dziećmi z wyposażeniem dostosowanym do tej grupy wiekowej,
- wielofunkcyjne pomieszczenie przeznaczone do aktywnej pracy z seniorami (osobami starszymi) z wyposażeniem dostosowanym do tej grupy wiekowej,
- pomieszczenie przeznaczone na pracownię/czytelnię komputerową ze stanowiskami komputerowymi i dostosowanym wyposażeniem,
- czytelnię ogólną,
- hol z kafełnią,
- wypożyczalnię dla dorosłych i młodzieży,
- czytelnię dla dorosłych i młodzieży,
- zieloną czytelnię,
- izbę pamięci zlokalizowaną w piwnicy z wyposażeniem,
- przejście do izby pamięci przez przestrzeń na wystawy czasowe (ściany) do izby pamięci,
- pomieszczenie do opracowania i katalogowania księgozbiorów,
- pomieszczenie biurowe,
- wymagane węzły sanitarne na parterze i piętrze,
- pomieszczenia gospodarcze,
- pomieszczenie techniczne w piwnicy i na poddaszu,
- pomieszczenie socjalne dla pracowników.

Realizacja zadania uwzględnia założenia polityki horyzontalnej dotyczącej zrównoważonego rozwoju.

Realizacja biblioteki w nowej lokalizacji trudnej pod względem technicznym, mimo licznym ograniczeniom ze strony konserwatorskiej i przepisów prawa uwzględnia założenia zrównoważonego rozwoju.

Realizacja nowej biblioteki z wieloletnią umową ze Spółdzielnią należącą do Miasta i Gminy Żerków zawiadującą farmą fotowoltaiczną pozwoli na pozyskiwania energii z tzw. źródła zeroemisyjnego. Wydatki energetyczne systemów wewnętrznych instalacji zaprojektowanych w nowym budynku biblioteki tj. systemu ogrzewania niskotemperaturowego – powierzchnie grzejne, podgrzewu ciepłej wody użytkowej, nagrzewnic systemów wentylacji, chłodzenie przez agregaty systemu klimatyzacji będą bilansowane z farmy. W celach tzw. zabezpieczenia źródła zostanie wykonana kotłownia gazowa, która zabezpieczy podstawowy komfort użytkowania w trakcie zaniżenia produkcji energii pogodozależnej tj. dogrzewanie w okresach zimowych. W ten sposób ograniczymy zanieczyszczenia emitowanych do środowiska, pośrednio zwiększymy efektywności energetycznej i pozyskiwanie energii z niskoemisyjnych źródeł (w tym przypadku zeroemisyjnych) - dzięki hybrydowemu podejściu technologicznemu.

Mimo, że budynek zabytkowy nie musi spełniać wszystkich wymogów energooszczędnego budownictwa - staraniem projektowym z wykorzystaniem sprawdzonych i akceptowanych pod wzgl. konserwatorskim technologii oraz przy zwiększonych nakładach finansowych – projektujemy dla części zabytkowych w zakresie przegród doprowadzenie parametrów przenikalności przegród do wartości wymaganych Warunkami Technicznymi. Dla części rozbudowy w technologii tradycyjnej udoskonalonej wykazanie parametrów energooszczędnych jest wprost realizowane w zakresie projektu.

Realizacja zadania uwzględnia założenia polityki horyzontalnej dotyczącej zapobiegania dyskryminacji, w tym zapewnienia dostępu dla osób z niepełnosprawnościami.

Nowo projektowany budynek uwzględnia standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, pozwala na swobodne poruszanie pomiędzy poziomami dla wózków dziecięcych i osób starszych. Przygotowany kosztorys szczegółowy wyposażenia uwzględnia takie udogodnienia jak:

w zakresie funkcjonalnym: miejsce parkingowe zlokalizowane przy elewacji budynku wraz z zaniżeniem chodnika, zadaszone jednoznacznie oznaczone wejście do budynku, dostępność wszystkich kondygnacji i ich poziomów (razem 5 ze względu na specyfikę obiektów) z wykorzystaniem pełnowymiarowej windy osobowej dla użytku osób niepełnosprawnych, która zgodnie z instrukcją użytkowania obiektu nie będzie wymagała obsługi przeszkolonego personelu i może być użytkowana bez ograniczeń tj. przez wszystkich wizytujących, na kondygnacjach dostępne łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych z dedykowanym wyposażeniem, dodatkowo przygotowane przewijaki dla niemowląt, możliwość poruszania się pomiędzy regałami na wózkach

	inwalidzkich w zakresie bezpieczeństwa: system przyzywowy przy wejściu głównym połączony z ladą obsługi czytelników na parterze, system przyzywowy w łazienkach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, oznaczenia braille'owskie: na poręczach klatki schodowej, pasma kontrastowe posadzek komunikacji i klatki schodowej dla słabowidzących, ustalenie procedur i przeszkolenie obsługi w zakresie ewakuacji osób o ograniczonych zdolnościach poruszania się, w zakresie informacyjnym: oznaczenia braille'owskie i dostosowane dla słabowidzących liternictwo oznaczeń informacyjnych (kontrastowość i wielkość) dla pomieszczeń i sposobie poruszania się po obiekcie oraz samodzielnej obsługi windy, schematy tyflograficzne kondygnacji, zainstalowanie stanowiskowych pętli indukcyjnych dla osób słabosłyszących lub niesłyszących w ladach obsługi (2 lokalizacje), w zakresie komfortu: mobilne i wymienne wyposażenie dla działań warsztatowych dostosowane dla dzieci i seniorów (w tym młodzieży, dorosłych), wydzielenie wizualne i akustyczne stref pracy indywidualnej seniorów/dorosłych od strefy dzieci.
Uzasadnienie projektu pod kątem wykorzystania potencjału gminy w zakresie turystyki i kultury	Opis deficytów w dostępie do infrastruktury Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Żerków jest jedyną biblioteką w gminie. Nie posiada filii bibliotecznych. Użytkujemy tymczasowo w gminnym budynku Centrum Aktywności Lokalnej pierwsze piętro w budynku, w którym znajdują się: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żerkowie (parter i część drugiego piętra) i Posterunek Policji (drugie piętro). Powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotecznych to 164 m kw., składająca się z: - wypożyczalni - jedno pomieszczenie przedzielone w połowie ścianą odgradzającą wypożyczalnię dla dorosłych i wypożyczalnię dla dzieci, - czytelnią - jedno pomieszczenie, które pełni także funkcję sali komputerowej (4 stanowiska) oraz sali warsztatowej. Przestrzeń bardzo ogranicza działalność biblioteki. Czytelnia jest również wykorzystywana na zajęcia warsztatowe. To tutaj regularnie odbywa się Akademia Malucha oraz zajęcia biblioteczne. Przy rozstawieniu stołów i krzeseł jest bardzo ciasno. Uczestnicy zajęć nie mogą się swobodnie poruszać, a osoby z niepełnosprawnością nie mają zapewnionych żadnych standardów. Nie możemy prowadzić wielu warsztatów, m.in. fotograficznych, które wymagają odpowiedniej przestrzeni. Mamy problem z przechowywaniem materiałów większych gabarytów. Deficyty obecnej lokalizacji: - brak wystarczającej powierzchni do prowadzenia animacji czytelniczej, - brak informacji wizualnej zewnętrznej wskazującej lokalizację biblioteki w budynku – przeniesiona w 2021 roku do budynku Centrum Aktywności Lokalnej (wcześniej mieściła się nad salą Ochotniczej Straży Pożarnej w Żerkowie), - brak czytelności, wyodrębnienia biblioteki w strukturze obecnego budynku – przenikanie funkcji poszczególnych instytucji, współużytkowanie pomieszczeń, - brak informacji wizualnej wewnętrznej dla jednoznacznego wyodrębnienia funkcji i prowadzenia do strefy biblioteki,

- brak sali wielofunkcyjnej dla prowadzenia warsztatów dla dzieci,
- brak stref i wyposażenia dostosowanego i sprzyjającego dzieciom,
- brak stref sprzyjającym seniorom,
- brak stref i wyposażenia sprzyjającym przeglądaniu czy pracy w bibliotece,
- wyposażenie niefunkcjonalne, przestarzałe i zużyte,
- brak pomieszczeń uzupełniających podstawową funkcję tj. pomieszczenia do opracowania i katalogowania księgozbiorów,
- platforma dla niepełnosprawnych wymagająca do obsługi przeszkolonego pracownika,
- pogłos w pomieszczeniach.

Uzasadnienie projektu pod kątem wykorzystania potencjału gminy w zakresie turystyki i kultury

Na bazie przeprowadzonych badań konserwatorskich, badań architektonicznych obiektu i zachowanej dokumentacji historycznej oraz wartościowania obiektu zabytku architektury planowana jest rewaloryzacja obiektu zabytkowego w myśl zasady ochrony dziedzictwa jako świadectwa danego czasu i identyfikacji tożsamości miasteczka Żerków „w płynnej czaso-przestrzeni nowoczesności”. Rewaloryzacja ma na celu przywrócenie dawnego wyglądu obiektu przez odtworzenie detali elewacji na podstawie badań architektonicznych i zachowanej dokumentacji historycznej, nadanie nowej funkcji, wpasowanej w wartość konserwatorską na tle obiektów zabytkowych śródmieścia miasta Żerków.

Chcemy, aby biblioteka była przestrzenią, w której każdy może w miłej atmosferze spotkać się ze znajomymi, wziąć udział w dyskusjach, prezentacjach, ciekawych warsztatach i kursach oraz korzystać z Internetu. To będzie instytucja demokratyczna, a także trzecie miejsce dla każdego, bez względu na wiek, płeć, zamożność czy wykształcenie.

*Trzecie miejsce - kawiarnie, biblioteki, kluby, parki - różnią się od przestrzeni domu i szkoły/ pracy, pozwalają na większą swobodę niż hierarchiczne struktury środowiska szkoły/ pracy, lecz z drugiej strony "trudno tam wejść w samej piżamie". To "drugi dom".

Dlatego 12 września biblioteka zakupiła zabytkową kamienicę, w której mieszkał Jacob Steinhardt (ur. 23 maja 1887 w Żerkowie, zm. 11 lutego 1968 w Naharijji) – niemiecko-izraelski grafik i malarz, który był stypendystą Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu, studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie, u Lovisa Corintha i Hermanna Strucka, w Paryżu u Jean-Paula Laurensa. Wystawiał z Ludwigiem Meidnerem na pierwszej Wystawie Ekspresjonistów w Berlinie. Był także dyrektorem szkoły plastycznej w Palestynie i Wydziału Grafiki w Akademii Sztuki i Projektowania Besaleel w Jerozolimie. Najbardziej znany jest z drzeworytów przedstawiających sceny biblijne i inne żydowskie tematy. Zdobył kilka międzynarodowych nagród za te drzeworyty i miał wystawy w różnych krajach świata. Jego dzieła znajdują się w Muzeum Narodowym w Berlinie.

Historia budynku wiąże się z historią artysty, dlatego w izbie pamięci planujemy przestrzeń dokumentującą jego życie. Edukacja lokalna w postaci zajęć

bibliotecznych będzie kładła duży nacisk na tę postać w działaniach plastycznych i malarskich oraz związanych z kulturą żydowską.

Tożsamość tego miejsca jest ogromnym potencjałem i sprawia, że należy pielęgnować postać artysty oraz otwiera nam drogę do wielu kulturalnych projektów także z partnerstwem z innymi instytucjami, choćby z Akademią Sztuk Pięknych w Poznaniu. Warunki krajobrazowo-przyrodniczo-architektoniczne Szwajcarii Żerkowskiej oraz baza hotelarska dają nam możliwości organizacji plenerów malarskich. Będziemy zaznajamiali naszych użytkowników z kulturą żydowską w postaci wystaw, prelekcji, pokazów filmów etc.

Biblioteka nie posiada swojego patrona. Chcemy to zmienić. W gminie Żerków, parę kilometrów od biblioteki, znajduje się Muzeum im. Adama Mickiewicza w Śmiełowie, którego założycielką była Maria Chełkowska – ziemianka, działaczka społeczna i polityczna, filantropka i krzewicielka kultu Adama Mickiewicza w Śmiełowie, która wychowywała się w rodzinie o wielkich wartościach patriotycznych oraz z popieraniem aktywności naukowej i kulturalnej.

Patronka biblioteki sprawi, że będziemy popularyzować jej postać. Dodatkowo będzie to element, który połączy nas historycznie z Muzeum im. A. Mickiewicza w Śmiełowie i otworzy nam drogę do wielu wspólnych, kulturalnych projektów. To również ogromny potencjał.

Będziemy prowadzili edukację literacką i historyczną na kanwie postaci Chełkowskiej, która brała udział w spotkaniach ze słynnymi Polakami, np. z Marią Gorecką (córką Mickiewicza), Henrykiem Sienkiewiczem, Wojciechem Kossakiem, gen. Józefem Hallerem oraz utrzymywała stałą korespondencję z Józefem Piłsudskim. To doskonały punkt wyjścia do zajęć o tych wybitnych postaciach. Będziemy organizować „zajęcia z epoki” w formie spotkań, których gospodarzem będzie patronka (bibliotekarz jako aktor), mająca doświadczenie w goszczeniu wybitnych przedstawicieli polskiej kultury.

Będziemy propagowali jej aktywność społeczną, ponieważ udzielała się w stowarzyszeniach, organizacjach charytatywnych oraz nauczała dzieci wiejskie języka polskiego, co przyczyniło się do strajku antyniemieckiego w szkole śmiełowskiej.

Chełkowska zostawiła po sobie pamiętniki, w których m.in. szczegółowo opisała okoliczności przyjazdu Ignacego Paderewskiego do Poznania w przeddzień wybuchu Powstania Wielkopolskiego. W grudniu 1918 r. witała w Gdańsku Ignacego Paderewskiego, a później towarzyszyła mu w drodze do Poznania. Ta wizyta przyczyniła się do wybuchu Powstania Wielkopolskiego i dlatego stworzymy zajęcia edukacyjne, które zaznajomią młodzież z tą ważną historią.

Dla dorosłych i seniorów wraz z Muzeum im. A. Mickiewicza przygotowujemy cykl prelekcji, ukazujących patronkę jako wybitną postać Szwajcarii Żerkowskiej.

Zwiększenie potencjału podmiotu dla lokalnej społeczności

Odkupienie z rąk prywatnych w celu adaptacji i modernizacja zabytkowych budynków na terenie Miasta Żerków, będących pod ochroną konserwatorską, jest pierwszą taką realizacją na terenie Miasta i Gminy Żerków. Planowana inwestycja będzie wkładem w ochronę substancji zabytkowej, ale też dziedzictwa (szczególny budynek w tkance miasta) - z naciskiem na poprawność prac

	konserwatorskich tj. badania i odtworzenie zdewastowanych elewacji i wyposażenia, wzorcową rozbudową przez realizację nowoczesnego łącznika pomiędzy dwoma wartościowymi budynkami. Brak na terenie miasta i gminy instytucji lub miejsc o charakterze ekspozycji czy ochrony dziedzictwa. Trzy punkty wyjściowe: miasteczko trzech kultur, postać urodzonego w kamienicy malarza ekspresyjnego Jacoba Steinhardta, postać Marii Chełkowskiej - filantropki okresu międzywojennego będą stanowiły szkielet izby pamięci i rozwijane wielowątkowo wystawami czasowymi. Na zaplanowanym etapie pozyskiwania i archiwizowania materiałów od mieszkańców i instytucji, które zostaną wykorzystane do opracowywania wystaw, publikacji i materiałów promocyjnych – nastąpi agregacja i wartościowanie lokalnego dziedzictwa, które nie miałyby szansy na zebranie i archiwizację. Realizacja nowej biblioteki tj. wzorcowa adaptacja i wykorzystanie potencjału w trudnej tkance urbanistycznej podniosłaby jakość przestrzeni miejskiej strefy śródmieścia. Realizacja elewacji zabytkowej wskazałaby kierunki liternictwa tj. informacji wizualnej elewacji dla terenu śródmieścia.
Podmioty zaangażowane w planowanie i wdrażanie przedsięwzięcia	KONSULTACJE SPOŁECZNE Przed wszystkim zapytaliśmy naszych mieszkańców w ramach konsultacji społecznych, o jakiej bibliotece marzą i czego oczekują, zdając sobie sprawę z roli i sposobu ich przeprowadzenia. Potrzeby mieszkańców są dla nas najważniejsze. Zadbaliliśmy o promocję wydarzenia i wywiesiliśmy plakaty w całej gminie, w każdej miejscowości na tablicach informacyjnych, w Żerkowie w wielu przestrzeniach, w których przebywają mieszkańcy. Informacja o konsultacjach ukazała się także na stronie internetowej gminy, stronie gminy i biblioteki na portalu społecznościowym Facebook oraz na portalu "Gazety Jarocińskiej". Rozmawialiśmy również z radnymi rady miejskiej, którzy wsparli nas w promocji konsultacji, a także sami brali w nich czynny udział. Konsultacje przeprowadziła doświadczona pracownica biblioteki posiadająca umiejętność moderowania dyskusji (mająca kilkunastoletnie doświadczenie w branży kultury, pozyskiwaniu środków zewnętrznych miękkich i twardych, współtworzyła muzeum Spichlerz Polskiego Rocka w Jarocinie, zrealizowała mnóstwo projektów kulturalnych i edukacyjnych, pedagogożka, muzealnica i animatorka kultury). Podczas konsultacji mieszkańcy wskazywali, że biblioteka ma być atrakcyjnym, wygodnym i wielofunkcyjnym miejscem dla wszystkich. Oczekiwania mieszkańców to rozszerzenia oferty kultury w gminie: nowa oferta, nowe grupy odbiorców, zdiagnozowane a niezaspokojone potrzeby mieszkańców; pod kątem dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami. Dzięki konsultacjom zyskaliśmy grono rzeczników projektu i popularność idei utworzenia nowej biblioteki. Pierwsze otwarte konsultacje odbyły się 16 września 2023 r. (sobota) o godzinie 15:00 w nowo zakupionej kamienicy.

Przybyło na nie ok. 30 osób. Poinformowaliśmy o planach związanych ze zmianą przestrzeni, która w obecnym stanie jest niewystarczająca, by spełniać potrzeby naszych użytkowników, oraz o naborze do konkursu Infrastruktura Bibliotek 2021-2025 w ramach NPRCz 2.0. Uczestnicy obejrzeli film o wyjątkowej Bibliotece w Bieczu produkcji Instytutu Książki. Odbyło się oprowadzanie po kamienicy z architekturką. Podczas dyskusji i burzy mózgów zgromadzone osoby wypracowały plan pomieszczeń i funkcjonowania nowej biblioteki.

Kolejno odbyły się konsultacje z Młodzieżową Radą Miejską Żerkowa (27 września 2023 r.), z ósmymi klasami Szkoły Podstawowej im. A. Mickiewicza w Żerkowie (2 października 2023 r.), z seniorami (3 października). Wszystkie zgłoszone potrzeby spisaliśmy i kierowaliśmy się nimi, tworząc projekt nowej biblioteki.

Konsultacje zostały udokumentowane w postaci postów na profilu naszej biblioteki w portalu społecznościowym Facebook. Ponadto prezentowaliśmy tam, i nadal będziemy to robić, materiały Instytutu Książki o Dobrych Bibliotekach na YT oraz "Dobre miejsca. Reporterska podróż po bibliotekach". Chcemy, aby mieszkańcy i nasi użytkownicy rozumieli dla kogo i po co inwestować w bibliotekę, jaką społeczną przemianę ta inwestycja może wyzwolić, co umożliwi i jakie daje szanse.

WIZYTY STUDYJNE W BIBLIOTEKACH

W dniach 6 i 7 września 2023 r. specjalistka ds. edukacji i promocji, odpowiedzialna za przygotowanie projektu, razem z architektką oraz kierowniczką Referatu Promocji i Rozwoju (stanowisko ds. zamówień publicznych) Urzędu Miasta i Gminy Żerków odwiedziły biblioteki w Małopolsce, które realizowały inwestycje w ramach projektów Infrastruktury Bibliotek.

Wcześniej pracownica biblioteki umówiła się z dyrektorkami placówek, prosząc, by podczas spotkań opowiedziały nie tylko o tym, co się udało, ale także o problemach podczas realizacji inwestycji i popełnionych błędach. Zespół zwiedził: Bibliotekę Biecz, Powiatową i Miejsko-Gminną Bibliotekę w Starym Sączu oraz jej filie w Przysietnicy i w Gołowicach Górnych i Miejską Bibliotekę Publiczną w Limanowej.

Wnioski zespołu po wizytach: wszystko można zrealizować, wiemy, czego chcemy i czego nie chcemy.

Najbardziej zachwycił nas rodzinny klimat biblioteki w Bieczu. Była dla nas szczególnie ważna ze względu na wystawę stałą zlokalizowaną w piwnicy, która również planujemy, choć chcemy ją zrealizować z dostępnością, czego nie ma w Bieczu.

Odwiedziłyśmy również Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Krakowie, by zobaczyć, jak wygląda Zielona Czytelnia.

Bardzo pomocna w fazie planowania projektu była dla nas publikacja "Biblioteka - dobre miejsce. Poradnik architektoniczny dla bibliotek", poradnik "Małe pomysły na wielkie zmiany" oraz broszura "Meble w bibliotece. Małe różnice, duże znaczenie".

Nasze działania odbywały się z udziałem użytkowników biblioteki i staraliśmy się uwzględnić potrzeby całej społeczności lokalnej.

WDRAŻANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Nasz zespół projektowy jest doświadczony w pracy przy zabytkach i planowaniu całościowym inwestycji. Architekta pochodzi z Żerkowa i doskonale zna lokalną społeczność oraz jej potrzeby, ale patrzy z zewnątrz tj. z perspektywy doświadczenia zawodowego oraz poruszania się w podobnych społecznościach małych gmin w obrębie aglomeracji, a które mają już za sobą zmiany strukturalne w podobnym zakresie - to ogromna wartość dodana. Projektantka skupiła się przede wszystkim na potrzebach naszych użytkowników i dzięki temu w konsultacji z nimi i z nami stworzyła projekt o adekwatnym programie funkcjonalno-użytkowym, który realizuje założenia podstawowe i otwiera się elastycznie na działania między instytucjami (Muzeum im. Adama Mickiewicza w Śmiełowie, Muzeum Regionalnym w Jarocinie) oraz lokalnymi ruchami społecznymi i obywatelskimi. Biblioteka zapoczątkuje również pilotażowy projekt współpracy Miasta i Gminy Żerków z mieszkańcami dotyczący opracowania szyldów elewacji handlowych, mający na celu uspołnienie i podniesienie jakości wizualnej.

Spotkaliśmy się także z szefem nadzoru budowlanego w naszym powiecie, omówiliśmy z nim projekt, z naciskiem na dostępność dla osób niepełnosprawnych i poprawność funkcjonalną oraz informacyjną w zakresie osób o ograniczonej możliwości poruszania się, niewidomych, słabowidzących oraz niesłyszących z wykorzystaniem implantów.

Szczegółowo zaplanowaliśmy proces inwestycyjny, na co wskazuje szczegółowy kosztorys inwestorski dla całości założenia inwestycyjnego z podziałem na etapy prac i odpowiadające im procedury, kwoty i środki finansowania oraz podział kompetencji. Biblioteka posiada gotowość do przetargu w procedurze zaprojektuj i zbuduj.

Wartość projektu:	Całkowita	Dofinansowanie	Wkład własny	
	8 177 485,88 zł	6 541 988,70 zł	1 635 497,18 zł	
Źródła finansowania:	• budżet Gminy Żerków, • Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie 07.03, • Środki zewnętrzne z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2 „Infrastruktury bibliotek 2021-2025” • pozostałe środki zewnętrzne, m.in. dotacje krajowe, kredyty, pożyczki			
Zakładane efekty projektu:	Nazwa	Jednostka	Wartość początkowa	Wartość docelowa
	Wskaźniki produktu			
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	0	1
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1

	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1
	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	0	1
	Wskaźniki rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	os./rok	7 307	14 000

Załącznik 3:

WZÓR ANKIETY

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033

Szanowni Państwo,
W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Żerków na lata 2024-2033, zwracamy się
z prośbą o wypełnienie ankiety.
Ankieta jest anonimowa.

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę, a 0 *nie dotyczy/nie mam zdania*.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	0	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę (DPS, Klub Seniora)?						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	0	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						

Środowisko i przestrzeń						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Estetykę swojej gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						

Edukacja i kultura						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						
Działalność domu kultury i biblioteki?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury sportowej
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ rozwój sieci gazowej
- ☐ budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ promocja gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój kultury
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inne (*jakie?*)

Metryczka

Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Wiek:

- poniżej 18 lat
- 18-25 lat
- 26-35 lat
- 36-45 lat
- 46-55 lat
- 56-65 lat
- powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- uczeń/student
- rolnik
- przedsiębiorca
- osoba pracująca
- osoba bezrobotna
- emeryt / rencista
- inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem gminy
- nie jestem mieszkańcem gminy

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem miasta
- jestem mieszkańcem obszaru wiejskiego

*Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą
zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!*

Wypełnioną ankietę prosimy zwrócić do Urzędu Miasta i Gminy Żerków.

Załącznik 4:

TABELA EWALUACYJNA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Funkcjonalna i dobrze zagospodarowana przestrzeń	Regulacja polityki przestrzennej m.in. poprzez opracowanie nowych oraz aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP)				
	Opracowanie innych dokumentów planistycznych, w tym planu ogólnego gminy				
	Zachowanie ładu przestrzennego poprzez planowanie przestrzenne ograniczające budownictwo mieszkaniowe rozproszone				
	Podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej m.in. poprzez remonty oraz modernizację budynków i obiektów publicznych				
	Dostosowanie obiektów i budynków publicznych do standardów technicznych spełniających wymagania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami				
	Zwiększenie stanu gotowości operacyjnej jednostek OSP m.in. poprzez ich doposażenie				
	Poprawa bezpieczeństwa poprzez rozbudowę monitoringu wizyjnego miejskiego oraz na obszarze wiejskim				
	Poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez odpowiednie oznakowanie i doświetlenie ścieżek dla pieszych, przejść dla pieszych oraz ścieżek rowerowych				

1.2. Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	Modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury drogowej				
	Modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej, w tym m.in. ścieżek rowerowych i pieszych				
	Współpraca z zarządcami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy i budowy odcinków drogowych				
	Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury oświetlenia ulicznego				
	Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury przystankowej				
	Zwiększenie ilości miejsc postojowych na terenie miasta				
	Modernizacja istniejącej oraz budowa nowej gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej				
	Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną				
	Zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz rozwój e-usług				
1.3. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości środowiska przyrodniczego	Poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego poprzez kompleksową termomodernizację				
	Montaż mikroinstalacji OZE na budynkach sektora publicznego oraz wsparcie w rozwoju OZE dla sektora prywatnego				
	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę przestarzałych i wysokomemisyjnych instalacji grzewczych w budynkach sektora publicznego i prywatnego				
	Rozbudowa sieci gazowej				

	Zwiększenie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych				
	Zapobieganie powodziom i przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom				
	Rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu m.in. poprzez rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury				
	Wzmocnienie odporności istniejących terenów zielonych m.in. poprzez ich odnowienie oraz zwiększenie bioróżnorodności				
	Zachowanie właściwości ekosystemowych poprzez dbałość i istniejące zasoby przyrodnicze, zachowanie form ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej				
	Zwiększenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie zmian klimatu oraz transformacji energetycznej m.in. poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych				
	Budowanie postaw proekologicznych mieszkańców i zachęcanie ich do dbałości o środowisko przyrodnicze m.in. poprzez działania edukacyjne oraz wspieranie inicjatyw i akcji społecznych				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Rozwinięta przedsiębiorczość i aktywność gospodarcza	Rozwój stref inwestycyjnych wraz z rozwojem infrastruktury towarzyszącej i uzbrojeniem terenów				
	Rozwój oferty gospodarczej zachęcającej do powstawania nowych przedsiębiorstw i inwestycji				
	Zachęcanie mieszkańców do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej				
	Wdrażanie zróżnicowanych instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji oraz zdobywania doświadczenia zawodowego przez mieszkańców				
	Wsparcie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy				
2.2. Rozwinięta oferta kulturalna, turystyczna i rekreacyjna	Zachowanie, modernizacja i konserwacja obiektów dziedzictwa kulturowego oraz obiektów zabytkowych				
	Rozwój infrastruktury turystycznej, w tym dążenie do powiększenia i modernizacji bazy noclegowej i gastronomicznej				
	Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, w tym m.in. poprzez tworzenie punktów widokowych w regionie „Szwajcarii Żerkowskiej”				
	Odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym szlaków pieszych i rowerowych oraz obiektów zabytkowych				
	Wzmocnienie wykorzystania obiektów kulturowych, rekreacyjnych i sportowych				

	Zwiększenie promocji gminy, w tym poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz mediów społecznościowych				
	Wykorzystanie unikatowych zasobów przyrodniczych regionu „Szwajcarii Żerkowskiej” do promocji turystyczno-rekreacyjnej gminy				
	Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w promocji gminy poprzez wsparcie i zwiększenie działalności Mickiewiczowskiego Parku Kulturowego w Śmiełowie oraz Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Żerków				
	Stworzenie produktów lokalnych promujących teren gminy				
	Organizacja wydarzeń kulturalnych, mających na celu promocję gminy w skali województwa				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Podniesienie jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3	Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3				
	Modernizacja oraz doposażenie obiektów szkolnych i przedszkolnych, w tym bazy dydaktycznej i sportowej, wspomagającej rozwój fizyczny i psychiczny dzieci i młodzieży				
	Dalsza organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, wspierających ich rozwój pasji i zainteresowań				
	Opracowanie oraz wdrożenie programów wsparcia dla uczniów wymagających dodatkowej pomocy w nauce oraz uczniów szczególnie uzdolnionych				
	Rozwój edukacji w zakresie ekologii oraz ochrony środowiska od najmłodszych lat życia				
3.2. Rozwinięte usługi społeczne i senioralne	Rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacyjnych, w tym dostosowanie ich do potrzeb odbiorców				
	Zwiększenie oferty opiekuńczej, włączającej oraz aktywizującej dla osób z niepełnosprawnością				
	Rozwój gminnej opieki senioralnej, uwzględniającej potrzeby osób starszych				
	Rozwój mieszkalnictwa chronionego i wspomagane oraz dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				
	Dążenie do integracji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i osób z niepełnosprawnościami				

3.3. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych w trosce o zdrowie mieszkańców	Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym				
	Rozwój programów zdrowotnych i profilaktycznych				
	Podejmowanie inicjatyw uczących mieszkańców zdrowego trybu życia				
	Rozwój edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców, zwiększającej ich świadomość w zakresie zdrowia				
3.4. Zintegrowana i aktywna społeczność	Zwiększenie aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju i promocji gminy				
	Dążenie do zwiększenia integracji społecznej, w tym integracji międzypokoleniowej oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i osób z niepełnosprawnością				
	Zapewnienie możliwości aktywnego i kreatywnego spędzania wolnego dla wszystkich grup wiekowych				
	Organizacja wydarzeń integrujących mieszkańców oraz zwiększających poczucie tożsamości lokalnej, w tym m.in. festynów, jarmarków				
	Wspieranie i tworzenie miejsc integracji społecznej, umożliwiającej wspólne spędzanie czasu wolnego mieszkańców w przestrzeni publicznej				
	Wsparcie i aktywizacja świetlic wiejskich, m.in. poprzez zapewnienie zróżnicowanej oferty zajęć				
	Dalsze wspieranie i zaangażowanie w rozwój gminy organizacji pozarządowych				
	Rozwój bazy sportowej, wpływającej na zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców				

Urząd Miasta i Gminy Żerków

ul. Adama Mickiewicza 5

63-210 Żerków

tel. +48 62 740 30 24

fax +48 62 740 36 27

e-mail: sekretariat@zerkow.pl

www.zerkow.pl